בע"ה

גליון מ"ח | ח"י-כ"ד ניסן

לְשִׂיחַ

עַל דַּלְתֵי יוֹם יוֹם

שִׁעוּרֵי הַשָּׁבוּעַ – נ"ך וּמִשְׁנָיוֹת

כְּתַקָּנַת מוֹרֵנוּ וְרַבֵּינוּ הָרַב יִצְחָק גִּינְזְבּוּרְג שְׁלִיטָ"א

שָׁבוּעַ פָּרָשַׁת שְׁמִינִי-שְׁבִיעִי-שֶׁל-פֶּסַח תשפ"ו

נ"ך: משלי פרקים י"ח-ב"ד

משנה: זבחים פרק ח'

שיעור שבועי: מה שאתה רוצה!

הוספות: חת"ת // לוח הילולא דצדיקיא // סיפור חסידי

הגליון מוקדש לזכות הרה"ח גיורא-מנחם שו' בן יעל

לכבוד יום-ההולדת – ב"ג ניסן

הקדמת המערכת

שבוע טוב ומבורך, לכל אנ"ש והתמימים שיחיו, השוקדים על דלתות התורה הקדושה ורבינו שליט"א יום יום!

השבוע, שבוע פסח ושביעי של פסח, "זמן קהלה לכל", נלמד, מלבד החת"ת שזכינו להמשיך אתו, את המשכו של ספר משלי המופלא והמרתק. פרק המשנה השבוע הוא פרק ח' במסכת זבחים. שימו לב להוספות שנוספו החדש, לבקשת רבינו שליט"א (בצירוף ברכה...) - תרגום אונקלוס על כל פסוק והפתגם היומי מלוח "היום־יום" בכל יום.

השיעור השבועי הוא שוב ה'נקודה החסידית' לפרשה מתוך הסדרה השניה של 'מעין גנים' לשביעי של פסח - "מה שאתה רוצה"!.

וכמובן, לוח הילולות וסיפור חסידי שגם הוא לשביעי של פסח - גילוי שכינה.

בברכת לימוד תורה פורה ומרתק, שיהיו דברי תורה חדשים ומתוקים בפינו תמיד,

המערכת

***

למנויים, לקבלת הגליון באימייל, לתרומות, הערות והארות – noam23@gmail.com

|| עריכה: נעם אליה גרוסברג // הפקה: עפר זמיר בן יעקב ||

טבלת הלִמוד לחדש ניסן

ראשון	שני	שלישי	רביעי	חמישי	ששי	שבת קדש
כ"ו אדר זכריה ז'	**כ"ז אדר** זכריה ח'	**כ"ח אדר** זכריה ט'	**כ"ט אדר** זכריה י'	**א' ניסן** ר"ח ניסן זכריה י"א	**ב' ניסן** הילולת הרש"ב זכריה י"ב	**ג' ניסן** ויקרא זכריה י"ג זבחים פ"ה
ד' ניסן זכריה י"ד	**ה' ניסן** מלאכי א'	**ו' ניסן** מלאכי ב'	**ז' ניסן** מלאכי ג' סיום נביאים!	**ח' ניסן** חג הגאולה (!30) משלי א'	**ט' ניסן** משלי ב'	**י' ניסן** צו משלי ג' זבחים פ"ו
י"א ניסן יום־הולדת 124 לרבי משלי ד'	**י"ב ניסן** משלי ה'	**י"ג ניסן** הילולת ה'צמח צדק' משלי ו'	**י"ד ניסן** ערב פסח משלי ז'	**ט"ו ניסן** יו"ט פסח משלי ח'	**ט"ז ניסן** א' דחוה"מ משלי ט'	**י"ז ניסן** שבת חוה"מ משלי י' זבחים פ"ז
י"ח ניסן יומולדת ר' לוי"ק ג' דחוה"מ משלי י"א	**י"ט ניסן** ד' דחוה"מ משלי י"ב	**כ' ניסן** ה' דחוה"מ משלי י"ג	**כ"א ניסן** שביעי של פסח משלי י"ד	**כ"ב ניסן** איסרו חג משלי ט"ו	**כ"ג ניסן** משלי ט"ז	**כ"ד ניסן** שמיני משלי י"ז זבחים פ"ח
כ"ה ניסן משלי י"ח	**כ"ו ניסן** משלי י"ט	**כ"ז ניסן** משלי כ'	**כ"ח ניסן** כל אשר ביכלתכם! משלי כ"א	**כ"ט ניסן** משלי כ"ב	**ל' ניסן** משלי כ"ג	**א' אייר** תזו"מ משלי כ"ד זבחים פ"ט

יום ראשון // ח״י ניסן // ג׳ דחוה״מ

יום־הולדת להרה״ק ר׳ לוי׳ק שניאורסאהן זיעוכי״א

הומש - ראשון פרשת שמיני

(א) {פרשת שמיני} {ס} וַיְהִי בַּיּוֹם הַשְּׁמִינִי קָרָא מֹשֶׁה לְאַהֲרֹן וּלְבָנָיו וּלְזִקְנֵי יִשְׂרָאֵל:

וַהֲוָה בְּיוֹמָא תְּמִינָאָה קְרָא מֹשֶׁה לְאַהֲרֹן וְלִבְנוֹהִי וּלְסָבֵי יִשְׂרָאֵל.

ויהי ביום השמיני - למילואים, הוא ראש חדש ניסן, שהוקם המשכן בו ביום, ונטל עשר עטרות השנויות בסדר עולם (סדר עולם רבה ז׳). **ולזקני ישראל** - להשמיעם שעל פי הדיבר אהרן נכנס ומשמש בכהונה גדולה, ולא יאמרו מאיליו נכנס לה.

(ב) וַיֹּאמֶר אֶל־אַהֲרֹן קַח־לְךָ עֵגֶל בֶּן־בָּקָר לְחַטָּאת וְאַיִל לְעֹלָה תְּמִימִם וְהַקְרֵב לִפְנֵי יְיָ:

וַאֲמַר לְאַהֲרֹן סַב לָךְ עֵיגַל בַּר תּוֹרֵי לְחַטָּתָא וּדְכַר לַעֲלָתָא שַׁלְמִין וְקָרֵיב קֳדָם יְיָ.

קח לך עגל - להודיע שמכפר לו הקב״ה על ידי עגל זה על מעשה העגל שעשה.

(ג) וְאֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל תְּדַבֵּר לֵאמֹר קְחוּ שְׂעִיר־עִזִּים לְחַטָּאת וְעֵגֶל וָכֶבֶשׂ בְּנֵי־שָׁנָה תְּמִימִם לְעֹלָה:

וְעִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל תְּמַלֵּיל לְמֵימַר סַבוּ צְפִיר בַּר עִזִּין לְחַטָּתָא וְעֵיגַל וְאִמַּר בְּנֵי שְׁנָא שַׁלְמִין לַעֲלָתָא.

(ד) וְשׁוֹר וָאַיִל לִשְׁלָמִים לִזְבֹּחַ לִפְנֵי יְיָ וּמִנְחָה בְּלוּלָה בַּשָּׁמֶן כִּי הַיּוֹם יְיָ נִרְאָה אֲלֵיכֶם:

וְתוֹר וּדְכַר לִנְכְסַת קוּדְשַׁיָּא לְדַבָּחָא קֳדָם יְיָ וּמִנְחָתָא דְּפִילָא בִּמְשַׁח אֲרֵי יוֹמָא דֵּין יְקָרָא דַּייָ מִתְגְּלֵי לְכוֹן.

כי היום י״י נראה אליכם - להשרות שכינתו במעשה ידיכם, לכך קרבנות הללו באין חובה ליום זה.

(ה) וַיִּקְחוּ אֵת אֲשֶׁר צִוָּה מֹשֶׁה אֶל־פְּנֵי אֹהֶל מוֹעֵד וַיִּקְרְבוּ כָּל־הָעֵדָה וַיַּעַמְדוּ לִפְנֵי יְיָ:

וְקָרִיבוּ יָת דְּפַקֵּיד מֹשֶׁה לִקְדָם מַשְׁכַּן זִמְנָא וּקְרִיבוּ כָּל כְּנִשְׁתָּא וְקָמוּ קֳדָם יְיָ.

(ו) וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה זֶה הַדָּבָר אֲשֶׁר־צִוָּה יְיָ תַּעֲשׂוּ וְיֵרָא אֲלֵיכֶם כְּבוֹד יְיָ:

וַאֲמַר מֹשֶׁה דֵּין פִּתְגָמָא דְּפַקֵּיד יְיָ תַּעְבְּדוּן וְיִתְגְּלֵי לְכוֹן יְקָרָא דַּייָ.

(ז) וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל־אַהֲרֹן קְרַב אֶל־הַמִּזְבֵּחַ וַעֲשֵׂה אֶת־חַטָּאתְךָ וְאֶת־עֹלָתֶךָ וְכַפֵּר בַּעַדְךָ וּבְעַד הָעָם וַעֲשֵׂה אֶת־קָרְבַּן הָעָם וְכַפֵּר בַּעֲדָם כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְיָ:

וַאֲמַר מֹשֶׁה לְאַהֲרֹן קְרַב לְמַדְבְּחָא וַעֲבֵיד יָת חַטָּתָךְ וְיָת עֲלָתָךְ וְכַפַּר עֲלָךְ וְעַל עַמָּא וַעֲבֵיד יָת קוּרְבַּן עַמָּא וְכַפַּר עֲלֵיהוֹן כְּמָא דְּפַקֵּיד יְיָ.

קרב אל המזבח - שהיה אהרן בוש וירא לגשת, אמר לו משה: מה אתה בוש? לכך נבחרת. **את חטאתך** - עגל בן בקר (ויקרא ט', ב'). **ואת עלתך** - האיל (ויקרא ט', ב'). **קרבן העם** - שעיר עזים ועגל וכבש (ויקרא ט', ג'), כל מקום שנאמר: עגל סתם, בן שנה הוא, ומכאן אתה למד.

(ח) וַיִּקְרַ֣ב אַהֲרֹ֗ן אֶל־הַמִּזְבֵּ֙חַ֙ וַיִּשְׁחַ֔ט אֶת־עֵ֖גֶל הַחַטָּ֑את אֲשֶׁר־לֽוֹ׃

וּקְרֵיב אַהֲרֹן לְמַדְבְּחָא וּנְכַס יָת עִגְלָא דְּחַטָּתָא דִּילֵיהּ.

(ט) וַיַּקְרִ֨בוּ בְנֵ֤י אַהֲרֹן֙ אֶת־הַדָּ֣ם אֵלָ֔יו וַיִּטְבֹּ֥ל אֶצְבָּע֖וֹ בַּדָּ֑ם וַיִּתֵּ֗ן עַל־קַרְנ֤וֹת

הַמִּזְבֵּ֙חַ֙ וְאֶת־הַדָּ֣ם יָצַ֔ק אֶל־יְסוֹד֙ הַמִּזְבֵּֽחַ׃

וְקָרִיבוּ בְּנֵי אַהֲרֹן יָת דְּמָא לֵיהּ וּטְבַל אֶצְבְּעֵיהּ בִּדְמָא וִיהַב עַל קַרְנָת מַדְבְּחָא וְיָת דְּמָא אֲרֵיק לִיסּוֹדָא דְּמַדְבְּחָא.

(י) וְאֶת־הַחֵלֶב֙ וְאֶת־הַכְּלָיֹ֔ת וְאֶת־הַיֹּתֶ֖רֶת מִן־הַכָּבֵ֑ד מִן־הַחַטָּ֖את הִקְטִ֥יר

הַמִּזְבֵּ֖חָה כַּאֲשֶׁ֥ר צִוָּ֖ה יְיָ אֶת־מֹשֶֽׁה׃

וְיָת תַּרְבָּא וְיָת כּוֹלְיָתָא וְיָת חַצְרָא מִן כַּבְדָּא מִן חַטָּתָא אַסֵּיק לְמַדְבְּחָא כְּמָא דְּפַקֵּיד יְיָ יָת מֹשֶׁה.

(יא) וְאֶת־הַבָּשָׂ֥ר וְאֶת־הָעוֹר֖ שָׂרַ֣ף בָּאֵ֑שׁ מִח֖וּץ לַמַּחֲנֶֽה׃

וְיָת בִּשְׂרָא וְיָת מַשְׁכָּא אוֹקֵיד בְּנוּרָא מִבַּרָא לְמַשְׁרִיתָא.

ואת הבשר ואת העור וגומ' - לא מצינו חטאת חיצונה נשרפת חוץ מזו ושל מלואים, וכולן על פי הדיבר.

(יב) וַיִּשְׁחַ֕ט אֶת־הָעֹלָ֖ה וַיַּמְצִ֣אוּ בְנֵֽי אַהֲרֹ֑ן אֵלָ֣יו אֶת־הַדָּ֔ם וַיִּזְרְקֵ֖הוּ עַל־הַמִּזְבֵּ֥חַ

סָבִֽיב׃

וּנְכַס יָת עֲלָתָא וְאַמְטִיאוּ בְּנֵי אַהֲרֹן לֵיהּ יָת דְּמָא וְזָרְקֵיהּ עַל מַדְבְּחָא סְחוֹר סְחוֹר.

וימציאו - לשון הושטה והזמנה.

(יג) וְאֶת־הָעֹלָ֖ה הִמְצִ֣יאוּ אֵלָ֑יו לִנְתָחֶ֖יהָ וְאֶת־הָרֹֽאשׁ וַיַּקְטֵ֥ר עַל־הַמִּזְבֵּֽחַ׃

וְיָת עֲלָתָא אַמְטִיאוּ לֵיהּ לְאֶבְרָהָא וְיָת רֵישָׁא וְאַסֵּיק עַל מַדְבְּחָא.

(יד) וַיִּרְחַ֥ץ אֶת־הַקֶּ֖רֶב וְאֶת־הַכְּרָעָ֑יִם וַיַּקְטֵ֥ר עַל־הָעֹלָ֖ה הַמִּזְבֵּֽחָה׃

וְחַלִּיל יָת גַּוָּא וְיָת כְּרָעַיָּא וְאַסֵּיק עַל עֲלָתָא לְמַדְבְּחָא.

(טו) וַיַּקְרֵּ֖ב אֶת קָרְבַּ֣ן הָעָ֑ם וַיִּקַּ֞ח אֶת־שְׂעִ֣יר הַחַטָּ֗את אֲשֶׁ֤ר לָעָם֙ וַיִּשְׁחָטֵ֔הוּ

וַיְחַטְּאֵ֖הוּ כָּרִאשֹׁ֥ון׃

וּקְרֵיב יָת קוּרְבַּן עַמָּא וּנְסֵיב יָת צְפִירָא דְּחַטָּתָא דִּלְעַמָּא וְנַכְסֵיהּ וְכַפַּר בִּדְמֵיהּ כְּקַדְמָאָה.

ויחטאהו - עשאו כמשפט חטאת. **כראשון** - כעגל שלו.

(טז) וַיַּקְרֵ֖ב אֶת־הָעֹלָ֑ה וַיַּעֲשֶׂ֖הָ כַּמִּשְׁפָּֽט׃

וּקְרֵיב יָת עֲלָתָא וְעַבְדַהּ כְּדַחְזֵי.

ויעשה כמשפט - המפורש בעולה בויקרא (ויקרא א').

תהלים - פרקים פ"ח-פ"ט

תניא יומי - פרק מ"א

וגם יתבונן איך שאור אין סוף ב"ה הסובב כל עלמין וממלא כל עלמין הוא רצון העליון הוא מלובש באותיו' וחכמת התורה או בציצית ותפילין אלו ובקריאתו או בלבישתו הוא ממשיך אורו ית' עליו דהיינו על חלק אלוה ממעל שבתוך גופו ליכלל וליבטל באורו יתברך ודרך פרט בתפילין ליבטל וליכלל בחי' חכמתו ובינתו שבנפשו האלהית בבחי' חכמתו ובינתו של א"ס ב"ה המלובשות דרך פרט בפ' קדש והיה כי יביאך דהיינו שלא להשתמש בחכמתו ובינתו שבנפשו בלתי לה' לבדו וכן ליבטל ולכלול בחי' הדעת שבנפשו הכולל חו"ג שהן יראה ואהבה שבלבו בבחי' דעת העליון הכולל חו"ג המלובש בפ' שמע והיה אם שמוע והיינו כמ"ש בש"ע לשעבד הלב והמוח כו' ובעטיפת ציצית יכוין כמ"ש בזהר להמשיך עליו מלכותו ית' אשר היא מלכות כל עולמים וכו' לייחדה עלינו מצוה זו והוא כענין שום תשים עליך מלך ואזי אף אם בכל זאת לא תפול עליו אימה ופחד בהתגלות לבו מ"מ מאחר שמקבל עליו מלכות שמים וממשיך עליו יראתו ית' בהתגלות מחשבתו ורצונו שבמוחו וקבלה זו היא אמיתית בלי שום ספק שהרי היא טבע נפשות כל ישראל שלא למרוד במלך הקדוש ית' הרי התורה שלומד או המצוה שעושה מחמת קבלה זו ומחמת המשכת היראה שבמוחו נקראות בשם עבודה שלימה ככל עבודת העבד לאדונו ומלכו משא"כ אם לומד ומקיים המצוה באהבה לבדה כדי לדבקה בו על ידי תורתו ומצותיו אינה נקראת בשם עבודת העבד והתורה אמרה ועבדתם את ה' אלהיכם וגו' ואותו תעבודו וגו' וכמ"ש בזהר [פ' בהר] כהאי תורא דיהבין עליה עול בקדמיתא בגין לאפקא מיניה טב לעלמא כו' הכי נמי אצטריך לב"נ לקבלא עליה עול מלכות שמים בקדמיתא כו' ואי האי לא אשתכח גביה לא שריא ביה קדוש' כו' [ובר"מ שם ד' קי"א ע"ב] שכל אדם צ"ל בשתי בחי' ומדרגות והן בחי' עבד ובחי' בן ואף דיש בן שהוא ג"כ עבד הרי אי אפשר לבא למדרגה זו בלי קדימת היראה עילאה כידוע ליודעים:

לוח היום־יום

ח"י ניסן, ג' לעומר

במנחה אין אומרים הודו, אבל אומרים פתח אליהו.

שנת תר"ח אמר הצמח צדק מאמר על פסוק אם כסף תלוה גו', כסף הוא הנשמה, על שם שהיא תמיד בכוסף ותשוקה לעלות למעלה, וכדכתיב רוח האדם היא העולה

למעלה, דאדם הם נש"י [נשמות ישראל], אתם קרוים אדם, והנשמה נתונה בהלואה להאדם, וכתיב ימים יוצרו גו', דיש מספר קבוע כו', וחסר יומא חדא חסר לבושא חדא.

נ"ך יומי – משלי פרק י"א

(א) מֹאזְנֵי מִרְמָה תּוֹעֲבַת יְיָ וְאֶבֶן שְׁלֵמָה רְצוֹנוֹ: (ב) בָּא־זָדוֹן וַיָּבֹא קָלוֹן וְאֶת־צְנוּעִים חָכְמָה:

ואת צנועים - תבוא חכמה.

(ג) תֻּמַּת יְשָׁרִים תַּנְחֵם וְסֶלֶף בֹּגְדִים [יְשָׁדֵּם] (ושדם):

תנחם - תנהלם. **ישדם** - ישודדם.

(ד) לֹא־יוֹעִיל הוֹן בְּיוֹם עֶבְרָה וּצְדָקָה תַּצִּיל מִמָּוֶת: (ה) צְדְקַת תָּמִים תְּיַשֵּׁר דַּרְכּוֹ וּבְרִשְׁעָתוֹ יִפֹּל רָשָׁע: (ו) צְדְקַת יְשָׁרִים תַּצִּילֵם וּבְהַוַּת בֹּגְדִים יִלָּכֵדוּ:

ובהות בוגדים ילכדו - בהוות שהם עושים הם נלכדים, והרי זה מקרא מסורס: ובוגדים בהוות ילכדו.

(ז) בְּמוֹת אָדָם רָשָׁע תֹּאבַד תִּקְוָה וְתוֹחֶלֶת אוֹנִים אָבָדָה:

במות אדם רשע תאבד תקות - כל הבוטחים בו. **ותוחלת אונים** - תוחלת בניו הקרוים אונו אבדה, כי בזכותו לא תבוא להם טובה. אבל במות צדיקים יש לבניהם מבטח בצדקתם.

(ח) צַדִּיק מִצָּרָה נֶחֱלָץ וַיָּבֹא רָשָׁע תַּחְתָּיו:

צדיק מצרה נחלץ - במות הרשע. ועל מקרא העליון זה מחובר.

(ט) בְּפֶה חָנֵף יַשְׁחֵת רֵעֵהוּ וּבְדַעַת צַדִּיקִים יֵחָלֵצוּ:

בפה חנף ישחית רעהו - חנף המסית את חבירו לדרך רע משחיתו בפיו. **ובדעת צדיקים יחלצו** - והצדיק נחלץ ממנו בדעת התורה שהזהירה עליו לא תאבה לו ולא תשמע אליו (דברים י"ג, ט').

(י) בְּטוּב צַדִּיקִים תַּעֲלֹץ קִרְיָה וּבַאֲבֹד רְשָׁעִים רִנָּה: (יא) בִּבְרְכַת יְשָׁרִים תָּרוּם קָרֶת וּבְפִי רְשָׁעִים תֵּהָרֵס:

תרום קרת - תתקיים תקרת הבית בגובהה מליפול. בעוד היו מלכי יהודה ישרים העמידה תפלתם את בית המקדש.

(יב) בָּז־לְרֵעֵהוּ חֲסַר־לֵב וְאִישׁ תְּבוּנוֹת יַחֲרִישׁ:

ואיש תבונות יחריש - כשחסר לב מבזהו. וכן מצינו בשאול: ויבזוהו ולא הביאו לו מנחה ויהי כמחריש (שמואל א י', כ"ז).

(יג) הוֹלֵךְ רָכִיל מְגַלֶּה־סּוֹד וְנֶאֱמַן־רוּחַ מְכַסֶּה דָּבָר: (יד) בְּאֵין תַּחְבֻּלוֹת יִפֹּל־
עָם וּתְשׁוּעָה בְּרֹב יוֹעֵץ:

באין תחבולות - כשצרה באה על ישראל ואין נותנין לב להבין ולהתענות ולעשות תשובה יפל עם.

(טו) רַע־יֵרוֹעַ כִּי־עָרַב זָר וְשֹׂנֵא תֹּקְעִים בּוֹטֵחַ:

רע ירוע - הרשע יתרוצץ אשר ערב לבו לעבודה זרה. **ושונא תוקעים** - תוקעים כף למסיתיהם ללכת בעצתם. ורבותינו דרשוהו (בבלי יבמות קט:) בערבות ממון.

(טז) אֱשֶׁת־חֵן תִּתְמָךְ כָּבוֹד וְעָרִיצִים יִתְמְכוּ־עֹשֶׁר:

תתמך כבוד - כנסת ישראל תקרב תמיד לכבוד הקב״ה ותורתו. **ועריצים יתמכו עשר** - בני עשו מתקרבים אצל גביית ממון וגזל.

(יז) גֹּמֵל נַפְשׁוֹ אִישׁ חָסֶד וְעֹכֵר שְׁאֵרוֹ אַכְזָרִי:

גומל נפשו - גומל טובה לקרוביו, איש שהוא חסיד, והאכזרי הוא עוכר את קרוביו.

(יח) רָשָׁע עֹשֶׂה פְּעֻלַּת־שֶׁקֶר וְזֹרֵעַ צְדָקָה שֶׂכֶר אֱמֶת:

רשע עשה פעולת שקר - פעולתו של רשע משקרת בו כסבור שתתקיים לו הצלחתו והכל אבד. **וזורע צדקה שכר אמת** - והזורע צדקה היא פעולה של אמת כי וודאי בטוח הוא שסופו יקבל פעלו. **שכר** - אָשְׁקְלוּשא, כאדם הסוכר אמת המים כדי לקלוט דגים ובטוח הוא שימצא שם דגים הרבה. ודומה לו כל עושי שכר אגמי נפש (ישעיהו י״ט, י׳).

(יט) כֵּן־צְדָקָה לְחַיִּים וּמִרְדֵּף רָעָה לְמוֹתוֹ:

כן צדקה לחיים - אמיתה של צדקה סופה לחיים, כמו: כן בנות צלפחד דוברות (במדבר כ״ז, ז׳).

(כ) תּוֹעֲבַת יְיָ עִקְּשֵׁי־לֵב וְרֹצוֹנוֹ תְּמִימֵי דָרֶךְ: (כא) יָד לְיָד לֹא־יִנָּקֶה רָע וְזֶרַע
צַדִּיקִים נִמְלָט:

יד ליד - כלומר מיד הקב״ה לידו תבא לו פעלתו ולא ינקה מרעה שעשה.

(כב) נֶזֶם זָהָב בְּאַף חֲזִיר אִשָּׁה יָפָה וְסָרַת טָעַם:

נזם זהב באף חזיר - שמלכלך אותה באשפות כן תלמיד חכמים הסר מן הדרך ומדבר סרה. **וסרת טעם** - פורש מן התורה.

(כג) תַּאֲוַת צַדִּיקִים אַךְ־טוֹב תִּקְוַת רְשָׁעִים עֶבְרָה:

תקות רשעים עברה - בוטחים ומקוים הם לגהנם.

(כד) יֵ֤שׁ מְפַזֵּר֙ וְנוֹסָ֣ף עֹ֔וד וְחֹשֵׂ֖ךְ מִמִּישֹׁ֑ר אַךְ־לְמַחְסֹֽור׃

יש מפזר - ממונו כגון לצדקה ונוסף עוד. **וחושך** - עצמו מיושר אך למחסור יהיה לו.

(כה) נֶ֣פֶשׁ־בְּרָכָ֣ה תְדֻשָּׁ֑ן וּ֝מַרְוֶ֗ה גַּם־הֽוּא יוֹרֵֽא׃

נפש ברכה - שהוא וותרן בממונו. כל לשון ברכה פויישון בלעז. **ומרוה** - משביע עניים. **גם הוא יורה** - ישבע טוב.

(כו) מַנַּ֣ע בָּ֭ר יִקְּבֻ֣הוּ לְאֹ֑ום וּבְרָכָ֥ה לְ֝רֹ֗אשׁ מַשְׁבִּֽיר׃

מונע בר - מללמד דברי תורה.

(כז) שֹׁ֣חֵר טֹ֭וב יְבַקֶּשׁ רָצ֑וֹן וְדֹרֵ֥שׁ רָ֝עָ֗ה תְּבוֹאֶֽנּוּ׃

שוחר טוב - החפץ להדריך בריות בדרך טובה ומוכיחם ומיישרם. **יבקש רצון** - הוא חפץ שיהיה הקב״ה רוצה בם ומתפייס עמהם. **רצון** - אפייֶמנט.

(כח) בּוֹטֵ֣חַ בְּעָשְׁרֹ֣ו הֽוּא יִפּ֑וֹל וְ֝כָעָלֶ֗ה צַדִּיקִ֥ים יִפְרָֽחוּ׃ (כט) עֹכֵ֣ר בֵּיתֹ֣ו יְנַחֵ֣ל־
רֽוּחַ֮ וְעֶ֪בֶד אֱ֫וִ֥יל לַֽחֲכַם־לֵֽב׃

עוכר ביתו ינחל רוח - אדם עצל אשר תמיד ינחל רוח ואינו יגע בתורה ולא במלאכה סוף עוכר את בני ביתו שאין להם מה לאכול.

[**ועבד אויל לחכם לב** - הואיל וסופו שהוא נעשה עבד לחכם לב.]

(ל) פְּרִי־צַדִּ֥יק עֵֽץ־חַ֑יִּים וְ֝לֹקֵ֗חַ נְפָשׁ֥וֹת חָכָֽם׃

פרי צדיק - גמול פירות מעשה הצדיקים, עץ חיים הם לו ולעולם. **ולקח נפשות חכם** - מי שהוא חכם קונה לו נפשות, שמלמדם דרך טוב והרי הן כאילו קנאם, כעיניין שנאמר: ואת הנפש אשר עשו בחרן (בראשית י״ב, ה׳).

(לא) הֵ֤ן צַדִּ֣יק בָּאָ֣רֶץ יְשֻׁלָּ֑ם אַ֝֗ף כִּי־רָשָׁ֥ע וְחוֹטֵֽא׃

הן צדיק בארץ ישולם וגו׳ - למה יבטח הרשע בשעה מצלחת? הלא הוא רואה שהצדיק משתלם שכר עבירה שבידו בעודו על הארץ בחיים. **ואף כי רשע** - וכל שכן שסופו של רשע להשתלם או בחייו או במותו.

יום שני // י״ט ניסן // ד׳ דחוה״מ

הומש – שני פרשת שמיני

(יז) {שני} וַיַּקְרֵב֙ אֶת־הַמִּנְחָ֔ה וַיְמַלֵּ֥א כַפּ֖וֹ מִמֶּ֑נָּה וַיַּקְטֵ֥ר עַל־הַמִּזְבֵּ֖חַ מִלְבַּ֥ד עֹלַ֖ת הַבֹּֽקֶר׃

וְקָרֵיב יָת מִנְחָתָא וּמְלָא יְדֵיהּ מִנַּהּ וְאַסֵּיק עַל מַדְבְּחָא בָּר מֵעֲלַת צַפְרָא.

וימלא כפו - היא קמיצה. **מלבד עלת הבקר** - כל אלה עשה אחר עולת התמיד.

(יח) וַיִּשְׁחַ֗ט אֶת־הַשּׁוֹר֙ וְאֶת־הָאַ֣יִל זֶ֣בַח הַשְּׁלָמִ֔ים אֲשֶׁ֥ר לָעָ֖ם וַיִּמְצְא֣וּ בְנֵי אַהֲרֹ֑ן אֶת־הַדָּ֣ם אֵלָ֔יו וַיִּזְרְקֵ֖הוּ עַל־הַמִּזְבֵּ֥חַ סָבִֽיב׃

וּנְכַס יָת תּוֹרָא וְיָת דְּכְרָא נִכְסַת קוּדְשַׁיָּא דְּלְעַמָּא וְאַמְטִיאוּ בְּנֵי אַהֲרֹן יָת דְּמָא לֵיהּ וְזָרְקֵיהּ עַל מַדְבְּחָא סְחוֹר סְחוֹר.

(יט) וְאֶת־הַחֲלָבִ֞ים מִן־הַשּׁ֗וֹר וּמִן־הָאַ֙יִל֙ הָאַלְיָ֔ה וְהַמְכַסֶּ֖ה וְהַכְּלָיֹ֑ת וְיֹתֶ֖רֶת הַכָּבֵֽד׃

וְיָת תַּרְבַּיָּא מִן תּוֹרָא וּמִן דְּכְרָא אַלְיְתָא וְחָפֵי גַּוָּא וְכוֹלְיָתָא וַחֲצַר כַּבְדָּא.

והמכסה - חלב המכסה את הקרב.

(כ) וַיָּשִׂ֥ימוּ אֶת־הַחֲלָבִ֖ים עַל־הֶחָזֹ֑ת וַיַּקְטֵ֥ר הַחֲלָבִ֖ים הַמִּזְבֵּֽחָה׃

וְשַׁוִּיאוּ יָת תַּרְבַּיָּא עַל חֲדָוָתָא וְאַסֵּיק תַּרְבַּיָּא לְמַדְבְּחָא.

וישימו את החלבים על החזות - לאחר התנופה, נתנן כהן המניף לכהן אחר להקטירם, נמצאו העליונים למטה.

(כא) וְאֶת֙ הֶחָזֹ֣ת וְאֵת֙ שׁ֣וֹק הַיָּמִ֔ין הֵנִ֥יף אַהֲרֹ֖ן תְּנוּפָ֣ה לִפְנֵ֣י יְ֑ יְ כַּאֲשֶׁ֥ר צִוָּ֖ה מֹשֶֽׁה׃

וְיָת חֲדָוָתָא וְיָת שָׁקָא דְּיַמִּינָא אֲרִים אַהֲרֹן אֲרָמָא קֳדָם יְיָ כְּמָא דְּפַקֵּיד מֹשֶׁה.

(כב) וַיִּשָּׂ֨א אַהֲרֹ֤ן אֶת־יָדָו֙ אֶל־הָעָ֔ם וַיְבָרְכֵ֑ם וַיֵּ֣רֶד מֵעֲשֹׂ֗ת הַחַטָּאת֙ וְהָעֹלָ֔ה וְהַשְּׁלָמִֽים׃

וַאֲרִים אַהֲרֹן יָת יְדוֹהִי לְעַמָּא וּבָרֵיכִנּוּן וּנְחַת מִלְּמֶעֱבַד חַטָּתָא וַעֲלָתָא וְנִכְסַת קוּדְשַׁיָּא.

ויברכם - ברכת כהנים: יברכך, יאר, ישא (במדבר ו', כ"ד-כ"ו). **וירד** - מעל המזבח.

(כג) וַיָּבֹ֨א מֹשֶׁ֤ה וְאַהֲרֹן֙ אֶל־אֹ֣הֶל מוֹעֵ֔ד וַיֵּצְא֖וּ וַיְבָרְכ֣וּ אֶת־הָעָ֑ם וַיֵּרָ֥א כְבוֹד־יְ֖ יְ אֶל־כָּל־הָעָֽם׃

וְעָאל מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן לְמַשְׁכַּן זִמְנָא וּנְפַקוּ וּבָרִיכוּ יָת עַמָּא וְאִתְגְּלִי יְקָרָא דַּייָ לְכָל עַמָּא.

[**ויבא משה ואהרן וגו'** - למה נכנסו? מצאתי בפרשת מלואים בבריתא הנוספת על תורת כהנים שלנו (ספרא ויקרא ט', כ"ג): למה נכנס משה עם אהרן? ללמדו על מעשה הקטרת. או לא נכנס אלא לדבר אחר? הריני דן: ירידה וביאה טעונה

ברכה, מה ירידה מעין עבודה, אף ביאה מעין עבודה. הא למדת למה נכנס משה עם אהרן? ללמדו על מעשה הקטרת. דבר אחר: כיון שראה אהרן שקרבו כל הקרבנות ונעשו כל המעשים ולא ירדה שכינה לישראל, היה עומד ומצטער בו. אמר: יודע אני שכעס הקדוש ברוך הוא עלי, ובשבילי לא ירדה שכינה. אמר לו למשה: משה, כך עשית לי, שנכנסתי ונתביישתי? מיד נכנס משה ובקש רחמים, וירדה שכינה לישראל.]

ויצאו ויברכו את העם - אמרו: ויהי נועם י"י אלהינו עלינו (תהלים צ', י"ז), יהי רצון שתשרה שכינה במעשה ידיכם. לפי שכל שבעת ימי המלואים שהעמידו משה למשכן שימש בו ופירקו בכל יום, ולא שרתה בו שכינה, והיו ישראל נכלמים ואומרים למשה רבנו: כל הטורח שטרחנו שתשרה שכינה בינינו ונדע שנתכפר לנו מעשה העגל. לפיכך אמר להם: זה הדבר אשר צוה י"י תעשו וירא כבוד י"י אליכם (ויקרא ט', ו'), אחי אהרן כדיי וחשוב ממני שעל ידי קרבנותיו ועבודתו תשרה שכינה בכם, ותדעו שהמקום בחר בו.

תהלים – פרקים צ'-צ"ו

תניא – פרק מ"א

והנה אף מי שגם במוחו ובמחשבתו אינו מרגיש שום יראה ובושה מפני פחיתות ערך נפשו ממקור חוצבה ממדרגות תחתונו' די"ס דעשיה אעפ"כ מאחר שמתכוין בעבודתו כדי לעבוד את המלך הרי זו עבודה גמורה כי היראה והעבודה נחשבות לשתי מצות במנין תרי"ג ואינן מעכבות זו את זו. ועוד שבאמת מקיים גם מצות יראה במה שממשיך היראה במחשבתו כי בשעה ורגע זו עכ"פ מורא שמים עליו עכ"פ כמורא בשר ודם הדיוט לפחות שאינו מלך המביט עליו שנמנע בעבורו מלעשות דבר שאינו הגון בעיניו שזו נק' יראה כמו שאמר רבן יוחנן בן זכאי לתלמידיו יהי רצון שיהא מורא שמים עליכם כמורא בשר ודם כו' תדעו כשאדם עובר עבירה אומר שלא יראני אדם כו' רק שיראה זו נקראת יראה תתאה ויראת חטא שקודמת לחכמתו ויראה עילאה הוא ירא בושת כו' דאית יראה ואית יראה כו' אבל בלי יראה כלל לא פרחא לעילא באהבה לבדה כמו שהעוף אינו יכול לפרוח בכנף אחד דדחילו ורחימו הן תרין גדפין [כמ"ש בתיקונים] וכן היראה לבדה היא כנף אחד ולא פרחא בה לעילא אף שנק' עבודת עבד וצריך להיות ג"כ בחי' בן לעורר האהבה הטבעית עכ"פ המסותרת בלבו שתהא בהתגלות מוחו עכ"פ לזכור אהבתו לה' אחד במחשבתו וברצונו לדבקה בו ית' וזאת תהיה כוונתו בעסק התורה או המצוה הזו לדבקה בו נפשו האלהית והחיונית ולבושיהן כנ"ל.

לוח היום־יום

י״ט ניסן, ד׳ לעומר

(שבת) גם בשמחה ובצהלה. שלום עליכם, אשת חיל, מזמור לדוד, דא היא סעודתא, ויתן לך - אמרים - בלחש.

פעם פירש אאמו״ר: מה נשתנה הלילה - גלות שנמשל ללילה - הזה - האחרון - מכל הלילות - גליות שקדמוהו.

שבכל הלילות אין אנו מטבילין - לשון מרוק נקיון וטהרה - אפילו פעם אחת - לא נגמר המירוק בהם, כי הרי היה אחריהם עוד גלות - הלילה הזה שתי פעמים - מירוק גוף וגילוי הנפש.

שבכל הלילות אנו אוכלים חמץ או מצה - היינו כי גם אחר הגלות, העבודה היא מצד נפש האלקית, מצה ביטול, ומצד נפה״ב [נפש הבהמית], חמץ ישות. - הלילה הזה - אחר גלות האחרון - כולו מצה - שיועבר רוח הטומאה.

שבכל הלילות אנו אוכלין שאר ירקות - כל המקנא פניו מוריקות, ובכל הגליות הרבה בחינות בקנאה: קנאת סופרים והדומה - הלילה הזה - אחר גלות האחרון - כולו מרור - קנאה היותר גדולה, על דרך מאמר רבותינו זכרונם לברכה כל צדיק נכוה מחופתו של חברו.

שבכל הלילות אנו אוכלין בין יושבין בין מסובין - כל הגילוים שעל ידי הגליות - אוכלין - בחינת התענוג, ויש התפשטות התענוג ותענוג העצמי ויש מי שמגיע בעבודתו להתפשטות התענוג ויש לתענוג העצמי - הלילה הזה - אחר גלות האחרון - כולנו מסובין - שכל ישראל יגיעו לבחינת תענוג העצמי.

נ״ך יומי – משלי פרק י״ב

(א) אֹהֵב מוּסָר אֹהֵב דֵּעַת וְשׂוֹנֵא תוֹכַחַת בָּעַר: (ב) טוֹב יָפִיק רָצוֹן מֵיְיָ וְאִישׁ מְזִמּוֹת יַרְשִׁיעַ:

טוב יפיק רצון מי״י - מוציא מן הקב״ה נחת רוח להביא לעולם טובה. **ואיש מזמות** - בעל עלילות. **ירשיע** - מחייב את הבריות להביא רעה לעולם, וכן הוא אומר: וחוטא אחד יאבד טובה הרבה (קהלת ט׳, י״ח).

(ג) לֹא־יִכּוֹן אָדָם בְּרֶשַׁע וְשֹׁרֶשׁ צַדִּיקִים בַּל־יִמּוֹט:

לא יכון אדם ברשע - לא יתבסס.

(ד) אֵשֶׁת־חַיִל עֲטֶרֶת בַּעְלָהּ וּכְרָקָב בְּעַצְמוֹתָיו מְבִישָׁה:

וכרקב - תולעת הטוחן את העצמות. **וכרקב בעצמותיו** - כן אשה מבישה ורעה שמעשיה בושים.

(ה) מַחְשְׁבוֹת צַדִּיקִים מִשְׁפָּט תַּחְבֻּלוֹת רְשָׁעִים מִרְמָה: (ו) דִּבְרֵי רְשָׁעִים אֱרֹב־דָּם וּפִי יְשָׁרִים יַצִּילֵם:

דברי רשעים ארב דם - נועצים לרצוח בידים או על ידי עדות שקר. **ופי ישרים** - כששומעים את עצת הרשעים יצילם לנרדפים שמגלים עצתם או אם עדים הם מזימים אותם.

(ז) הָפוֹךְ רְשָׁעִים וְאֵינָם וּבֵית צַדִּיקִים יַעֲמֹד:

הפוך רשעים - כמו להפוך, במהפכת רגע נהפכים. **ואינם** - וכלים, כגון סדום. **ובית** צדיקים יעמד - יתקיים.

(ח) לְפִי־שִׂכְלוֹ יְהֻלַּל־אִישׁ וְנַעֲוֵה־לֵב יִהְיֶה לָבוּז:

לפי שכלו יהולל איש - אם חכם מעט אם הרבה הכל לפי שכלו יטול שכרו. **אבל ונעוה לב** - שהניע לבו לגמרי מן התורה הוא יהיה לבוז. **נעוה** - כמו נעויתי משמוע (ישעיהו כ״א, ג׳), וכן בן נעות המרדות (שמואל א כ׳, ל׳). ויש לומר: נעוה - נעוע, ומגזרת נע ונד (בראשית ד׳, י״ד), אשקרושליד, כאשר יאמר זעוה (דברים כ״ח, כ״ה) מגזרת זע (אסתר ה׳, ט׳).

(ט) טוֹב נִקְלֶה וְעֶבֶד לוֹ מִמִּתְכַּבֵּד וְחַסַר־לָחֶם:

טוב נקלה - בעיניו ונעשה עבד לעצמו. **ממתכבד** - בעיניו ואומר גנאי הוא לי לעמול במלאכה שאני מבני אדם גדולים וסופו להיות חסר לחם.

(י) יוֹדֵעַ צַדִּיק נֶפֶשׁ בְּהֶמְתּוֹ וְרַחֲמֵי רְשָׁעִים אַכְזָרִי:

יודע צדיק - מה בהמתו ובני ביתו צריכים.

(יא) עֹבֵד אַדְמָתוֹ יִשְׂבַּע־לָחֶם וּמְרַדֵּף רֵיקִים חֲסַר־לֵב:

עובד אדמתו - כמשמעו. ולפי משלו: המחזר על תלמודו תמיד שלא ישתכח.

(יב) חָמַד רָשָׁע מְצוֹד רָעִים וְשֹׁרֶשׁ צַדִּיקִים יִתֵּן:

חמד רשע מצוד רעים - להיות ניזון ומתפרנס ממצוד רשעים שצדין את הבריות בגזילה וחמס. **ושורש צדיקים יתן** - מה שהוא ראוי ליתן והוא הפרי.

(יג) בְּפֶשַׁע שִׂפְתַיִם מוֹקֵשׁ רָע וַיֵּצֵא מִצָּרָה צַדִּיק:

בפשע שפתים מוקש רע - בפשע שפתי דור המבול שאמרו: מה שדי כי נעבדנו (איוב כ״א, ט״ו) בא להם מוקש רע, ונח הצדיק יצא מצרה.

(יד) מִפְּרִי פִי־אִישׁ יִשְׂבַּע־טוֹב וּגְמוּל יְדֵי־אָדָם [יָשִׁיב] (ישוב) לוֹ:

מפרי פי איש - משכר פיהם של עוסקי תורה אוכלים טוב בעולם הזה והקרן קיימת.

(טו) דֶּרֶךְ אֱוִיל יָשָׁר בְּעֵינָיו וְשֹׁמֵעַ לְעֵצָה חָכָם: (טז) אֱוִיל בַּיּוֹם יִוָּדַע כַּעְסּוֹ וְכֹסֶה קָלוֹן עָרוּם:

אויל ביום יודע כעסו - ביום שהוא כועס בו ביום הוא מודיע כעסו שמתגרה ומגדף חבירו ברבים ואין מעצור לרוחו. אבל הערום כוסה קלון ואינו ממהר לריב. ומדרש אגדה: בו ביום שנברא אדם הראשון נודע סרחונו והקב"ה שהוא ערום ולא רצה לשחת בריותיו כסה קלונו ודחה גזירתו ליום שלו שהוא אלף שנה.

(יז) יָפִיחַ אֱמוּנָה יַגִּיד צֶדֶק וְעֵד שְׁקָרִים מִרְמָה:

יפיח אמונה יגיד צדק - מי שהוא מדבר באמונה מגיד בדין עדות צדק להצדיק את הזכאי.

(יח) יֵשׁ בּוֹטֶה כְּמַדְקְרוֹת חָרֶב וּלְשׁוֹן חֲכָמִים מַרְפֵּא:

בוטה - מדבר, כמו לבטא בשפתים (ויקרא ה', ד'). **כמדקרות חרב** - שמסכסך את הבריות וגורם להרוג. **ולשון חכמים** - המביאים שלום בין אדם לחבירו. **מרפא** - לאותו מבטא.

(יט) שֶׂפַת־אֱמֶת תִּכּוֹן לָעַד וְעַד־אַרְגִּיעָה לְשׁוֹן שָׁקֶר:

שפת אמת תכון - תתבסס ותקיים. **ועד ארגיעה** - למעט רגע הוא כלה והולך שהשקר אין לו רגלים.

(כ) מְרִמָּה בְּלֶב־חֹרְשֵׁי רָע וְיֹעֲצֵי שָׁלוֹם שִׂמְחָה:

מרמה בלב חורשי רע - ומתוך שהם טרודים במחשבות תרמיתם אין להם שמחה ויועצי שלום שמחה.

(כא) לֹא־יְאֻנֶּה לַצַּדִּיק כָּל־אָוֶן וּרְשָׁעִים מָלְאוּ רָע:

לא יאנה - לא יארע לא תזדמן לידו עבירה בלא דעת.

(כב) תּוֹעֲבַת יְיָ שִׂפְתֵי־שָׁקֶר וְעֹשֵׂי אֱמוּנָה רְצוֹנוֹ: (כג) אָדָם עָרוּם כֹּסֶה דָּעַת וְלֵב כְּסִילִים יִקְרָא אִוֶּלֶת:

אדם ערום כוסה דעת - אפילו בדברי חכמתו הוא צנוע וכל שכן שדברי שטות הוא מכסה. **אבל לב הכסיל יקרא אולת** - מכריז אולתו בקול רם.

(כד) יַד־חָרוּצִים תִּמְשֹׁל וּרְמִיָּה תִּהְיֶה לָמַס:

יד חרוצים - יד ישרים. **תמשל** - תעשיר.

(כה) דְּאָגָה בְלֶב־אִישׁ יַשְׁחֶנָּה וְדָבָר טוֹב יְשַׂמְּחֶנָּה:

ישחנה - יסיחנה מדעתו. **ודבר טוב ישמחנה** - יעסוק בתורה והיא תשמח דאגה שבלבו ותצילנו ממנה. **ולדברי האומר ישיחנה** - לאחרים, כך סופו של מקרא: ודבר טוב שינחמנו חבירו ישמח את הדאגה.

(כו) יָתֵר מֵרֵעֵהוּ צַדִּיק וְדֶרֶךְ רְשָׁעִים תַּתְעֵם׃

יתר מרעהו צדיק - הצדיק מוותר את מדותיו ועובר עליהם. **יתר** - לַרַיי״ש בלעז. **ודרך רשעים** - שהיא למודת להרע היא תתעם.

(כז) לֹא־יַחֲרֹךְ רְמִיָּה צֵידוֹ וְהוֹן־אָדָם יְקַר חָרוּץ׃

לא יחרך וגו׳ - מחובר למקרא שלפניו: דרך רשע תתעהו ולא יחרך את צידת רמייה שלו - לא יצליח בתרמיתו. ולפי שדיבר בלשון צַיד נופל בו לשון חריכה שהצייד המצליח צד עופות וחורכן באש. **והון אדם יקר חרוץ** - הרי זה מקרא מסורס: והון אדם שהוא חרוץ הוא יקר, ממון אדם כשר יקר הוא. **חרוץ** - עושה אמת, כמו יד חרוצים תמשל (משלי י״ב, כ״ד).

(כח) בְּאֹרַח־צְדָקָה חַיִּים וְדֶרֶךְ נְתִיבָהּ אַל־מָוֶת׃

ודרך נתיבה - של צדקה. **אל מות** - לא למות.

יום שלישי // כ׳ ניסן // ה׳ דחוה״מ

חומש - שלישי פרשת שמיני

(כד) {שלישי} וַתֵּצֵא אֵשׁ מִלִּפְנֵי יְיָ וַתֹּאכַל עַל־הַמִּזְבֵּחַ אֶת־הָעֹלָה וְאֶת־הַחֲלָבִים וַיַּרְא כָּל־הָעָם וַיָּרֹנּוּ וַיִּפְּלוּ עַל־פְּנֵיהֶם:

וּנְפַקַת אִישָׁתָא מִן קֳדָם יְיָ וַאֲכַלַת עַל מַדְבְּחָא יָת עֲלָתָא וְיָת תַּרְבַּיָּא וַחֲזָא כָּל עַמָּא וְשַׁבַּחוּ וּנְפַלוּ עַל אַפֵּיהוֹן.

וירונו - כתרגומו.

(לז) (א) וַיִּקְחוּ בְנֵי־אַהֲרֹן נָדָב וַאֲבִיהוּא אִישׁ מַחְתָּתוֹ וַיִּתְּנוּ בָהֵן אֵשׁ וַיָּשִׂימוּ עָלֶיהָ קְטֹרֶת וַיַּקְרִיבוּ לִפְנֵי יְיָ אֵשׁ זָרָה אֲשֶׁר לֹא צִוָּה אֹתָם:

וּנְסִיבוּ בְנֵי אַהֲרֹן נָדָב וַאֲבִיהוּא גְּבַר מַחְתִּיתֵיהּ וִיהַבוּ בְהוֹן אִישָׁתָא וְשַׁוִּיאוּ עֲלַהּ קְטֹרֶת בֻּסְמִין וְקָרִיבוּ קֳדָם יְיָ אִישָׁתָא נוּכְרֵיתָא דְּלָא פַקֵּיד יָתְהוֹן.

(ב) וַתֵּצֵא אֵשׁ מִלִּפְנֵי יְהוָה וַתֹּאכַל אוֹתָם וַיָּמֻתוּ לִפְנֵי יְיָ:

וּנְפַקַת אִישָׁתָא מִן קֳדָם יְיָ וַאֲכַלַת יָתְהוֹן וּמִיתוּ קֳדָם יְיָ.

ותצא אש - ר׳ אליעזר אומר: לא מתו בני אהרן אלא מפני שהורו הלכה בפני משה רבן. ר׳ ישמעאל אומר: שתויי יין נכנסו למקדש, תדע שאחר מיתתן הזהיר את הנותרים שלא יכנסו שתויי יין, משל למלך שהיה לו בן בית כו׳, כדאיתה בויקרא רבה (ויקרא רבה י״ב, א׳).

(ג) וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל־אַהֲרֹן הוּא אֲשֶׁר־דִּבֶּר יְיָ | לֵאמֹר בִּקְרֹבַי אֶקָּדֵשׁ וְעַל־פְּנֵי כָל־הָעָם אֶכָּבֵד וַיִּדֹּם אַהֲרֹן:

וַאֲמַר מֹשֶׁה לְאַהֲרֹן הוּא דְּמַלֵּיל יְיָ לְמֵימַר בְּקָרִיבַי אֶתְקַדַּשׁ וְעַל אַפֵּי כָּל עַמָּא אֶתְיַקַּר וּשְׁתֵיק אַהֲרֹן.

הוא אשר דבר וגו׳ - היכן דבר? ונועדתי שמה ונקדש בכבודי (שמות כ״ט, מ״ג), אל תקרי: בכבודי, אלא: בכבודיי. אמר לו משה לאהרן: אהרן אחי, יודע הייתי שיתקדש הבית במיודעיו של מקום, והייתי סבור או בי או בך, עכשיו רואה אני שהם גדולים ממני וממך. **וידם אהרן** - וקיבל שכר על שתיקתו, ומה שכר קיבל? שנתייחד עמו הדיבר, שנאמר לו לבד פרשת שתויי יין (ויקרא י׳, ח׳-י״א). **בקרובי** - בבחיריי. **ועל פני כל העם אכבד** - כשהקב״ה עושה דין בצדיקים מתיירא ומתעלה ומתקלס: אם כן באילו, כל שכן ברשעים. וכן הוא אומר: נורא אלהים ממקדשך (תהלים ס״ח, ל״ו) - ממקודשיך.

(ד) וַיִּקְרָא מֹשֶׁה אֶל־מִישָׁאֵל וְאֶל אֶלְצָפָן בְּנֵי עֻזִּיאֵל דֹּד אַהֲרֹן וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם קִרְבוּ שְׂאוּ אֶת־אֲחֵיכֶם מֵאֵת פְּנֵי־הַקֹּדֶשׁ אֶל־מִחוּץ לַמַּחֲנֶה:

וּקְרָא מֹשֶׁה לְמִישָׁאֵל וּלְאֶלְצָפָן בְּנֵי עֻזִּיאֵל אַחְבּוּהִי דְּאַהֲרֹן וַאֲמַר לְהוֹן קְרוּבוּ טוּלוּ יָת אֲחֵיכוֹן מִן קֳדָם קוּדְשָׁא לְמִבְרָא לְמַשְׁרִיתָא.

דד אהרן - עוזיאל אחי עמרם היה, שנאמר: ובני קהת עמרם ויצהר וחברון ועוזיאל וגומ׳ (שמות ו׳, י״ח). **שאו את אחיכם וגו׳** - כאדם שאומר: העבר המת מלפני הכלה שלא לערבב את השמחה.

(ה) וַיִּקְרְבוּ וַיִּשָּׂאֵם בְּכֻתֳּנֹתָם אֶל־מִחוּץ לַמַּחֲנֶה כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר מֹשֶׁה:

וּקְרִיבוּ וּנְטַלוּנִין בְּכִתּוֹנֵיהוֹן לְמִבַּרָא לְמַשְׁרִיתָא כְּמָא דְּמַלֵּיל מֹשֶׁה.

בכתנתם - של מתים, מלמד שלא נשרפו בגדיהם אלא נשמתם, כמין שני חוטין נכנסו לתוך שני חוטמן.

(ו) וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל־אַהֲרֹן וּלְאֶלְעָזָר וּלְאִיתָמָר | בָּנָיו רָאשֵׁיכֶם אַל־תִּפְרָעוּ | וּבִגְדֵיכֶם לֹא־תִפְרֹמוּ וְלֹא תָמֻתוּ וְעַל כָּל־הָעֵדָה יִקְצֹף וַאֲחֵיכֶם כָּל־בֵּית יִשְׂרָאֵל יִבְכּוּ אֶת־הַשְּׂרֵפָה אֲשֶׁר שָׂרַף יְיָ:

וַאֲמַר מֹשֶׁה לְאַהֲרֹן וּלְאֶלְעָזָר וּלְאִיתָמָר בְּנוֹהִי רֵישֵׁיכוֹן לָא תְרַבּוֹן פֵּירוּעַ וּלְבוּשֵׁיכוֹן לָא תְבַזְּעוּן וְלָא תְמוּתוּן וְעַל כָּל כְּנִשְׁתָּא יְהֵי רוּגְזָא וַאֲחֵיכוֹן כָּל בֵּית יִשְׂרָאֵל יִבְכּוֹן יָת יְקֵידְתָּא דְּאוֹקֵיד יְיָ.

אל תפרעו - אל תגדלו שער. מכאן שאבל אסור בתספורת, אבל אתם אל תערבבו שמחתו של מקום. **ולא תמותו** - הא אם תעשו, תמותו. **ואחיכם כל בית ישראל** - מכאן שצרתם של תלמידים חכמים מוטלת על הכל להתאבל בה.

(ז) וּמִפֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד לֹא תֵצְאוּ פֶּן־תָּמֻתוּ כִּי־שֶׁמֶן מִשְׁחַת יְיָ עֲלֵיכֶם וַיַּעֲשׂוּ כִּדְבַר מֹשֶׁה:

וּמִתְּרַע מַשְׁכַּן זִמְנָא לָא תִפְּקוּן דִּלְמָא תְמוּתוּן אֲרֵי מְשַׁח רְבוּתָא דַּיְיָ עֲלֵיכוֹן וַעֲבַדוּ כְּפִתְגָמָא דְּמֹשֶׁה.

(ח) {פ} וַיְדַבֵּר יְיָ אֶל־אַהֲרֹן לֵאמֹר:

וּמַלֵּיל יְיָ עִם אַהֲרֹן לְמֵימַר.

(ט) יַיִן וְשֵׁכָר אַל־תֵּשְׁתְּ | אַתָּה | וּבָנֶיךָ אִתָּךְ בְּבֹאֲכֶם אֶל־אֹהֶל מוֹעֵד וְלֹא תָמֻתוּ חֻקַּת עוֹלָם לְדֹרֹתֵיכֶם:

חֲמַר וּמְרַוֵּי לָא תִשְׁתֵּי אַתְּ וּבְנָךְ עִמָּךְ בְּמֵיעַלְכוֹן לְמַשְׁכַּן זִמְנָא וְלָא תְמוּתוּן קְיָם עָלַם לְדָרֵיכוֹן.

ויין ושכר - יין דרך שכרותו. **בבואכם אל אהל מועד** - אין לי אלא בבואכם להיכל, בגשתם למזבח מניין? נאמר כאן: ביאת אהל, ונאמר בקידוש ידים ורגלים: ביאת אהל. מה להלן עשה גישת מזבח כביאת אהל, אף כאן עשה גישת מזבח כביאת אהל.

(י) וּלְהַבְדִּיל בֵּין הַקֹּדֶשׁ וּבֵין הַחֹל וּבֵין הַטָּמֵא וּבֵין הַטָּהֹר:

וּלְאַפְרָשָׁא בֵּין קוּדְשָׁא וּבֵין חוּלָּא וּבֵין מְסָאֲבָא וּבֵין דָּכְיָא.

ולהבדיל - כדי שתבדילו בין עבודת קדושה לשמחוללת, הא למדת שאם עבד, פסל.

(יא) וּלְהוֹרֹת אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֵת כָּל־הַחֻקִּים אֲשֶׁר דִּבֶּר יְיָ אֲלֵיהֶם בְּיַד־מֹשֶׁה:

וּלְאַלָּפָא יָת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל יָת כָּל קְיָמַיָּא דְּמַלֵּיל יְיָ לְהוֹן בִּידָא דְּמֹשֶׁה.

ולהורות - לימד שאסור שיכור בהוראה. יכול יהא חייב מיתה? תלמוד לומר: אתה ובניך אתך, ולא תמותו (ויקרא י', ט') - כהנים בעבודתן במיתה, ואין חכמים בהוראתן במיתה.

מיתת נדב ואביהו - "רצוא" בלי "שוב"

בפרשת שמיני מסופר על מיתתם של שני בני אהרון, נדב ואביהוא. מה היה חטאם? בעל אור החיים הקדוש, מגדולי מפרשי התורה, אומר שנשמתם יצאה מהעולם ב"נעימות, עריבות, ידידות, מתיקות" - ארבעה שמות נרדפים לתענוג אין סופי. ר"ת ארבע המלים מאייתים את התיבה "נעים". הם עזבו את העולם בכלות הנפש לה' ממש, אבל הם עשו דבר שלא היו צריכים לעשות. בחסידות מוסבר שהיה להם "רצוא" בלי "שוב". ה' נתן לנו את התורה בשביל "וחי בהם" (כמפורש בפרשת "אחרי מות"), לא בשביל למות בהם. אין מטרה למות בשביל ה' - יש סיטואציות בהן צריך לקדש שם שמים, אבל התורה נתנה בשביל שנחיה בה, וחיים תלויים בדופק - "והחיות רצוא ושוב". ה"רצוא" היינו רצון להתאחד עם ה' - ב"רצוא" בלבד האדם לא רוצה לחזור, הוא רוצה שה' יקח אותו. שני בני אהרן רצו והשיגו זאת, על כך הם נענשו - על "רצוא" בלי "שוב" - כי ה' רוצה שגם נחזור.

(משיעור י"ט אדר ב' ע"ט)

תהלים - פרקים צ"ז-ק"ג

תניא - פרק מ"א

אך אמנם אמרו רז"ל לעולם אל יוציא אדם עצמו מן הכלל לכן יתכוין ליחד ולדבקה בו ית' מקור נפשו האלהית ומקור נפשות כל ישראל שהוא רוח פיו ית' הנק' בשם שכינה על שם ששוכנת ומתלבשת תוך כל עלמין להחיותן ולקיימן והיא היא המשפעת בו כח הדבור הזה שמדבר בדברי תורה או כח המעשה הזה לעשות מצוה זו ויחוד זה הוא ע"י המשכת אור א"ס ב"ה למטה ע"י עסק התורה והמצות שהוא מלובש בהן ויתכוין להמשיך אורו ית' על מקור נפשו ונפשות כל ישראל לייחדן וכמ"ש לקמן פי' יחוד זה באריכות ע"ש. וזהו פי' לשם יחוד קב"ה ושכינתיה בשם כל ישראל:

הגהה (וגם על ידי זה יתמתקו גם כן הגבורות בחסדים ממילא בהתכללות המדות ויחודם על ידי גילוי רצון העליון ב"ה המתגלה למעלה באתערותא דלתתא הוא גילויו למטה בעסק התורה והמצוה שהן רצונו ית' וכמ"ש באדרא רבא ובמשנת חסידים מסכת א"א פ"ד שתרי"ג מצות התורה נמשכות מחיוורתא דא"א שהוא רצון העליון מקור החסדים):

וכמ"ש בזהר על פסוק מה יתרון לאדם בכל עמלו שיעמול תחת השמש דאפילו עמלא דאורייתא אי עביד בגין יקריה כו' וז"ש אשרי מי שבא לכאן ותלמודו בידו פי' שלא נשאר למטה בעוה"ז.

לוח היום־יום

כ' ניסן, ה' לעומר

פעם נכנס כבוד קדשת הר' חיים אברהם (בן רבינו הזקן) אל אדמו"ר האמצעי בחג הפסח לאמר גוט יום טוב. וסיפר אז - הר' חיים אברהם - שרבינו הזקן אמר: פסח דארף איינער דעם אנדערען ניט מכבד זיין באכילה ושתיה, אבער נעמען אליין מעג מען.

תרגום:

בפסח אין האחד מכבד את זולתו באכילה ושתיה, אך ליטול ביוזמה עצמית - אפשרי.

נ"ך יומי – משלי פרק י"ג

(א) בֵּן חָכָם מוּסַר אָב וְלֵץ לֹא־שָׁמַע גְּעָרָה:

בן חכם מוסר אב - הרי זה מקרא קצר: בן חכם שואל ואובה מוסר אב. **לא שמע גערה** - אינו מקבל תוכחה.

(ב) מִפְּרִי פִי־אִישׁ יֹאכַל טוֹב וְנֶפֶשׁ בֹּגְדִים חָמָס:

מפרי פי איש יאכל טוב - משכר תורתו יאכל טוב בעולם הזה והקרן קיימת לו. **ונפש בוגדים** - וחפץ בוגדים חמס, כמו אם יש את נפשכם (בראשית כ"ג, ח'), אל תתנני בנפש צרי (תהלים כ"ז, י"ב).

(ג) נֹצֵר פִּיו שֹׁמֵר נַפְשׁוֹ פֹּשֵׂק שְׂפָתָיו מְחִתָּה־לוֹ:

פושק שפתיו - פותח שפתיו לדבר תמיד כל רוחו. פושק - כמו ותפשקי את רגליך (יחזקאל ט"ז, כ"ה), לשון הרחבה.

(ד) מִתְאַוָּה וְאַיִן נַפְשׁוֹ עָצֵל וְנֶפֶשׁ חָרֻצִים תְּדֻשָּׁן:

מתאוה ואין נפשו עצל - מתאוה נפשו של עצל לכל טוב, ואיין. **חרוצים** - ישרים האוכלים יגיע כפיהם, זהו משמעו. ולפי מְשָׁלו: לעתיד יראה בכבוד תלמידי חכמים ויתאוה ואין משיג לו.

(ה) דְּבַר־שֶׁקֶר יִשְׂנָא צַדִּיק וְרָשָׁע יַבְאִישׁ וְיַחְפִּיר:

דבר שקר ישנא צדיק - הצדיק שונא דבר שקר, אבל רשע מקבלו ויבאיש ויחפיר - הבריות בכך.

(ו) צֶדֶק תִּצַּר תָּם־דָּרֶךְ וְרִשְׁעָה תְּסַלֵּף חַטָּאת:

ורשעה תסלף חטאת - כמו חוטא, ועל שם שהוא רשע גמור קוראהו חטאת, את החוטא תסלף רשעתו תקלקלנו ותשפילנו. כל סילוף לשון קילקול וכשלון הוא, כמו אולת אדם תסלף דרכו (משלי י״ט, ג׳) - תביא עליו רעה.

(ז) יֵשׁ מֶתְעַשֵּׁר וְאֵין כֹּל מִתְרוֹשֵׁשׁ וְהוֹן רָב:

יש מתעשר - מראה עצמו עשיר. דבר אחר: מתעשר בגזל עניים וסופו אין לו כלום, ויש מתרושש על ידי שפיזר נתן לאביונים והון רב מוכן לו.

(ח) כֹּפֶר נֶפֶשׁ־אִישׁ עָשְׁרוֹ וְרָשׁ לֹא־שָׁמַע גְּעָרָה:

כפר נפש איש עשרו - עושרו של אדם הוא כופר נפשו שעושה ממנו צדקה, ובלבד כשרש לא שמע גערה - שנותן לו ואינו מכלימו. דבר אחר: כופר נפש איש עשרו - תורתו. ורש - בדברי תורה לא שמע גערה - אינו יודע לסור מן הרעה לפי שלא נזהר. ומדרש אגדה: על מחצית השקל שהטיל הכתוב על כל ישראל והשוה הדל והעשיר, אין הרש שומע גערה וכלימה מן העשיר, שאין העשיר יכול לומר לו חלקי גדול בקרבנות צבור ממך.

(ט) אוֹר־צַדִּיקִים יִשְׂמָח וְנֵר רְשָׁעִים יִדְעָךְ:

ידעך - לשון קפיצה שהשלהבת קופצת ונכרתת.

(י) רַק־בְּזָדוֹן יִתֵּן מַצָּה וְאֶת־נוֹעָצִים חָכְמָה:

מצה - מחלוקת. **ואת נועצים** - ועם העושים בעצה תלין חכמה.

(יא) הוֹן מֵהֶבֶל יִמְעָט וְקֹבֵץ עַל־יָד יַרְבֶּה:

הון מהבל - עושה גירסא חבילות חבילות ימעט שמשתכחת ממנו. **על יד** - מעט מעט.

(יב) תּוֹחֶלֶת מֻמְשָׁכָה מַחֲלַה־לֵב וְעֵץ חַיִּים תַּאֲוָה בָאָה:

תוחלת ממושכה - מבטיח את חבירו ואינו עושה. **מחלה לב** - מביאה חולי ללב. ואין מחלה זה שם דבר כמו והסירותי מחלה (שמות כ״ג, כ״ה), אלא כמו מעלה גרה (ויקרא י״א, ד׳). **ועץ חיים תאוה באה** - מסורס הוא: תאוה באה הרי הוא כעץ חיים. דבר אחר: תוחלת שהוחיל הקדוש ברוך הוא את ישראל וציפה שיעשו תשובה והם לא עשו, סופה שבאת להם למחלת לב וכשתאותו באה שהם עושים רצונו עץ חיים היא להם.

(יג) בָּז לְדָבָר יֵחָבֶל לוֹ וְיֵרֵא מִצְוָה הוּא יְשֻׁלָּם:

בז לדבר יחבל לו - הבוזה אחד מדברי תורה סופו מתמשכן עליו. **הוא ישולם** - יקבל שכר. ומדרש תלים (מדרש תהלים ל״ד, א׳) דורש: בז לדבר וגו׳ על דוד שאמר לפני הקב״ה: רבונו של עולם מה הנאה בשוטים שבראת בעולמך? אמר

לו: חייך סופך שתצטרך לשטות. כשבא לפני אכיש הוצרך להשתגע: ויורד רירו וגו׳ (שמואל א כ״א, י״ד).

(יד) תּוֹרַת חָכָם מְקוֹר חַיִּים לָסוּר מִמֹּקְשֵׁי מָוֶת:

תורת חכם מקור חיים - שהיא מלמדתו לסור ממוקשי מות.

(טו) שֵׂכֶל־טוֹב יִתֶּן־חֵן וְדֶרֶךְ בֹּגְדִים אֵיתָן:

איתן - קשה לו ולאחרים.

(טז) כָּל־עָרוּם יַעֲשֶׂה בְדָעַת וּכְסִיל יִפְרֹשׂ אִוֶּלֶת:

כל ערום יעשה בדעת - מעשהו, כגון דוד: יבקשו לאדוני המלך נערה בתולה וגו׳ (מלכים א א׳, ב׳). **וכסיל יפרוש אולת** - אחשורוש, ויפקד המלך פקידים בכל מדינות מלכותו ויקבצו את כל נערה בתולה (אסתר ב׳, ג׳) - יודעים היו שלא ישא את כולן ומי שהיה לו בת היה מטמינה.

(יז) מַלְאָךְ רָשָׁע יִפֹּל בְּרָע וְצִיר אֱמוּנִים מַרְפֵּא:

מלאך רשע יפול ברעתו - כגון בלעם: לך עם האנשים וגו׳ (במדבר כ״ב, ל״ה), והרשיע להשיא עצה רעה, לכך נפל בחרב. **וציר אמונים** - זה משה רבנו.

(יח) רֵישׁ וְקָלוֹן פּוֹרֵעַ מוּסָר וְשֹׁמֵר תּוֹכַחַת יְכֻבָּד:

ריש וקלון - דלות וקלון באים על פורע מוסר.

(יט) תַּאֲוָה נֶהְיָה תֶּעֱרַב לְנָפֶשׁ וְתוֹעֲבַת כְּסִילִים סוּר מֵרָע:

תאוה נהיה - כשתאותו של אדם באה לו היא עריבה לנפשו, ולכך תועבת כסיל לסור מרע לפי שערב להם למלאות תאותם. **נהיה** - כמו הוָה. דבר אחר: תאוה נהיה - הקב״ה מתאוה שיהו ישראל עושים רצונו, וכשתאותו הוה ערבה לו ותועבת רשעים שיסורו מרעתם למלאות תאותו.

(כ) [הוֹלֵךְ] (הלוך) אֶת־חֲכָמִים [יֶחְכָּם] (וחכם) וְרֹעֵה כְסִילִים יֵרוֹעַ:

ורועה כסילים - המחבר לו כסילים להיות ריעים לו. **ירוע** - יתרוצץ.

(כא) חַטָּאִים תְּרַדֵּף רָעָה וְאֶת־צַדִּיקִים יְשַׁלֶּם־טוֹב:

חטאים תרדף רעה - אדם רשע רעתו רודפתו עד השמדו.

(כב) טוֹב יַנְחִיל בְּנֵי־בָנִים וְצָפוּן לַצַּדִּיק חֵיל חוֹטֵא:

טוב ינחיל - את זכותו ואת ממונו לבני בניו, אבל חוטא אינו מנחיל לבניו כי צפון חילו וממונו לצדיק, כעיניין שנאמר: ותשם אסתר את מרדכי על בית המן (אסתר ח׳, ב׳).

(כג) רָב־אֹכֶל נִיר רָאשִׁים וְיֵשׁ נִסְפֶּה בְּלֹא מִשְׁפָּט:

רב אוכל ניר ראשים - ראיתי במסורת הגדולה רב אכל במסורת שלשים ושלשה רב חטפין קמצין וזה גם הוא חטף קמץ ומחובר עם אכל במקף. ואָכֶל ראיתי שם נקוד פתח וטעמו למעלה כמו: את כל אָכֶל השנים הטובות (בראשית מ״א, ל״ה). ולפי נקודתו, זה פתרונו: הרבה תבואה באה לעולם על ידי ניר אנשים דלים, כלומר הרבה תורה יוצאה על ידי תלמידים שרבותיהם למידים מהם מתוך שמפלפלין בהלכה. **ויש נספה בלא משפט** - ויש הרבה מהם שהם כלים מן העולם בשביל לא משפט שאין נוהגין כשורה. ולעיניין התבואה. ויש תבואה לוקה בשביל בעליה שאין מוציא מעשרות ומתנות עניים כמשפט. ורבותינו פתרו יש נספה במסכת חגיגה (בבלי חגיגה ד׳:): על שלוחו של מלאך המות שמחליף שם בשם וממית את שלא הגיע ליומו. אבל אם כן אין עיניין סוף המקרא אצל ראשו.

(כד) חוֹשֵׁךְ שִׁבְטוֹ שׂוֹנֵא בְנוֹ וְאֹהֲבוֹ שְׁחָרוֹ מוּסָר׃

חושך שבטו - סופו ששונא בנו שרואהו בסופו יוצא לתרבות רעה. **שחרו מוסר** - לבקרים תמיד מייסרו.

(כה) צַדִּיק אֹכֵל לְשֹׂבַע נַפְשׁוֹ וּבֶטֶן רְשָׁעִים תֶּחְסָר׃

תחסר - אינו דומה שיהא שָׂבֵעַ.

יום רביעי - כ״א ניסן // שביעי של פסח

חומש - רביעי פרשת שמיני

(יב) {רביעי} {פ} וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה אֶל־אַהֲרֹן וְאֶל אֶלְעָזָר וְאֶל אִיתָמָר | בָּנָיו הַנּוֹתָרִים קְחוּ אֶת־הַמִּנְחָה הַנּוֹתֶרֶת מֵאִשֵּׁי יְהוָה וְאִכְלוּהָ מַצּוֹת אֵצֶל הַמִּזְבֵּחַ כִּי קֹדֶשׁ קָדָשִׁים הִוא׃

וּמַלֵּיל מֹשֶׁה עִם אַהֲרֹן וְעִם אֶלְעָזָר וְעִם אִיתָמָר בְּנוֹהִי דְּאִשְׁתְּאַרוּ סַבוּ יָת מִנְחָתָא דְּאִשְׁתְּאַרַת מִקּוּרְבָּנַיָּא דַּיְיָ וְאִכְלוּהָא פַּטִּיר בְּסְטַר מַדְבְּחָא אֲרֵי קֻדְשָׁא קוּדְשִׁין הִיא.

הנותרים - מן המיתה. מלמד שאף עליהם נקנסה מיתה ועל עון מעשה העגל הוא, שנאמר: ובאהרן התאנף י״י מאד להשמידו (דברים ט׳, כ׳). אין השמד אלא כילוי בנים, שנאמר: ואשמיד פריו ממעל (עמוס ב׳, ט׳), ותפילתו של משה בטלה מחצה, שנאמר: ואתפלל גם בעד אהרן (דברים ט׳, כ׳). **קחו את המנחה** - אף על פי אוננין, ואף על פי שהקדשים אסורין לאונן. **את המנחה** - זו מנחת שמיני ומנחת נחשון. **ואכלוה מצות** - מה תלמוד לומר? לפי שהיא מנחת ציבור ומנחת שעה, ואין כיוצא בה לדורות, הוצרך לפרש בה דין שאר מנחות.

(יג) וַאֲכַלְתֶּם אֹתָהּ בְּמָקוֹם קָדוֹשׁ כִּי חָקְךָ וְחָק־בָּנֶיךָ הִוא מֵאִשֵּׁי יְיָ כִּי־כֵן צִוֵּיתִי׃

וְתֵיכְלוּן יָתַהּ בַּאֲתַר קַדִּישׁ אֲרֵי חוּלָקָךְ וְחוּלָק בְּנָךְ הִיא מִקּוּרְבָּנַיָּא דַּיְיָ אֲרֵי כֵּן אִתְפַּקַּדִית.

וחק בניך - אין לבנות חק בקדשים. **כי כן צויתי** - באנינות יאכלוה.

(יד) וְאֵת֨ חֲזֵ֤ה הַתְּנוּפָה֙ וְאֵ֣ת | שׁ֣וֹק הַתְּרוּמָ֔ה תֹּאכְל֕וּ בְּמָק֥וֹם טָה֖וֹר אַתָּ֣ה וּבָנֶ֑יךָ וּבְנֹתֶ֣יךָ אִתָּ֗ךְ כִּי־חָקְךָ֤ וְחָק־בָּנֶ֙יךָ֙ נִתְּנ֔וּ מִזִּבְחֵ֖י שַׁלְמֵ֣י בְּנֵ֑י יִשְׂרָאֵֽל׃

וְיָת חַדְיָא דַּאֲרָמוּתָא וְיָת שָׁקָא דְּאַפְרָשׁוּתָא תֵּיכְלוּן בַּאֲתַר דְּכֵי אַתְּ וּבְנָךְ וּבְנָתָךְ עִמָּךְ אֲרֵי חוּלָקָךְ וְחוּלָק בְּנָךְ אִתְיְהִיבוּ מִנִּכְסַת קוּדְשַׁיָּא דִּבְנֵי יִשְׂרָאֵל.

את חזה התנופה - של שלמי ציבור. **תאכלו במקום טהור** - וכי את הראשונים אכלו במקום טמא? אלא הראשונים שהן קדשי קדשים, הוזקקה אכילתן במקום קדוש, אבל אילו אין צריכין תוך הקלעים, אבל צריכין הם ליאכל תוך מחנה ישראל, שהוא טהור מליכנס שם מצורעים. מיכאן שהקדשים קלים נאכלים בכל העיר. **אתה ובניך ובנותיך** - אתה ובניך בחלק, אבל לא בנותיך בחלק, אלא אם תתנו להם מתנות רשויות הן לאכול בחזה ושוק. או אינו אלא אף לבנות בחלק, תלמוד לומר: כי חקך וחק בניך נתנו - חק לבנים ואין חק לבנות.

(טו) שׁ֣וֹק הַתְּרוּמָ֗ה וְחֲזֵ֙ה הַתְּנוּפָ֔ה עַ֖ל אִשֵּׁ֣י הַחֲלָבִ֑ים יָבִ֜יאוּ לְהָנִ֤יף תְּנוּפָה֙ לִפְנֵ֣י יְהוָ֔ה וְהָיָ֥ה לְךָ֖ וּלְבָנֶ֑יךָ אִתְּךָ֕ לְחָק־עוֹלָ֛ם כַּאֲשֶׁ֥ר צִוָּ֖ה יְהוָֽה׃

שָׁקָא דְּאַפְרָשׁוּתָא וְחַדְיָא דַּאֲרָמוּתָא עַל קוּרְבָּנֵי תַּרְבַּיָּא יִתְּיתוֹן לְאָרָמָא אֲרָמָא קֳדָם יְיָ וִיהֵי לָךְ וְלִבְנָךְ עִמָּךְ לִקְיָם עָלַם כְּמָא דְּפַקֵּיד יְיָ.

[**שוק התרומה וחזה התנופה** - לשון אשר הונף ואשר הורם (שמות כ"ט, כ"ז). **תנופה** - מוליך ומביא. **תרומה** - מעלה ומוריד. ולמה חלקן הכתוב, תרומה בשוק ותנופה בחזה, לא ידענו. כ"ש. דשניהם בהרמה והנפה.] [**על אשי החלבים** - כמו: על חלבי האשים.] **על אשי החלבים** - מכאן שהחלבים למטן בשעת התנופה. ויישוב המקראות שלא יכחישו זה את זה כבר פירשתי שלשתן בצו את אהרן (רש"י ויקרא ז', ל').

תהלים - פרקים ק"ד-ק"ה

תניא – פרק מ"א

ואף שלהיות כוונה זו אמיתית בלבו שיהיה לבו חפץ באמת יחוד העליון הזה צריך להיות בלבו אהבה רבה לה' לבדו לעשות נחת רוח לפניו לבד ולא לרוות נפשו הצמאה לה' אלא כברא דאשתדל בתר אבוי ואמי' דרחים לון יתיר מגרמיה ונפשיה כו' [כמ"ש לעיל בשם רעיא מהימנא]. מ"מ יש לכל אדם להרגיל עצמו בכוונה זו כי אף שאינה באמת לאמיתו לגמרי בלבו שיחפוץ בזה בכל לבו מ"מ מעט מזער חפץ לבו בזה באמת מפני אהבה הטבעית שבלב כל ישראל לעשות כל מה שהוא רצון העליון ב"ה ויחוד זה הוא רצונו האמיתי והיינו יחוד העליון שבאצילות הנעשה באתערותא דלתתא ע"י יחוד נפש האלהית והתכללותה באור ה' המלובש בתורה ומצות שעוסקת בהן והיו לאחדי' ממש כמש"ל כי עי"ז מתיחדים ג"כ מקור התורה והמצות שהוא הקב"ה עם מקור נפשו האלהית הנקרא בשם שכינה שהן בחי' ממלא כל עלמין ובחי' סובב כל עלמין כמ"ש במ"א באריכות.

לוח היום־יום

כ״א ניסן, ו׳ לעומר

בעת קראת השירה - עומדים.
אין ליובאוויטש פלעגט מען זיין אויף שביעי של פסח - אויך שבועות און הושענא רבה. אז איך בין אלט געווען ניין יאהר האב איך זיך שוין ניט געלייגט שלאפען שביעי של פסח - מ׳דארף לערנען א גאנצע נאכט.

תרגום: בליובאוויטש היו נעורים בשש״פ, וגם בשבועות והושענא רבה. מאז היותי בגיל תשע, לא עליתי למשכבי בשש״פ - יש ללמוד כל הלילה.

נ״ך יומי - משלי פרק י״ד

(א) חַכְמ֣וֹת נָ֭שִׁים בָּנְתָ֣ה בֵיתָ֑הּ וְ֝אִוֶּ֗לֶת בְּיָדֶ֥יהָ תֶּהֱרְסֶֽנּוּ׃

חַכמות נשים - נקוד פתח, שאינו שם דבר, אלא חֲכַמות שבנשים בונות בתיהם. שמתקיימות על ידם, כגון אשתו של און בן פלת, כמו שמפורש בחלק (בבלי סנהדרין ק״י.) **ואולת** - ואשה שוטה, בידיה תהרס - ביתה, זו אשתו של קרח.

(ב) הוֹלֵ֣ךְ בְּ֭יָשְׁרוֹ יְרֵ֣א יְ֑ י וְנִלְוָ֖ז דְּ֝רָכָ֗יו בּוֹזֵֽהוּ׃

הולך בישרו - מי שהוא ירא י״י. **ומי שהוא נלוז דרכים** - עקום בדרכיו, בוזהו - להקב״ה.

(ג) בְּפִי־אֱ֭וִיל חֹ֣טֶר גַּאֲוָ֑ה וְשִׂפְתֵ֖י חֲכָמִ֣ים תִּשְׁמְרֵֽם׃

בפי אויל חוטר גאוה - מקל של גאוה, כגון: מי י״י אשר אשמע בקולו (שמות ה׳, ב׳). **תשמורם** - תשמרם, כמו: תשמר את החכמים.

(ד) בְּאֵ֣ין אֲ֭לָפִים אֵב֣וּס בָּ֑ר וְרַ֖ב־תְּבוּא֣וֹת בְּכֹ֣חַ שֽׁוֹר׃

באין אלפים אבוס בר - באין שוורים האבוס ריקן שאפילו תבן אין מצוי בבית. **בר** - נקי וריקן, כלומר במקום שאין תלמידים אין הוראה כהלכה נמצאת.

(ה) עֵ֣ד אֱ֭מוּנִים לֹ֣א יְכַזֵּ֑ב וְיָפִ֖יחַ כְּזָבִ֣ים עֵ֣ד שָֽׁקֶר׃

ויפיח כזבים - ותמיד מדבר כזב עד שקר.

(ו) בִּקֵּ֣שׁ־לֵ֭ץ חָכְמָ֣ה וְאָ֑יִן וְדַ֖עַת לְנָבוֹ֣ן נָקָֽל׃

בקש לץ חכמה ואין - כשהוא צריך לחכמה אינו מוצאה בלבו.

(ז) לֵ֣ךְ מִ֭נֶּגֶד לְאִ֣ישׁ כְּסִ֑יל וּבַל־יָ֝דַ֗עְתָּ שִׂפְתֵי־דָֽעַת׃

לך מנגד לאיש כסיל - התחבר תמיד אצלו סופך שלא ידעת חכמה.

(ח) חָכְמַ֣ת עָ֭רוּם הָבִ֣ין דַּרְכּ֑וֹ וְאִוֶּ֖לֶת כְּסִילִ֣ים מִרְמָֽה׃

חכמת ערום - היא שהוא חכם להבין דרכו לפלס ארחותיו. **ואולת כסילים** - היא המרמה שבלבם, סופה שמביאתם לידי טפשות.

(ט) אֱוִילִ֣ים יָלִ֣יץ אָ֭שָׁם וּבֵ֣ין יְשָׁרִ֣ים רָצֽוֹן׃

אוילים יליץ אשם - לפי שהם חוטאים וצריכים לתת ממון למי שחטאו לו ויליץ בעדם, אשמם שהם משיבים לו בממונם לו כגון פלשתים: קחו לכם טחורי זהב ועכברי זהב והשבותם לאלהי ישראל אשם אולי יקל ידו מעליכם (שמואל א ו', ד'-ה'). **אשם** - אָמֵינְדַצִי. **ובין ישרים רצון** - אפיימינט, הקב"ה מרוצה להם.

(י) לֵ֭ב יוֹדֵ֣עַ מָ֣רַת נַפְשׁ֑וֹ וּֽבְשִׂמְחָת֥וֹ לֹא־יִתְעָרַ֖ב זָֽר׃

לב יודע מרת נפשו - טרחו צערו ויגיעו שעמל בתורה לפיכך בשמחתו לא יתערב זר כשיקבל שכרו לעתיד. (י-טז) דבר אחר: לב יודע מרת נפשו - ישראל שהם מרי לב בגולה ונהרגים על קדושת השם. ובשמחתו - לעתיד. **בית רשעים ישמד** - בית עשו. **יש דרך ישר לפני איש** - דרך עבודה זרה ישרה היא בעיני עשו איש שדה ואחריתה וגו'. **גם בשחוק** - שהקב"ה משחק עמם בעולם הזה יכאב לבם לעתיד, וכן הוא אומר: ואתם תצעקו מכאב לב (ישעיהו ס"ה, י"ד). **מדרכיו ישבע סוג לב** - עשו. **ומעליו איש טוב** - יעקב. **פתי יאמין** - לדבריהם וניסת אחריהם, ונבון יבין ולא יהיה ניסת שהחכם ירא מן הפורענות וסר מרע.

(יא) בֵּ֣ית רְ֭שָׁעִים יִשָּׁמֵ֑ד וְאֹ֖הֶל יְשָׁרִ֣ים יַפְרִֽיחַ׃

[ביאור לפסוק זה כלול בביאור פסוק י]

(יב) יֵ֤שׁ דֶּ֣רֶךְ ׀ יָ֭שָׁר לִפְנֵי־אִ֑ישׁ וְאַחֲרִיתָ֥הּ דַּרְכֵי־מָֽוֶת׃

ישר לפני איש - עובר עבירה ואומר אין בה עון.

[ביאור לפסוק זה כלול בביאור פסוק י]

(יג) גַּם־בִּשְׂחֹ֥ק יִכְאַב־לֵ֑ב וְאַחֲרִיתָ֥הּ שִׂמְחָ֝ה תוּגָֽה׃

בשחוק יכאב לב - שחוק לכסיל עשות זמה (משלי י', כ"ג) וסופו יכאב לבו.

[ביאור לפסוק זה כלול בביאור פסוק י]

(יד) מִדְּרָכָ֣יו יִשְׂבַּ֣ע סוֹג֮ לֵ֒ב וּ֭מֵעָלָיו אִ֣ישׁ טֽוֹב׃

סוג לב - רשע, כמו כסף סיגים (משלי כ"ו, כ"ג), סיג הוא שם הפסולת, סוג הוא הכסף המעורבב בפסולת.**ומעליו איש טוב** - וממעל לו לרשע יהי הצדיק.

[ביאור לפסוק זה כלול בביאור פסוק י]

(טו) פֶּ֭תִי יַאֲמִ֣ין לְכָל־דָּבָ֑ר וְעָר֥וֹם יָ֝בִ֗ין לַאֲשֻׁרֽוֹ׃

פתי יאמין - לאנשי רכיל. **ונבון יבין לאשורו** - לפסיעותיו, כלומר יצפה מלריב וימתין עד יוודע לו אל נכון.

[ביאור לפסוק זה כלול בביאור פסוק י]

(טז) חָכָם יָרֵא וְסָר מֵרָע וְכְסִיל מִתְעַבֵּר וּבוֹטֵחַ:

חכם ירא - מן הפורענות. **וסר מרע** - מן העבירה. **וכסיל מתעבר** - מתחזק לעבור בחזקה. **ובוטח** - ומחליק ונופל, כמו בארץ שלום אתה בוטח (ירמיהו י״ב, ה׳), ותרגם יונתן: את מתבטח ונפיל - מחליק. ויש עוד לומר: **ובוטח** - ממש, בוטח בהבלו, לומר: לא תבואני רעה.

[ביאור לפסוק זה כלול בביאור פסוק י]

(יז) קֶצַר־אַפַּיִם יַעֲשֶׂה אִוֶּלֶת וְאִישׁ מְזִמּוֹת יִשָּׂנֵא:

קצר אפים - הממהר לנקום כעסו. **איש מזמות** - מחשבת עצה רעה.

(יח) נָחֲלוּ פְתָאיִם אִוֶּלֶת וַעֲרוּמִּים יַכְתִּירוּ דָעַת:

יכתירו דעת - יעשוהו כתר לראשם.

(יט) שַׁחוּ רָעִים לִפְנֵי טוֹבִים וְרִשָׁעִים עַל־שַׁעֲרֵי צַדִּיק:

וסוף: שחו רעים לפני טובים - לעתיד. [ורשעים שחו על שערי צדיק.]

(כ) גַּם־לְרֵעֵהוּ יִשָּׂנֵא רָשׁ וְאֹהֲבֵי עָשִׁיר רַבִּים:

גם לרעהו ישנא רש - אפילו לשושבינו ולאוהבו. גם - לשון אפילו. **ישנא רש** - עם הארץ שאינו יודע לנהוג כשורה.

(כא) בָּז־לְרֵעֵהוּ חוֹטֵא וּמְחוֹנֵן [עֲנָוִים] (עניים) אַשְׁרָיו: (כב) הֲלוֹא־יִתְעוּ חֹרְשֵׁי רָע וְחֶסֶד וֶאֱמֶת חֹרְשֵׁי טוֹב: (כג) בְּכָל־עֶצֶב יִהְיֶה מוֹתָר וּדְבַר־שְׂפָתַיִם אַךְ־לְמַחְסוֹר:

בכל עצב יהיה מותר - בכל יגיע מלאכה יש ריוח אבל דברי הבל אך למחסור.

(כד) עֲטֶרֶת חֲכָמִים עָשְׁרָם אִוֶּלֶת כְּסִילִים אִוֶּלֶת:

עטרת חכמים עשרם - שהם עשירים בתורה. **ואולת כסילים אולת** - קלקלתן של כסילים היא האולת שנתעצלו מן החכמה.

(כה) מַצִּיל נְפָשׁוֹת עֵד אֱמֶת וְיָפֵחַ כְּזָבִים מִרְמָה: (כו) בְּיִרְאַת יְי מִבְטַח־עֹז וּלְבָנָיו יִהְיֶה מַחְסֶה:

ביראת י״י מבטח עז - נאמר באברהם: כי עתה ידעתי כי ירא אלהים אתה (בראשית כ״ב, י״ב), והבטיחו: כי ברך אברכך וגו׳ (בראשית כ״ב, י״ז). **ולבניו יהיה הוא מחסה** - שיחסו ויתחבאו בצל זכותו.

(כז) יִרְאַת יְי מְקוֹר חַיִּים לָסוּר מִמֹּקְשֵׁי מָוֶת: (כח) בְּרֹב־עָם הַדְרַת־מֶלֶךְ וּבְאֶפֶס לְאֹם מְחִתַּת רָזוֹן:

ברב עם - כשהצבור זכאים, הדרת הקב״ה היא. **ובאפס לאום** - כשאינם דבקים בו. **מחתת רזון** - חסרון רוזנותו היא כביכול נותן כבודו לאלהי נכר ומשליט את האומות על בניו.

(כט) אֶרֶךְ אַפַּיִם רַב־תְּבוּנָה וּקְצַר־רֽוּחַ מֵרֵים אִוֶּלֶת:

מרים אולת - מפרישה לחלקו.

(ל) חַיֵּי בְשָׂרִים לֵב מַרְפֵּא וּרְקַב עֲצָמוֹת קִנְאָה:

חיי בשרים לב מרפא - לב בשר, שהוא רופא את הרעה ועובר על מדותיו, הוא חיי הבריות שהם בשר ודם. **ורקב עצמות קנאה** - אדם בעל חמה וקנאה רקבון עצמות הוא לכל. **קנאה** - טָאִינא בלעז.

(לא) עֹשֵׁק דָּל חֵרֵף עֹשֵׂהוּ וּמְכַבְּדוֹ חֹנֵן אֶבְיוֹן: (לב) בֶּרָעָתוֹ יִדָּחֶה רָשָׁע וְחֹסֶה בְּמוֹתוֹ צַדִּיק:

וחוסה במותו צדיק - כשהוא מת הוא בטוח שיבא לגן עדן.

(לג) בְּלֵב נָבוֹן תָּנוּחַ חָכְמָה וּבְקֶרֶב כְּסִילִים תִּוָּדֵעַ:

בלב נבון תנוח חכמה - תשקוט ותשכון בנחת. **תנוח** - לשון מנוחה ומרגוע. **תודע** - מעט חכמה שבלבו תמיד מכריזה, אסתירא בלגינא קיש קיש קריא.

(לד) צְדָקָה תְרוֹמֵם־גּוֹי וְחֶסֶד לְאֻמִּים חַטָּאת:

צדקה תרומם - ישראל. **וחסד לאמים חטאת** - שגוזלים מזה וחוננים לזה.

(לה) רְצוֹן־מֶלֶךְ לְעֶבֶד מַשְׂכִּיל וְעֶבְרָתוֹ תִּהְיֶה מֵבִישׁ:

ועברתו תהיה לעבד מביש.

יום חמישי - כ"ב ניסן // איסרו חג

חומש - חמישי פרשת שמיני

(טז) {חמישי} וְאֵת| שְׂעִיר הַחַטָּאת דָּרֹשׁ דָּרַשׁ מֹשֶׁה וְהִנֵּה שֹׂרֻף וַיִּקְצֹף עַל־
אֶלְעָזָר וְעַל־אִיתָמָר בְּנֵי אַהֲרֹן הַנּוֹתָרִם לֵאמֹר:

וְיָת צְפִירָא דְּחַטָּתָא מִתְבָּע תַּבְעֵיהּ מֹשֶׁה וְהָא אִתּוֹקַד וּרְגֵיז עַל אֶלְעָזָר וְעַל אִיתָמָר בְּנֵי אַהֲרֹן דְּאִשְׁתְּאַרוּ לְמֵימַר.

שעיר החטאת - שעיר מוספי ראש חדש. ושלשה שעירי חטאות קרבו בו ביום: קחו שעיר עזים (ויקרא ט', ג'), ושעיר נחשון, ושעיר ראש חדש, ומכולן לא נשרף אלא זה. ונחלקו בדבר חכמי ישראל (בבלי זבחים ק"א.): יש אומרים מפני טומאה שנגעה בו נשרף, ויש אומרים מפני אנינות נשרפה, ולפי שהוא קדשי דורות, אבל בקדשי שעה סמכו על דברי משה שאמר להם במנחה: ואכלוה מצות (ויקרא י', י"ב). **דרש דרש** - שתי דרישות: מפני מה נשרף זה, מפני מה נאכלו אילו. כך היא בתורת כהנים (ספרא ויקרא י', ט"ז). **על אלעזר ועל איתמר** - בשביל כבודו של אהרן הפך פניו נגד הבנים וכעס. **לאמר** - אמר להם: השיבוני על דברי.

(יז) מַדּוּעַ לֹא־אֲכַלְתֶּם אֶת־הַחַטָּאת בִּמְקוֹם הַקֹּדֶשׁ כִּי קֹדֶשׁ קָדָשִׁים הִוא
וְאֹתָהּ| נָתַן לָכֶם לָשֵׂאת אֶת־עֲוֹן הָעֵדָה לְכַפֵּר עֲלֵיהֶם לִפְנֵי יְיָ:

מָדֵּין לָא אֲכַלְתּוּן יָת חַטָּתָא בַּאֲתַר קַדִּישׁ קוּדְשִׁין הִיא וְיָתַהּ יְהַב לְכוֹן לְסַלָּחָא עַל חוֹבֵי כְּנִשְׁתָּא לְכַפָּרָא עֲלֵיהוֹן קֳדָם יְיָ.

מדוע לא אכלתם את החטאת במקום הקודש - וכי חוץ לקדש אכלוה, והלא שרפוה, מהו אומר: במקום הקודש? אלא אמר להם: שמא חוץ לקלעים יצאת ונפסלה כי קדש קדשים היא - ונפסלת ביוצא. והם אמרו לו: לאו. אמר להם: הואיל ובמקום קדוש היתה, מדוע לא אכלתם. **ואותה נתן לכם לשאת וגומ'** - שכהנים אוכלים והבעלים מתכפרים. **לשאת את עון העדה** - מכאן למדנו ששעיר ראש חדש היה, שהוא מכפר עון טומאת מקדש וקדשיו, שחטאת שמיני וחטאת נחשון לאו לכפרה באו.

(יח) הֵן לֹא־הוּבָא אֶת־דָּמָהּ אֶל־הַקֹּדֶשׁ פְּנִימָה אָכוֹל תֹּאכְלוּ אֹתָהּ בַּקֹּדֶשׁ
כַּאֲשֶׁר צִוִּיתִי:

הָא לָא אִתְעַל מִדְּמַהּ לְבֵית קוּדְשָׁא גַּוָּאָה מֵיכָל תֵּיכְלוּן יָתַהּ בְּקוּדְשָׁא כְּמָא דְּפַקֵּידִית.

הן לא הובא וגומ' - שאילו הובא, היה לכם לשורפה, כמו שנאמר: וכל חטאת אשר יובא מדמה וגו' (ויקרא ו', כ"ג) **אכל תאכלו אותה** - היה לכם לאכלה אף על פי אוננין. **כאשר צויתי** - לכם במנחה (ויקרא י', י"ב-י"ג).

(יט) וַיְדַבֵּר אַהֲרֹן אֶל־מֹשֶׁה הֵן הַיּוֹם הִקְרִיבוּ אֶת־חַטָּאתָם וְאֶת־עֹלָתָם לִפְנֵי
יְיָ וַתִּקְרֶאנָה אֹתִי כָּאֵלֶּה וְאָכַלְתִּי חַטָּאת הַיּוֹם הֲיִיטַב בְּעֵינֵי יְיָ:

וּמַלֵּיל אַהֲרֹן עִם מֹשֶׁה הָא יוֹמָא דֵּין קָרִיבוּ יָת חַטָּוָותְהוֹן וְיָת עֲלָוָותְהוֹן קֳדָם יְיָ וְעַרָעָא יָתִי עָקָן כְּאִלֵּין אִלּוּ פוֹן אֲכַלִית חַטָּתָא יוֹמָא דֵּין הֲתָקֵין קֳדָם יְיָ.

וידבר אהרן - אין דיבור אלא לשון עז, שנאמר: וידבר העם וגומ' (במדבר כ"א, ה'). איפשר משה קצף על אלעזר ואיתמר, ואהרן מדבר? הא ידעת שלא היתה זו אלא מידת כבוד. אמרו: אינו בדין שיהא אבינו יושב, ואנו מדברים לפניו, אינו בדין שיהא תלמיד משיב את רבו. יכול מפני שלא היה באלעזר להשיב? תלמוד לומר: ויאמר אל אלעזר הכהן אל אנשי הצבא וגו' (במדבר ל"א, כ"א), הא כשרצה, דבר לפני משה ולפני הנשיאים. זו מצאתי בספרי של פנים שיני. **הן היום הקריבו** - מהו אומר? אלא אמר לו משה: שמא זרקתם דמה אוננין, שהאונן שעבד חילל. אמר לו אהרן: וכי הן הקריבו שהן הדיוטות? אני הקרבתי שאני כהן גדול ומקריב אונן. **ותקראנה אתי כאלה** - אפילו לא היו המתים בניי, אלא שאר קרובים שאני חייב להיות אונן עליהם כאילו, כגון כל האמור בפרשת אמור אל הכהנים שהכהן מטמא בהם (ויקרא כ"א, א'-ג'). **ואכלתי חטאת** - ואם אכלתי חטאת, הייטב. **היום** - אבל אנינות לילה מותר, שאין אונן אלא יום קבורה. **הייטב בעיני י"י** - אם שמעת בקדשי שעה, אין לך להקל בקדשי דורות.

(כ) וַיִּשְׁמַע מֹשֶׁה וַיִּיטַב בְּעֵינָיו:

וּשְׁמַע מֹשֶׁה וּשְׁפַר בְּעֵינוֹהִי.

וייטב בעיניו - הודה, ולא בוש לומר: לא שמעתי.

תהלים - פרקים ק"ו-ק"ז

תניא – פרק מ"א

אבל יחוד נפשו והתכללותה באור ה' להיות לאחדים בזה חפץ כל אדם מישראל באמת לאמיתו לגמרי בכל לב ובכל נפש מאהבה הטבעית המסותרת בלב כל ישראל לדבקה בה' ולא ליפרד ולהיות נכרת ונבדל ח"ו מיחודו ואחדותו ית' בשום אופן אפי' במסירת נפש ממש ועסק התורה ומצות והתפלה הוא ג"כ ענין מסירת נפש ממש כמו בצאתה מן הגוף במלאת שבעים שנה שאינה מהרהרת בצרכי הגוף אלא מחשבתה מיוחדת ומלובשת באותיות התורה והתפלה שהן דבר ה' ומחשבתו ית' והיו לאחדים ממש שזהו כל עסק הנשמות בג"ע כדאיתא בגמרא ובזהר אלא ששם מתענגים בהשגתם והתכללותם באור ה' וזהו שתקנו בתחלת ברכות השחר קודם התפלה אלהי נשמה וכו' ואתה נפחתה כו' ואתה עתיד ליטלה ממני כו' כלומ' מאחר שאתה נפחתה בי ואתה עתיד ליטלה ממני לכן מעתה אני מוסרה ומחזירה לך לייחדה באחדותך וכמ"ש אליך ה' נפשי אשא והיינו על ידי התקשרות מחשבתי במחשבתך ודיבורי בדיבורך באותיות התורה והתפלה ובפרט באמירה לה' לנכח כמו ברוך אתה וכה"ג

לוח היום־יום

כ״ב ניסן, ז׳ לעומר

ביום מהדרים: לקדש, אחר כך מתפללים תפלת המנחה, ואחר זה סעודת יום טוב.

הבעל שם טוב היה אוכל ג׳ סעודות באחרון של פסח.

סעודת אחרון של פסח היתה נקראת - אצל הבעל שם טוב - משיח׳ס סעודה. אחרון של פסח איז משיח׳ס סעודה, ווייל אחרון של פסח איז מאיר גילוי הארת המשיח.

בשנת תרס״ו התחיל הסדר, אשר תלמידי תומכי תמימים יאכלו יחד בחג הפסח בהיכל הלימוד. והיה אז ש״י תלמידים וח״י שלחנות. סעודת אחרון של פסח אכל אאמו״ר ביחד עם התלמידים, וציווה לתת לכל תלמיד ד׳ כוסות. ואמר אז: דאס איז סעודת משיח.

נ״ך יומי - משלי פרק ט״ו

(א) מַעֲנֵה־רַךְ יָשִׁיב חֵמָה וּדְבַר־עֶצֶב יַעֲלֶה־אָף: (ב) לְשׁוֹן חֲכָמִים תֵּיטִיב
דָּעַת וּפִי כְסִילִים יַבִּיעַ אִוֶּלֶת: (ג) בְּכָל־מָקוֹם עֵינֵי יְיָ צֹפּוֹת רָעִים וְטוֹבִים: (ד)
מַרְפֵּא לָשׁוֹן עֵץ חַיִּים וְסֶלֶף בָּהּ שֶׁבֶר בְּרוּחַ:

וסלף בה שבר ברוח - כשיש סלף בלשון סופה להביא עליו שבר הבא ברוח קדים המוכנת ליפרע מן הרשעים, כמה שנאמר: ברוח קדים עזה (שמות י״ד, כ״א), ברוח קדים אפיצם (ירמיהו י״ח, י״ז), ברוח קדים תשבר אניות תרשיש (תהלים מ״ח, ח׳). ד״א: שברון רוח.

(ה) אֱוִיל יִנְאַץ מוּסַר אָבִיו וְשֹׁמֵר תּוֹכַחַת יַעְרִים: (ו) בֵּית צַדִּיק חֹסֶן רָב
וּבִתְבוּאַת רָשָׁע נֶעְכָּרֶת:

בית צדיק חוסן רב - בית המקדש שבנה דוד הצדיק חוסן רב ומגדל עז לישראל.
ובתבואת רשע - ובהבאת הצלם שהביא מנשה. **נעכרת** - יש עכירה.

(ז) שִׂפְתֵי חֲכָמִים יְזָרוּ דָעַת וְלֵב כְּסִילִים לֹא־כֵן:

שפתי חכמים יזרו דעת - יכתירו דעת, לשון זר זהב (שמות כ״ה ,י״א). **לא כן** - אינו אמִתי.

(ח) זֶבַח רְשָׁעִים תּוֹעֲבַת יְהוָה וּתְפִלַּת יְשָׁרִים רְצוֹנוֹ:

זבח רשעים - בלק ובלעם. **ותפלת ישרים** - תפלת משה.

(ט) תּוֹעֲבַת יְיָ דֶּרֶךְ רָשָׁע וּמְרַדֵּף צְדָקָה יֶאֱהָב: (י) מוּסָר רָע לְעֹזֵב אֹרַח שׂוֹנֵא תּוֹכַחַת יָמוּת:

מוסר רע - ייסורים קשים מוכנים לעובר אורח של הקב״ה.

(יא) שְׁאוֹל וַאֲבַדּוֹן נֶגֶד יְהוָה אַף כִּי־לִבּוֹת בְּנֵי־אָדָם:

שאול ואבדון נגד י״י - גלוי לפניו מה שבתוכם. **אף כי** - קל וחומר.

(יב) לֹא יֶאֱהַב־לֵץ הוֹכֵחַ לוֹ אֶל־חֲכָמִים לֹא יֵלֵךְ: (יג) לֵב שָׂמֵחַ יֵיטַב פָּנִים וּבְעַצְבַּת־לֵב רוּחַ נְכֵאָה:

לב שמח ייטיב פנים - אם תשמח לבו של הקדוש ברוך הוא בלכתך בדרכיו, ייטיב לך את פניו לעשות רצונך. ואם תעצב לבו, יראה לך רוח נכאה, כמה דאת אמר: ויתעצב אל לבו (בראשית ו׳, ו׳) ויאמר אמחה את האדם (בראשית ו׳, ז׳). **רוח נכאה** - טָלֵנְט, של זעף.

(יד) לֵב נָבוֹן יְבַקֶּשׁ־דָּעַת [וּפִי] (ופני) כְּסִילִים יִרְעֶה אִוֶּלֶת: (טו) כָּל־יְמֵי עָנִי רָעִים וְטוֹב־לֵב מִשְׁתֶּה תָמִיד:

כל ימי עני רעים - ואפילו שבתות וימים טובים, דאמר שמואל: שינוי וסת תחלת חולי מעים. **וטוב לב** - מי שטוב לבו בעשרו. **משתה תמיד** - כל שעותיו דומות לו יום משתה ללמדך שיהא אדם שמח בחלקו, ורבותינו דרשו בו מה שדרשו בחלק (בבלי סנהדרין ק׳:).

(טז) טוֹב־מְעַט בְּיִרְאַת יְיָ מֵאוֹצָר רָב וּמְהוּמָה בּוֹ:

מאוצר רב ומהומה בו - קול בני אדם צועקים חמס, שנעשה אותו אוצר בגזל ובחמס, כמו: וראו מהומות רבות בתוכה ועשוקים בקרבה (עמוס ג׳, ט׳).

(יז) טוֹב אֲרֻחַת יָרָק וְאַהֲבָה־שָׁם מִשּׁוֹר אָבוּס וְשִׂנְאָה־בוֹ:

טוב ארוחת ירק - לתת לעני. **ואהבה שם** - להראות לו סבר פנים. **משור אבוס** - להאכילו בשר שמן ויראנו פנים רעים. **משור אבוס** - שאובסין לו המאכל בפיו על כרחו כדי לפטמו, וכן ברבורים אבוסים (מלכים א ה׳, ג׳), [ובלשון משנה: אין אובסין את הגמל בשבת]. ויש למשלו כנגד קומץ מועט של עני שחביב משור חטאת של רשע.

(יח) אִישׁ חֵמָה יְגָרֶה מָדוֹן וְאֶרֶךְ אַפַּיִם יַשְׁקִיט רִיב:

איש חמה יגרה מדון - אדם שאין מעצור לרוחו להאריך חמתו יגרה מדון. **וארך אפים** - שאינו ממהר להנקם ולריב. **ישקיט ריב** - שהוא כלה ושקט מאיליו.

(יט) דֶּרֶךְ עָצֵל כִּמְשֻׂכַת חָדֶק וְאֹרַח יְשָׁרִים סְלֻלָה:

דרך עצל כמשוכת חדק - דומה בעיניו כאילו הדרכים גדורים לפניו בגדר חדקים. **מסוכת** - גדר, כמו הסר משוכתו (ישעיהו ה', ה'), חדק - קוצים. **סלולה** - כבושה ומופנה. ומדרש אגדה: דרכו של עשו כקוץ זה הנסבך בגזת צמר, אם נוטלו מכאן הוא מתערה מכאן. כך אין אדם יכול לצאת ידי עלילותם בלא ממון.

(כ) בֵּן חָכָם יְשַׂמַּח־אָב וּכְסִיל אָדָם בּוֹזֶה אִמּוֹ:

בוזה אמו - גורם לאמו שמבזין אותה.

(כא) אִוֶּלֶת שִׂמְחָה לַחֲסַר־לֵב וְאִישׁ תְּבוּנָה יְיַשֶּׁר־לָכֶת:

אולת - שמחה היא לחסר לב.

(כב) הָפֵר מַחֲשָׁבוֹת בְּאֵין סֽוֹד וּבְרֹב יוֹעֲצִים תָּקוּם:

הפר מחשבות בא כשאין סוד - בלא עצה לא תקום מחשבה.

(כג) שִׂמְחָה לָאִישׁ בְּמַעֲנֵה־פִּיו וְדָבָר בְּעִתּוֹ מַה־טּוֹב:

שמחה לאיש וגו' - כמשמעו, על ידי מענה רך ודבר נחת הבריות אוהבות אותו. ורבותינו דרשוהו (בבלי ערובין נ"ד.) על בעלי גירסא: אם מוציאים בפיהם מענה אז תתקיים בם וישמחו. **ודבר בעתו מה טוב** - שואלין בהילכות הפסח והילכות החג בזמנו.

(כד) אֹרַח חַיִּים לְמַעְלָה לְמַשְׂכִּיל לְמַעַן סוּר מִשְּׁאוֹל מָּטָּה:

ארח חיים למעלה למשכיל - כמו שרפים עמדים ממעל לו (ישעיהו ו', ב'), לפני החכם קשוטה ומוכנת ארח חיים.

(כה) בֵּית גֵּאִים יִסַּח ׀ יְיָ וְיַצֵּב גְּבוּל אַלְמָנָה: (כו) תּוֹעֲבַת יְיָ מַחְשְׁבוֹת רָע וְטְהֹרִים אִמְרֵי־נֹעַם: (כז) עֹכֵר בֵּיתוֹ בּוֹצֵעַ בָּצַע וְשׂוֹנֵא מַתָּנֹת יִחְיֶה:

עוכר ביתו - מי שהוא בוצע בצע. **ושונא מתנות יחיה** - מאחר ששונא מתנות כל שכן ששונא את הגזל.

(כח) לֵב צַדִּיק יֶהְגֶּה לַעֲנוֹת וּפִי רְשָׁעִים יַבִּיעַ רָעוֹת:

לב צדיק יהגה לענות - יחשוב ויבין מה יענה קודם שישיב דבר.

(כט) רָחוֹק יְיָ מֵרְשָׁעִים וּתְפִלַּת צַדִּיקִים יִשְׁמָע: (ל) מְאוֹר־עֵינַיִם יְשַׂמַּח־לֵב שְׁמוּעָה טוֹבָה תְּדַשֶּׁן־עָצֶם:

מאור עינים - בתורה. **ישמח לב** - כששואלין ממנו דבר ויודע להשיב. ולפי פשוטו: כמשמעו, דבר שהוא תאוה למראה עינים, מצחצח את תוגת הלב, כגון גן ירק ונהרות המושכין.

(לא) אֹזֶן שֹׁמַעַת תּוֹכַחַת חַיִּים בְּקֶרֶב חֲכָמִים תָּלִין: (לב) פּוֹרֵעַ מוּסָר מוֹאֵס נַפְשׁוֹ וְשׁוֹמֵעַ תּוֹכַחַת קוֹנֶה לֵב: (לג) יִרְאַת יְי מוּסַר חָכְמָה וְלִפְנֵי כָבוֹד עֲנָוָה:

ולפני כבוד ענוה - הענוה גורמת שהכבוד בא.

יום שישי // כ״ג ניסן

חומש - ששי פרשת שמיני

(א) {ששי} {פ} וַיְדַבֵּר יְיָ אֶל־מֹשֶׁה וְאֶל־אַהֲרֹן לֵאמֹר אֲלֵהֶם:

וּמַלֵּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה וּלְאַהֲרֹן לְמֵימַר לְהוֹן.

אל משה ואל אהרן - למשה אמר שיאמר לאהרן. **לאמר אלהם** - אמור שיאמרו להם לאלעזר ולאיתמר, או אינו אלא לאמר לישראל? כשהוא אומר: דברו אל בני ישראל (ויקרא י״א, ב׳), הרי דבור האמור לישראל, הא מה אני מקיים: לאמר אלהם - לבנים, לאלעזר ולאיתמר.

(ב) דַּבְּרוּ אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר זֹאת הַחַיָּה אֲשֶׁר תֹּאכְלוּ מִכָּל־הַבְּהֵמָה אֲשֶׁר עַל־הָאָרֶץ:

מַלִּילוּ עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְמֵימַר דָּא חַיְתָא דְּתֵיכְלוּן מִכָּל בְּעִירָא דְּעַל אַרְעָא.

דברו אל בני ישראל - את כולם השוה להיות שלוחים לדבור זה, לפי שהושוו בדמימה וקבלו עליהם גזירת המקום מאהבה. **זאת החיה** - לשון חיים, לפי שישראל דבקין במקום וראוים להיות חיים, לפיכך הבדילם מן הטומאה וגזר עליהם מצות, ולאומות לא אסר כלום. משל לרופא שנכנס לבקר את החולה כו׳, כדאיתה במדרש ר׳ תנחומא (תנחומא שמיני ו׳). **זאת החיה** - מלמד שהיה משה אוחז בחיה ומראה אותה לישראל: זו תאכלו, וזו לא תאכלו. את זה תאכלו וגומ׳ (ויקרא י״א, ט׳) - אף בשרצי המים אוחז מכל מין ומין ומראה להם, וכן בעוף: את אלה תשקצו (ויקרא י״א, י״ג), וכן בשרצים: זה להם הטמא (ויקרא י״א, כ״ט). **זאת החיה, מכל הבהמה** - מלמד שהבהמה בכלל חיה.

(ג) כָּל| מַפְרֶסֶת פַּרְסָה וְשֹׁסַעַת שֶׁסַע פְּרָסֹת מַעֲלַת גֵּרָה בַּבְּהֵמָה אֹתָהּ תֹּאכֵלוּ:

כֹּל דְּסְדִיקָא פַּרְסָתַהּ וּמַטְלָפָן טִלְפִין פַּרְסָתַהּ מַסְקָא פִּשְׁרָא בִּבְעִירָא יָתַהּ תֵּיכְלוּן.

מפרסת - כתרגומו: סדיקא. **פרסה** - פלנטא, בלעז. **ושסעת שסע** - שמובדלת מלמעלה ומלמטה בשתי צפורנים, כתרגומו: ומטלפא טילפין. שיש שפרסותיה סדוקות מלמעלה ואינה שסועות ומובדלות לגמרי, שמלמטה מחוברת. **מעלת גרה** - מעלה ומקיאה האוכל ממעיה ומחזרת אותו לתוך פיה לכתשו ולטחנו הדק. **גרה** - כך שמו. ויתכן לתתו מגזרת: מים הנגרים (שמואל ב י״ד, י״ד), שהוא נגרר אחר הפה. פישרא (אונקלוס ויקרא י״א, ג׳) - שעל ידי הגרה האוכל נפשר ונימוח. **בבהמה** - תיבה יתירה היא לדרשא, להתיר את השליל הנמצא במעי אמו. **אותה תאכלו** - ולא בהמה טמאה. והלא באזהרה היא? אלא לעבור עליה בעשה ולא תעשה.

(ד) אַךְ אֶת־זֶה לֹא תֹאכְלוּ מֵמַעֲלֵי הַגֵּרָה וּמִמַּפְרְסֵי הַמַּפְרִיסֵי אֶת־הַגָּמָל כִּי־
מַעֲלֵה גֵרָה הוּא וּפַרְסָה אֵינֶנּוּ מַפְרִיס טָמֵא הוּא לָכֶם:

בְּרַם יָת דֵּין לָא תֵיכְלוּן מִמַּסְקֵי פִּשְׁרָא וּמִפְּרִיקֵי פַּרְסְתָּא יָת גַּמְלָא אֲרֵי מַסֵּיק פִּשְׁרָא הוּא וּפַרְסְתֵּיהּ לָא סְדִיקָא מְסָאַב הוּא לְכוֹן.

(ה) וְאֶת־הַשָּׁפָן כִּי־מַעֲלֵה גֵרָה הוּא וּפַרְסָה לֹא יַפְרִיס טָמֵא הוּא לָכֶם:

וְיָת טַבְזָא אֲרֵי מַסֵּיק פִּשְׁרָא הוּא וּפַרְסְתֵּיהּ לָא סְדִיקָא מְסָאַב הוּא לְכוֹן.

(ו) וְאֶת־הָאַרְנֶבֶת כִּי־מַעֲלַת גֵּרָה הִוא וּפַרְסָה לֹא הִפְרֵיסָה טְמֵאָה הִוא לָכֶם:

וְיָת אַרְנְבָא אֲרֵי מַסְקָא פִּשְׁרָא הִיא וּפַרְסְתַּהּ לָא סְדִיקָא מְסָאֲבָא הִיא לְכוֹן.

(ז) וְאֶת־הַחֲזִיר כִּי־מַפְרִיס פַּרְסָה הוּא וְשֹׁסַע שֶׁסַע פַּרְסָה וְהוּא גֵּרָה לֹא־יִגָּר
טָמֵא הוּא לָכֶם:

וְיָת חֲזִירָא אֲרֵי סְדִיק פַּרְסְתָּא הוּא וּמַטְלְפָן טַלְפִין פַּרְסָתֵיהּ וְהוּא פִּשְׁרָא לָא פָשַׁר מְסָאַב הוּא לְכוֹן.

(ח) מִבְּשָׂרָם לֹא תֹאכֵלוּ וּבְנִבְלָתָם לֹא תִגָּעוּ טְמֵאִים הֵם לָכֶם:

מִבִּשְׂרְהוֹן לָא תֵיכְלוּן וּבְנִבֵילַתְהוֹן לָא תִקְרְבוּן מְסָאֲבִין אִנּוּן לְכוֹן.

מבשרם לא תאכלו - אין לי אלא אילו, שאר בהמה טמאה שאין לו שום סימן טהרה מנין? אמרת קל וחומר: מה אילו שיש בהם קצת סימני טהרה אסורות כו' (ספרא ויקרא י"א, ג'). **מבשרם** - על בשרם באזהרה, ולא על עצמות וגידים וקרנים וטלפים. **ובנבלתם לא תגעו** - יכול יהו ישראל מוזהרים על מגע נבלה? תלמוד לומר: אמור אל הכהנים וגו' (ויקרא כ"א, א') - כהנים מוזהרין, ואין ישראל מוזהרין. קל וחומר מעתה, ומה טומאת המת חמורה לא הזהיר בה אלא כהנים, טומאת נבילות קלה לא כל שכן. מה תלמוד לא תגעו - ברגל.

(ט) אֶת־זֶה תֹּאכְלוּ מִכֹּל אֲשֶׁר בַּמָּיִם כֹּל אֲשֶׁר־לוֹ סְנַפִּיר וְקַשְׂקֶשֶׂת בַּמַּיִם
בַּיַּמִּים וּבַנְּחָלִים אֹתָם תֹּאכֵלוּ:

יָת דֵּין תֵּיכְלוּן מִכֹּל דִּבְמַיָּא כֹּל דְּלֵיהּ צִיצִין וְקַלְפִין בְּמַיָּא בְּיַמְמַיָּא וּבְנַחֲלַיָּא יָתְהוֹן תֵּיכְלוּן.

סנפירין - אילו ששט בהן. **קשקשת** - אילו קליפין הקבועין בו.

(י) וְכֹל אֲשֶׁר אֵין־לוֹ סְנַפִּיר וְקַשְׂקֶשֶׂת בַּיַּמִּים וּבַנְּחָלִים מִכֹּל שֶׁרֶץ הַמַּיִם וּמִכֹּל
נֶפֶשׁ הַחַיָּה אֲשֶׁר בַּמָּיִם שֶׁקֶץ הֵם לָכֶם:

וְכֹל דְּלֵית לֵיהּ צִיצִין וְקַלְפִין בְּיַמְמַיָּא וּבְנַחֲלַיָּא מִכֹּל רִחְשָׁא דְּמַיָּא וּמִכֹּל נַפְשָׁא חַיְתָא דִּבְמַיָּא שְׁקָצָא אִנּוּן לְכוֹן.

שרץ - בכל מקום משמעו דבר נמוך שרוחש ונד ונע על הארץ.

(יא) וְשֶׁקֶץ יִהְיוּ לָכֶם מִבְּשָׂרָם לֹא תֹאכֵלוּ וְאֶת־נִבְלָתָם תְּשַׁקֵּצוּ:

וְשִׁקְצָא יְהוֹן לְכוֹן מִבִּסְרְהוֹן לָא תֵיכְלוּן וְיָת נְבִילַתְהוֹן תְּשַׁקְּצוּן.

ושקץ יהיו - ליאסר את עירוביהם אם יש בו בנותן טעם. **מבשרם** - אינו מוזהר על הסנפירים ועל העצמות. **ואת נבלתם תשקצו** - לרבות יבחושין שסיננן. יבחושין - מושקרייש בלעז.

(יב) כֹּל אֲשֶׁר אֵין־לוֹ סְנַפִּיר וְקַשְׂקֶשֶׂת בַּמָּיִם שֶׁקֶץ הוּא לָכֶם:

כֹּל דְּלֵית לֵיהּ צִיצִין וְקַלְפִּין בְּמַיָּא שִׁקְצָא הוּא לְכוֹן.

כל אשר אין לו וגו' - מה תלמוד לומר? שיכול אין לי שיהא מותר אלא המעלה סימנין שלו ליבשה, הישירן במים מניין? תלמוד לומר: כל אשר אין לו סנפיר וקשקשת במים, הא אם היו לו במים, אף על פי שהשירן בעלייתן, מותר.

(יג) וְאֶת־אֵלֶּה תְּשַׁקְּצוּ מִן־הָעוֹף לֹא יֵאָכְלוּ שֶׁקֶץ הֵם אֶת־הַנֶּשֶׁר וְאֶת־הַפֶּרֶס וְאֶת הָעָזְנִיָּה:

וְיָת אִלֵּין תְּשַׁקְּצוּן מִן עוֹפָא לָא יִתְאֲכְלוּן שִׁקְצָא אִנּוּן נִשְׁרָא וְעָר וְעָזְנָא.

לא יאכלו - לחייב את המאכילן לקטנים, שכן משמעו: לא יהו נאכלים על ידך. או אינו אלא לאוסרן בהנאה? תלמוד לומר: לא תאכלום (ויקרא י״א, מ״ב) - באכילה אסורין, בהנייה מותרין.

(יד) וְאֶת־הַדָּאָה וְאֶת־הָאַיָּה לְמִינָהּ:

וְדַיְתָא וְטָרְפִיתָא לְזִנַּהּ.

(יד-טז) כל עוף שנאמר בו: למינה, למינו, למינהו, יש באותו המין שאין דומין זה לזה לא במראיהם ולא בשמותם, וכולן מין אחד.

(טו) אֵת כָּל־עֹרֵב לְמִינוֹ:

יָת כָּל עוֹרְבָא לְזִנֵּיהּ.

[ביאור לפסוק זה כלול בביאור פסוק יד]

(טז) וְאֶת בַּת הַיַּעֲנָה וְאֶת־הַתַּחְמָס וְאֶת־הַשָּׁחַף וְאֶת־הַנֵּץ לְמִינֵהוּ:

וְיָת בַּת נַעֲמִיתָא וְצִיצָא וְצִפַּר שַׂחְפָּא וְנַצָּא לְזִנּוֹהִי.

[ביאור לפסוק זה כלול בביאור פסוק יד]

(טז) **הנץ** - אושטוייר.

(יז) וְאֶת־הַכּוֹס וְאֶת־הַשָּׁלָךְ וְאֶת־הַיַּנְשׁוּף:

וְקָדְיָא וְשָׁלֵינוּנָא וְקִפּוֹפָא.

שלך - פירשו רבותינו: זה השולה דגים מן הים, והוא שתירגם אונקלוס: שלי נונא.

כוס וינשוף - הן צואיטש הצועקים בלילה, ויש להם לחיים ולסתות כאדם, ועוף אחד דומה לו שקורין ייבן.

(יח) וְאֶת־הַתִּנְשֶׁמֶת וְאֶת־הַקָּאָת וְאֶת־הָרָחָם:

וּבָוְתָא וְקָתָא וִירַקְרִיקָא.

תנשמת - הוא שקורין קלבא שוריץ, ודומה לעכבר, ופורחת בלילה. ותנשמת האמורה בשרצים היא דומה לו, ואין לה עינים וקורין לה טַלְפָּא.

(יט) וְאֶת הַחֲסִידָה הָאֲנָפָה לְמִינָהּ וְאֶת־הַדּוּכִיפַת וְאֶת־הָעֲטַלֵּף:

וְחָנָרִיתָא וְאִבּוֹ לְזִנַּהּ וְנַגָּר טוּרָא וַעֲטַלֵּיפָא.

החסידה - זו דיה לבנה, צינגויינא. ולמה נקרא שמה חסידה? שעושה חסידות עם חברותיה במזונות. **האנפה** - היא דיה רגזנית. ונראה לי הוא שקורין היירון.

הדוכיפת - תרנגול הבר, וכרבלתו כפולה, ובלעז: הירופו. ולמה נקרא שמה דוכיפת? שהודו כפות, וזו היא כרבלתו. ונגר טורא נקרא על שם מעשיו, כמו שפירשו רבותינו במסכת גיטין בפרק הניזקין (בבלי גיטין ס״ח:).

(כ) כֹּ֖ל שֶׁ֣רֶץ הָעֹ֑וף הַהֹלֵ֥ךְ עַל־אַרְבַּ֛ע שֶׁ֥קֶץ הוּא֙ לָכֶ֔ם׃

כֹּל רִחְשָׁא דְּעוֹפָא דִּמְהַלֵּיךְ עַל אַרְבַּע שִׁקְצָא הוּא לְכוֹן.

שרץ העוף - הם הדקין הנמוכין הרוחשין על הארץ, כגון: זבובין, וצרעין, ויתושין, וחגבין.

(כא) אַ֚ךְ אֶת־זֶ֣ה תֹּאכְל֔וּ מִכֹּ֖ל שֶׁ֣רֶץ הָעֹ֑וף הַהֹלֵ֥ךְ עַל־אַרְבַּ֛ע אֲשֶׁר־[לוֹ] (לא) כְרָעַ֥יִם מִמַּ֖עַל לְרַגְלָ֑יו לְנַתֵּ֥ר בָּהֵ֖ן עַל־הָאָֽרֶץ׃

בְּרַם יָת דֵּין תֵּיכְלוּן מִכֹּל רִחְשָׁא דְּעוֹפָא דִּמְהַלֵּיךְ עַל אַרְבַּע דְּלֵיהּ קַרְסוּלִין מֵעִלָּוֵי רַגְלוֹהִי לְקַפָּצָא בְּהוֹן עַל אַרְעָא.

על ארבע - ארבע רגלים. **ממעל לרגליו** - סמוך לצוארו יש לו כמין שני רגלים לבד ארבעת רגליו, וכשרוצה לעוף ולקפוץ מן הארץ מתחזק באותן שני כרעים ופורח. ויש מהן הרבה באותן שקורין לאנעטס. אבל אין אנו בקיאים, שארבעה סימני טהרה נאמרו בהם: ארבעה רגלים, וארבעה כנפים, וקרצולין אילו הכתובין כאן, וכנפיו חופין את רובו. וכל הסימנין הללו מצויין באותן שבינותינו, אבל יש שראשן ארוך ויש שאין להם זנב, וצריך שיהא שמו חגב, ובזה אין אנו יודעים להבדיל ביניהם.

(כב) אֶת־אֵ֖לֶּה מֵהֶ֣ם תֹּאכֵ֑לוּ אֶת־הָאַרְבֶּ֣ה לְמִינֹ֗ו וְאֶת־הַסָּלְעָ֥ם לְמִינֵ֛הוּ וְאֶת־הַחַרְגֹּ֖ל לְמִינֵ֑הוּ וְאֶת־הֶחָגָ֖ב לְמִינֵֽהוּ׃

יָת אִלֵּין מִנְּהוֹן תֵּיכְלוּן יָת גּוֹבָא לְזָנְיֵהּ וְיָת רָשׁוֹנָא לְזָנוֹהִי וְיָת חַרְגָּלָא לְזָנוֹהִי וְיָת חַגְבָּא לְזָנוֹהִי.

(כג) וְכֹ֣ל שֶׁ֤רֶץ הָעֹוף֙ אֲשֶׁר־לֹ֣ו אַרְבַּ֔ע רַגְלָ֖יִם שֶׁ֣קֶץ הוּא֑ לָכֶֽם׃

וְכֹל רִחְשָׁא דְּעוֹפָא דְּלֵיהּ אַרְבַּע רַגְלִין שִׁקְצָא הוּא לְכוֹן.

וכל שרץ העוף וגו׳ - בא ולימד שאם יש לו חמש, טהור.

(כד) וּלְאֵ֖לֶּה תִּטַּמְּא֑וּ כָּל־הַנֹּגֵ֥עַ בְּנִבְלָתָ֖ם יִטְמָ֥א עַד־הָעָֽרֶב׃

וּלְאִלֵּין תִּסְתָּאֲבוּן כָּל דְּיִקְרַב בְּנִבְיַלְתְּהוֹן יְהֵי מְסָאַב עַד רַמְשָׁא.

ולאלה - העתידין להיאמר בעניין למטה. **תטמאו** - כלומר בנגיעתם יש טומאה.

(כה) וְכָל־הַנֹּשֵׂ֥א מִנִּבְלָתָ֖ם יְכַבֵּ֣ס בְּגָדָ֑יו וְטָמֵ֥א עַד־הָעָֽרֶב׃

וְכָל דְּיִטּוֹל מִנְּבִילַתְהוֹן יְצַבַּע לְבוּשׁוֹהִי וְיֵהֵי מְסָאַב עַד רַמְשָׁא.

וכל הנושא את נבלתם - כל מקום שנאמרה טומאת משא, חמורה מטומאת המגע, שהיא טעונה כיבוס בגדים.

(כו) לְכָל־הַבְּהֵמָ֗ה אֲשֶׁ֤ר הִוא֙ מַפְרֶ֣סֶת פַּ֔רְסָה וְשֹׁסַ֖עַ אֵינֶ֣נָּה שֹׁסַ֑עַת וְגֵרָ֖ה אֵינֶ֥נָּה מַעֲלָ֛ה טְמֵאִ֥ים הֵ֖ם לָכֶ֑ם כָּל־הַנֹּגֵ֥עַ בָּהֶ֖ם יִטְמָֽא׃

לְכָל בְּעִירָא דְּהִיא סְדִיקָא פַּרְסָתַהּ וְטִלְפִין לָיְתַהָא מַטְלְפָא וּפְשָׁרָא לָיְתַהָא מַסְּקָא מְסָאֲבִין אִנּוּן לְכוֹן כָּל דְּיִקְרַב בְּהוֹן יְהֵי מְסָאַב.

מפרסת פרסה ושסע איננה שוסעת - כגון גמל שפרסתו סדוקה למעלה, אבל למטה היא מחוברת, כאן לימדך שנבלת בהמה טמאה מטמאה, ובעיניין שבסוף הפרשה פירש על בהמה טהורה.

(כז) וְכֹל | הוֹלֵךְ עַל־כַּפָּיו בְּכָל־הַחַיָּה הַהֹלֶכֶת עַל־אַרְבַּע טְמֵאִים הֵם לָכֶם כָּל־הַנֹּגֵעַ בְּנִבְלָתָם יִטְמָא עַד־הָעָרֶב:

וְכֹל דְּמְהַלֵּיךְ עַל יְדוֹהִי בְּכָל חַיְתָא דְּמְהַלְּכָא עַל אַרְבַּע מְסָאֲבִין אִנּוּן לְכוֹן כָּל דְּיִקְרַב בִּנְבִילַתְהוֹן יְהֵי מְסָאַב עַד רַמְשָׁא.

על כפיו - כגון דוב וכלב וחתול. **טמאים הם לכם** - למגע.

(כח) וְהַנֹּשֵׂא אֶת־נִבְלָתָם יְכַבֵּס בְּגָדָיו וְטָמֵא עַד־הָעָרֶב טְמֵאִים הֵמָּה לָכֶם:

וּדְיִטּוֹל יָת נְבִילַתְהוֹן יְצַבַּע לְבוּשׁוֹהִי וְיהֵי מְסָאַב עַד רַמְשָׁא מְסָאֲבִין אִנּוּן לְכוֹן.

(כט) {ס} וְזֶה לָכֶם הַטָּמֵא בַּשֶּׁרֶץ הַשֹּׁרֵץ עַל־הָאָרֶץ הַחֹלֶד וְהָעַכְבָּר וְהַצָּב לְמִינֵהוּ:

וְדֵין לְכוֹן דִּמְסָאַב בְּרִחְשָׁא דְּרָחֵישׁ עַל אַרְעָא חוּלְדָּא וְעַכְבְּרָא וְצַבָּא לְזִנּוֹהִי.

וזה לכם הטמא - כל טמאות הללו אינן לאיסור אכילה, אלא לטומאה ממש, להיות טמא במגע, ונאסר לאכול תרומה וליכנס למקדש. **החלד** - מושטיילא. **והצב** - פרוייט, שדומה לצפרדע.

(ל) וְהָאֲנָקָה וְהַכֹּחַ וְהַלְּטָאָה וְהַחֹמֶט וְהַתִּנְשָׁמֶת:

וְיַלָּא וְכוֹחָא וְהַלְטָתָא וְחוּמְטָא וְאָשׁוּתָא.

אנקה - הִירִיצוֹן. **לטאה** - לַיישַׁיידִי. **חומט** - לימצא. **תנשמת** - טַלְפּא.

(לא) אֵלֶּה הַטְּמֵאִים לָכֶם בְּכָל־הַשֶּׁרֶץ כָּל־הַנֹּגֵעַ בָּהֶם בְּמֹתָם יִטְמָא עַד־הָעָרֶב:

אִלֵּין דִּמְסָאֲבִין לְכוֹן בְּכָל רִחְשָׁא כָּל דְּיִקְרַב בְּהוֹן בְּמוֹתְהוֹן יְהֵי מְסָאַב עַד רַמְשָׁא.

(לב) וְכֹל אֲשֶׁר־יִפֹּל־עָלָיו מֵהֶם | בְּמֹתָם יִטְמָא מִכָּל־כְּלִי־עֵץ אוֹ בֶגֶד אוֹ־עוֹר אוֹ שָׂק כָּל־כְּלִי אֲשֶׁר־יֵעָשֶׂה מְלָאכָה בָהֶם בַּמַּיִם יוּבָא וְטָמֵא עַד־הָעֶרֶב וְטָהֵר:

וְכֹל דְּיִפּוֹל עֲלוֹהִי מִנְּהוֹן בְּמוֹתְהוֹן יְהֵי מְסָאַב מִכָּל מָאן דְּאָע אוֹ לְבוּשׁ אוֹ מְשַׁךְ אוֹ שָׂק כָּל מָאן דְּיִתְעֲבֵיד עֲבִידָא בְּהוֹן בְּמַיָּא יִתָּעֵל וְיהֵי מְסָאַב עַד רַמְשָׁא וְיִדְכֵּי.

במים יובא - ואף לאחר טבילתו טמא הוא לתרומה ליטמא עד הערב, ואחר כך וטהר - בהערב שמש.

תהלים - פרקים קי״ח-קי״ב

תניא - פרק מ״א

והנה בהכנה זו של מסירת נפשו לה' יתחיל ברכות השחר ברוך אתה כו' וכן בהכנה זו יתחיל ללמוד שיעור קבוע מיד אחר התפלה וכן באמצע היום קודם שיתחיל ללמוד צריכה הכנה זו לפחות כנודע שעיקר ההכנה לשמה

לעכב הוא בתחל' הלימוד בבינונים וכמו בגט וס"ת שצריכים לשמה לעכב ודיו שיאמר בתחלת הכתיבה הריני כותב לשם קדושת ס"ת או לשמו ולשמה כו' וכשלומד שעות הרבה רצופות יש לו להתבונן בהכנה זו הנ"ל בכל שעה ושעה עכ"פ כי בכל שעה ושעה היא המשכה אחרת מעולמות עליונים להחיות התחתונים והמשכת החיות שבשעה שלפניה חוזרת למקורה [בסוד רצוא ושוב שבס' יצירה] עם כל התורה ומעשים טובים של התחתונים כי בכל שעה שולט צירוף אחד מי"ב צירופי שם הוי"ה ב"ה בי"ב שעות היום וצירופי שם אדנ"י בלילה כנודע. והנה כל כוונתו במסירת נפשו לה' ע"י התורה והתפלה להעלות ניצוץ אלהות שבתוכה למקורו תהא רק כדי לעשות נחת רוח לפניו ית' כמשל שמחת המלך בבוא אליו בנו יחידו בצאתו מן השביה ובית האסורים כנ"ל. והנה כוונה זו היא אמיתית באמת לאמיתו לגמרי בכל נפש מישראל בכל עת ובכל שעה מאהבה הטבעית שהיא ירושה לנו מאבותינו. רק שצריך לקבוע עתים להתבונן בגדולת ה' להשיג דחילו ורחימו שכליים וכולי האי ואולי וכו' כנ"ל:

לוח היום־יום

כ"ג ניסן, ח' לעומר

עס איז פאראן דער ענין וואס אחרון של פסח איז דער גילוי פון משיח, וואס איז שייך לכל ישראל. פסח איז דאך דער מדלג און ליל שמורים, און בכלל הערט זיך חרות'דיק, און נאכדעם פאלט מען אריין אין וועלט, איז דאס איז דער גילוי פון משיח, דער תוקף וואס עס גיט אז מ'זאל קענען געהן אין וועלט.

תרגום:

קיים הענין שאחש"פ הוא גילוי מהמשיח, ששייך לכל ישראל. פסח ענינו 'מדלג' ו'ליל שימורים', ובכלל בולטת החירות, ואחר מכן נקלעים לעניני העולם - ולכך הוא הגילוי מהמשיח, התוקף הניתן כדי לאפשר ההליכה בעולם.

נ"ך יומי - משלי פרק ט"ז

(א) לְאָדָם מַעַרְכֵי־לֵב וּמֵיְיְ מַעֲנֵה לָשׁוֹן:

לאדם מערכי לב - הוא סודר עצתו ודבריו בלבו. **ומי"י מענה לשון** - כשבא להשיב הקב"ה מכשילו בדבריו, או אם זכה, מזמן לו מענה הטוב לו.

(ב) כָּל־דַּרְכֵי־אִישׁ זַךְ בְּעֵינָיו וְתֹכֵן רוּחוֹת יְיְ:

ותוכן רוחות - ומונה הלבבות מי טוב ומי רע.

(ג) גֹּל אֶל־יְיָ מַעֲשֶׂיךָ וְיִכֹּנוּ מַחְשְׁבֹתֶיךָ׃

גֹּל אל י"י מעשיך - התפלל לפניו ופרש לו צרכיך. דבר אחר: גל - גלגל והשלך עליו צרכיך. **ויכונו מחשבותיך** - יתבססו ויתקיימו.

(ד) כָּל פָּעַל יְיָ לַמַּעֲנֵהוּ וְגַם־רָשָׁע לְיוֹם רָעָה׃

כל פעל י"י למענהו - את הכל עשה הקב"ה בשביל קילוסו, כמו ענו לי"י בתודה (תהלים קמ"ז, ז'). דבר אחר: להעיד עליו, פעלו מעיד על גבורותיו. שניהם באגדת תלים (מדרש תהלים י"ט, א'-ב'). **וגם רשע** - עשה להניחו ליום רעה, וכל זה לקילוסו.

(ה) תּוֹעֲבַת יְיָ כָּל־גְּבַהּ־לֵב יָד לְיָד לֹא יִנָּקֶה׃

יד ליד לא ינקה - יד ליד בא עליו גמול גובה לבו.

(ו) בְּחֶסֶד וֶאֱמֶת יְכֻפַּר עָוֹן וּבְיִרְאַת יְיָ סוּר מֵרָע׃

וביראת י"י סור מרע - על ידי יראת י"י אדם סר מרע.

(ז) בִּרְצוֹת יְיָ דַּרְכֵי־אִישׁ גַּם־אוֹיְבָיו יַשְׁלֵם אִתּוֹ׃

ישלים אתו - ירצה אליו שיהו שלימים עמו.

(ח) טוֹב־מְעַט בְּצֶדֶק מֵרֹב תְּבוּאוֹת בְּלֹא מִשְׁפָּט׃ (ט) לֵב אָדָם יְחַשֵּׁב דַּרְכּוֹ וַיְיָ יָכִין צַעֲדוֹ׃

לב אדם יחשב דרכו - ללכת דרך ישר. **וי"י יכין צעדו** - כמו ששנינו (בבלי שבת ק"ד): בא ליטהר מסייעין אותו.

(י) קֶסֶם| עַל־שִׂפְתֵי־מֶלֶךְ בְּמִשְׁפָּט לֹא יִמְעַל־פִּיו׃

על שפתי מלך - על שפתי חכם היושב בדין.

(יא) פֶּלֶס| וּמֹאזְנֵי מִשְׁפָּט לַייָ מַעֲשֵׂהוּ כָּל־אַבְנֵי־כִיס׃

פלס ומאזני משפט לי"י - לשלם לאדם כפעלו. **משפט** - יושטישא, פירעון עונות האדם בפלס ומאזנים. **מעשהו כל אבני כיס** - כמו שיש באבני כיס משקלות גדולות וקטנות, כך בתשלומי מדותיו מדות ומשקלות גדולות וקטנות, הכל לפי פעלו של אדם.

(יב) תּוֹעֲבַת מְלָכִים עֲשׂוֹת רֶשַׁע כִּי בְצֶדֶק יִכּוֹן כִּסֵּא׃

תועבת מלכים עשות רשע - דבר תיעוב הוא לדיינים ואין הגון להם לעשות רשע.

(יג) רְצוֹן מֶלָכִים שִׂפְתֵי־צֶדֶק וְדֹבֵר יְשָׁרִים יֶאֱהָב: (יד) חֲמַת־מֶלֶךְ מַלְאֲכֵי־מָוֶת וְאִישׁ חָכָם יְכַפְּרֶנָּה:

חמת מלך - הרי היא כמלאכי מות כשלוחי מיתה. **יכפרנה** - יפייסנה.

(טו) בְּאוֹר־פְּנֵי־מֶלֶךְ חַיִּים וּרְצוֹנוֹ כְּעַב מַלְקוֹשׁ:

באור פני מלך חיים - מי שהקב״ה מאיר לו פנים, חיים הוא לו, לכך צריך אדם ליישר דרכו לפניו. **ורצונו כעב מלקוש** - מי שהוא מרוצה לו, רצונו טוב לו, כעב המביא מטר לעולם.

(טז) קְנֵה־חָכְמָה מַה־טּוֹב מֵחָרוּץ וּקְנוֹת בִּינָה נִבְחָר מִכָּסֶף: (יז) מְסִלַּת יְשָׁרִים סוּר מֵרָע שֹׁמֵר נַפְשׁוֹ נֹצֵר דַּרְכּוֹ: (יח) לִפְנֵי־שֶׁבֶר גָּאוֹן וְלִפְנֵי כִשָּׁלוֹן גֹּבַהּ רוּחַ: (יט) טוֹב שְׁפַל־רוּחַ אֶת־[עֲנָוִים] (עניים) מֵחַלֵּק שָׁלָל אֶת־גֵּאִים:

טוב שפל רוח את ענוים - טוב להתחבר את ענוים ולהיות אתם שפל רוח מהיות מחלק שלל את גאים.

(כ) מַשְׂכִּיל עַל־דָּבָר יִמְצָא־טּוֹב וּבוֹטֵחַ בַּיי אַשְׁרָיו:

משכיל על דבר ימצא טוב - הנותן לב להתבונן על דבריו לפלס את דרכיו ימצא טוב. **ובוטח בי״י** - כשהוא מפלס דרכיו ורואה דבר מצוה שיש בה סכנה או חסרון כיס ובוטח בהקב״ה ועושה הטוב. **אשריו** - הם אישורין שלו.

(כא) לַחֲכַם־לֵב יִקָּרֵא נָבוֹן וּמֶתֶק שְׂפָתַיִם יוֹסִיף לֶקַח:

לחכם לב - שלמד חכמה מרבו. **יקרא נבון** - סופו שיהא מבין דברים רבים מפלפול חכמתו ויקראוהו נבון. **ומתק שפתים יוסיף לקח** - כשהרב ממתיק דבריו לתלמידיו ומטעים דבריו בטעמים יוסיף לקח.

(כב) מְקוֹר חַיִּים שֵׂכֶל בְּעָלָיו וּמוּסַר אֱוִלִים אִוֶּלֶת:

מקור חיים השכל לבעליו - וכן פתרון המקרא: שֵׂכֶל הבעלים, מקור חיים הוא לו. **ומוסר אוילים אולת** - ייסורי אוילים על ידי אולת באים להם. וכן משמעו: האולת ייסורים היא לאוילים.

(כג) לֵב חָכָם יַשְׂכִּיל פִּיהוּ וְעַל־שְׂפָתָיו יוֹסִיף לֶקַח:

לב חכם ישכיל פיהו - לבו מלמד את פיו לדבר צחות, ועל שפתיו יוסיף לבו לקח.

(כד) צוּף־דְּבַשׁ אִמְרֵי־נֹעַם מָתוֹק לַנֶּפֶשׁ וּמַרְפֵּא לָעָצֶם:

צוף דבש - מתק דבש. **צוף** - ברישקא בלעז. **אמרי נועם** - דברי תורה.

(כה) יֵ֤שׁ דֶּ֨רֶךְ֙ יָשָׁ֣ר לִפְנֵי־אִ֔ישׁ וְאַחֲרִיתָ֖הּ דַּרְכֵי־מָֽוֶת׃

יש דרך שהוא ישר לפני איש - בעיני איש.

(כו) נֶ֣פֶשׁ עָמֵ֣ל עָמְלָ֣ה לּ֑וֹ כִּֽי־אָכַ֖ף עָלָ֣יו פִּיהוּ׃

נפש עמל עמלה לו - לצורכו הוא עמל. **כי אכף עליו פיהו** - כשפיהו אוכפו ותובע מאכל, אז עמלו עומד לו שאוכל מה שעמל כבר.

(כז) אִ֭ישׁ בְּלִיַּ֣עַל כֹּרֶ֣ה רָעָ֑ה וְעַל־[שְׂפָתוֹ] (שפתיו) כְּאֵ֖שׁ צָרֶֽבֶת׃

כורה רעה - בלבו חורש הרעה. **ועל שפתיו כאש צרבת** - הרעה כאש שורפת על שפתיו עד שמוציאה בפה וגומרה. **צרבת** - כמו ונצרבו בה כל פנים (יחזקאל כ״א, ג׳).

(כח) אִ֭ישׁ תַּהְפֻּכ֣וֹת יְשַׁלַּ֣ח מָד֑וֹן וְנִרְגָּ֥ן מַפְרִ֖יד אַלּֽוּף׃

ונרגן מפריד אלוף - על ידי ריגונו ותרעומתו מפריד ממנו אלופו של עולם.

(כט) אִ֭ישׁ חָמָ֣ס יְפַתֶּ֑ה רֵעֵ֥הוּ וְ֝הוֹלִיכוֹ֗ בְּדֶ֣רֶךְ לֹא־טֽוֹב׃ (ל) עֹצֵ֣ה עֵינָ֣יו לַחְשֹׁ֣ב תַּהְפֻּכ֑וֹת קֹרֵ֥ץ שְׂפָתָ֗יו כִּ֥לָּה רָעָֽה׃

עצה עיניו - לשון קריצה, וכן: איעצה עליך עיני (תהלים ל״ב, ח׳). **כלה רעה** - לשון: כי כלתה אליו הרעה (אסתר ז׳, ז׳), גומר וגורם לבא רעה לעולם.

(לא) עֲטֶ֣רֶת תִּפְאֶ֣רֶת שֵׂיבָ֑ה בְּדֶ֥רֶךְ צְ֝דָקָ֗ה תִּמָּצֵֽא׃

בדרך צדקה תמצא - על ידי הצדקה מאריכים ימיהם.

(לב) טָ֣וב אֶ֭רֶךְ אַפַּ֣יִם מִגִּבּ֑וֹר וּמֹשֵׁ֥ל בְּ֝רוּחוֹ֗ מִלֹּכֵ֥ד עִֽיר׃

מושל ברוחו - כובש יצרו.

(לג) בַּחֵ֣יק יוּטַ֣ל אֶת־הַגּוֹרָ֑ל וּ֝מֵ֗י כָּל־מִשְׁפָּטוֹ׃

בחיק יוטל את הגורל - בינו לבין עצמו אדם מטילו. **ומי״י כל משפטו** - לברור לכל אחד חלקו.

שבת קדש // כ"ד ניסן // שבת־קדש פרשת שמיני

הומש - שביעי פרשת .שמיני

(לג) {שביעי} וְכָל־כְּלִי־חֶרֶשׂ אֲשֶׁר־יִפֹּל מֵהֶם אֶל־תּוֹכוֹ כֹּל אֲשֶׁר בְּתוֹכוֹ יִטְמָא וְאֹתוֹ תִשְׁבֹּרוּ:

וְכָל מָאן דַּחֲסַף דְּיִפּוֹל מִנְּהוֹן לְגַוֵּיהּ כֹּל דִּבְגַוֵּיהּ יִסְתָּאַב וְיָתֵיהּ תִּתְבְּרוּן.

אל תוכו - אין כלי חרס מטמא אלא מאוירו. **כל אשר בתוכו יטמא** - הכלי חוזר ומטמא מה שבאוירו. **ואותו תשבורו** - לימד שאין לו טהרה במקוה.

(לד) מִכָּל־הָאֹכֶל אֲשֶׁר יֵאָכֵל אֲשֶׁר יָבוֹא עָלָיו מַיִם יִטְמָא וְכָל־מַשְׁקֶה אֲשֶׁר יִשָּׁתֶה בְּכָל־כְּלִי יִטְמָא:

מִכָּל מֵיכָל דְּמִתְאֲכִיל דְּיֵיעָלוּן עֲלוֹהִי מַיָּא יְהֵי מְסָאַב וְכָל מַשְׁקְיָא דְּיִשְׁתְּתֵי בְּכָל מָאן יְהֵי מְסָאַב.

מכל האכל אשר יאכל אשר יבא עליו - מוסב על מקרא העליון: כל אשר בתוכו יטמא (ויקרא י"א, ל"ג) מכל האוכל אשר יאכל אשר יבא עליו מים - והוא בתוך כלי חרש הטמא יטמא. למדנו מכאן דברים הרבה: למדנו שאין אוכל מוכשר ומתוקן לקבל טומאה עד שיבא מים עליו פעם אחת, ומשבא עליו מים פעם אחת מקבל טומאה לעולם ואפילו נגוב, והיין והשמן וכל שנקרא משקה מכשיר זרעים לטומאה כמים, שכך יש לדרוש המקרא: אשר יבא עליו מים או כל משקה אשר ישתה בכל כלי יטמא האוכל. ועוד לימדו רבותינו מכאן שאין וולד הטומאה מטמא כלים, שכך שנינו: יכול יהו כל הכלים מטמאין מאויר כלי חרס? תלמוד לומר: אשר בתוכו יטמא (ויקרא י"א, ל"ג) מכל האוכל וגו' - אוכל ומשקה מיטמא מאויר כלי חרש, ואין כל הכלים מיטמאין מאויר כלי חרש, לפי שהשרץ אב הטומאה והכלי שניטמא ממנו וולד הטומאה, לפיכך אינו חוזר ומטמא כלים שבתוכו. ולמדנו עוד שהשרץ שנפל לאויר התנור והפת בתוכו, ולא נגע השרץ בפת, התנור ראשון, והפת שנייה, ולא נאמר רואין את התנור כאילו מליא טומאה, ותהא הפת תחילה, שאם אתה אומר כן לא נתמעטו כל הכלים מליטמא מאויר כלי חרש, שהרי טומאה עצמה נוגעת בהן מגבן. ולמדנו עוד על ביאת מים, שאינה מכשרת זרעים, אלא אם כן נפלו עליהם משנתלשו, שאם אתה אומר מקבלים הכשר במחובר אין לך שלא באו עליו מים, ומהו אומר: אשר יבא עליו מים? ולמדנו עוד שאין אוכל מטמא אחרים, אלא אם כן יש בו כביצה, שנאמר: אשר יאכל - אוכל הנאכל בבת אחת, ושיערו חכמים אין בית הבליעה מחזיק יותר מכדי ביצת של תרנגולת.

(לה) וְכֹל אֲשֶׁר־יִפֹּל מִנִּבְלָתָם | עָלָיו יִטְמָא תַּנּוּר וְכִירַיִם יֻתָּץ טְמֵאִים הֵם וְטְמֵאִים יִהְיוּ לָכֶם:

וְכֹל דְּיִפּוֹל מִנְּבֵילַתְהוֹן עֲלוֹהִי יְהֵי מְסָאַב תַּנּוּר וְכִירַיִם יִתָּרְעוּן מְסָאֲבִין אִנּוּן וּמְסָאֲבִין יְהוֹן לְכוֹן.

תנור וכירים - כלים המיטלטלין הן, והן של חרש, ויש להם תוך, ושופת על נקב החלל את הקדרה. ושניהם פיהם למעלה. **יותץ** - שאין לכלי חרס טהרה בטבילה. **וטמאים יהיו לכם** - שלא תאמר: מצוה אני לנותצם, תלמוד לומר: טמאים יהיו לכם - אם לקיימם בטומאתן רשאי.

(לו) אַךְ מַעְיָן וּבּוֹר מִקְוֵה־מָיִם יִהְיֶה טָהוֹר וְנֹגֵעַ בְּנִבְלָתָם יִטְמָא:

בְּרַם מַעְיָן וְגוּב בֵּית כְּנֵישַׁת מַיָּא יְהֵי דְּכֵי וּדְיִקְרַב בִּנְבִילַתְהוֹן יְהֵי מְסָאַב.

אך מעין ובור מקוה מים - המחוברים לקרקע, אין מקבלין טומאה, ועוד יש ללמד יהיה טהור - הטובל בהן מטומאתו. **ונוגע בנבלתם יטמא** - אפילו הוא בתוך מעין ובור ונוגע בטומאה יטמא. שלא תאמר קל וחומר: אם מטהר את הטמאים מטומאתן, קל וחומר שיציל את הטהור מלטמא, לכך נאמר: ונוגע בנבלתם יטמא.

(לז) וְכִי יִפֹּל מִנִּבְלָתָם עַל־כָּל־זֶרַע זָרוּעַ אֲשֶׁר יִזָּרֵעַ טָהוֹר הוּא:

וַאֲרֵי יִפּוֹל מִנְּבִילַתְהוֹן עַל כָּל בַּר זְרַע זֵירוּעַ דְּיִזְדְּרַע דְּכֵי הוּא.

זרע זרוע - זריעה של מיני זרעונים. זֵרוע - שם דבר הוא, כמו: ויתנו להם מן הזֵרועים (דניאל א', י״ב). **טהור הוא** - למדך הכתוב שלא הוכשר וניתקן ליקרות אוכל לקבל טומאה, עד שיבא עליו מים.

(לח) וְכִי יֻתַּן־מַיִם עַל־זֶרַע וְנָפַל מִנִּבְלָתָם עָלָיו טָמֵא הוּא לָכֶם:

וַאֲרֵי יִתְיַהֲבוּן מַיָּא עַל בַּר זַרְעָא וְיִפּוֹל מִנְּבִילַתְהוֹן עֲלוֹהִי מְסָאַב הוּא לְכוֹן.

וכי יתן מים על זרע - לאחר שנתלש. שאם תאמר יש הכשר במחובר, אין זרע שלא הוכשר. **מים על זרע** - בין מים בין שאר משקין, בין הם על זרע, בין זרע נופל לתוכן, הכל נדרש בתורת כהנים (ספרא ויקרא י״א, ל״ח). **ונפל מנבלתם עליו** - אף משניגב מן המים. שלא הקפידה תורה אלא להיות עליו שם אוכל, ומשירד לו הכשר קבלת טומאה פעם אחת, שוב אינו נעקר ממנו.

(לט) {ס} וְכִי יָמוּת מִן־הַבְּהֵמָה אֲשֶׁר־הִיא לָכֶם לְאָכְלָה הַנֹּגֵעַ בְּנִבְלָתָהּ יִטְמָא עַד־הָעָרֶב:

וַאֲרֵי יְמוּת מִן בְּעִירָא דְּהִיא לְכוֹן לְמֵיכַל דְּיִקְרַב בִּנְבִילְתַהּ יְהֵי מְסָאַב עַד רַמְשָׁא.

בנבלתה - ולא בעצמות, ולא בגידים, ולא בטלפיים, ולא בקרניים, ולא בעור.

(מ) וְהָאֹכֵל מִנִּבְלָתָהּ יְכַבֵּס בְּגָדָיו וְטָמֵא עַד־הָעָרֶב וְהַנֹּשֵׂא אֶת־נִבְלָתָהּ יְכַבֵּס בְּגָדָיו וְטָמֵא עַד־הָעָרֶב:

וּדְיֵיכוֹל מִנְּבִילַתְהּ יְצַבַּע לְבוּשׁוֹהִי וְיהֵי מְסָאַב עַד רַמְשָׁא וּדְיִטּוֹל יָת נְבִילְתַהּ יְצַבַּע לְבוּשׁוֹהִי וְיהֵי מְסָאַב עַד רַמְשָׁא.

והנושא את נבלתה - חמורה טומאת משא מטומאת מגע, שהנושא מטמא בגדים, והנוגע אין בגדיו טמאים, שלא נאמר בו: יכבס בגדיו. **והאוכל מנבלתה** - יכול תטמאינו אכילתו? כשהוא אומר בנבלת עוף טהור: לא יאכל לטמאה בה (ויקרא כ״ב, ח') - בה אתה מטמא בגדים באכילתה, ואין נבלת בהמה מטמאה בגדים באכילתה, בלא מגע או בלא משא, כגון: אם תחבה לו חברו בבית הבליעה.

אם כן מה תלמוד לומר: האוכל - ליתן שיעור לנושא ולנוגע כדי אכילה, והוא כזית.
וטמא עד הערב - אף על פי שטבל צריך הערב שמש.

(מא) וְכָל־הַשֶּׁרֶץ הַשֹּׁרֵץ עַל־הָאָרֶץ שֶׁקֶץ הוּא לֹא יֵאָכֵל:
וְכָל רִחְשָׁא דְּרָחֵישׁ עַל אַרְעָא שְׁקָצָא הוּא לָא יִתְאֲכִיל.
השורץ על הארץ - להוציא את היתושין שבכלוסין, ואת הזיזין שבעדשים, שהרי לא שרצו על הארץ אלא בתוך האוכל, אבל משיצאו לאויר ושרצו הרי נאסרו. **לא יֵאָכל** - לחייב על המאכיל כאוכל, ואין קרוי שרץ אלא דבר נמוך וקצור רגלים, שאינו נראה אלא כרוחש ונד.

(מב) כֹּל הוֹלֵךְ עַל־גָּחוֹן וְכֹל הוֹלֵךְ עַל־אַרְבַּע עַד כָּל־מַרְבֵּה רַגְלַיִם לְכָל־הַשֶּׁרֶץ הַשֹּׁרֵץ עַל־הָאָרֶץ לֹא תֹאכְלוּם כִּי־שֶׁקֶץ הֵם:
כֹּל דְּמְהַלֵּיךְ עַל מְעוֹהִי וְכֹל דְּמְהַלֵּיךְ עַל אַרְבַּע עַד כָּל סַגְיוּת רַגְלִין בְּכָל רִחְשָׁא דְּרָחֵישׁ עַל אַרְעָא לָא תֵיכְלוּנוּנוּן אֲרֵי שְׁקָצָא אִנּוּן.
הולך על גחון - זה נחש, ולשון גחון - שחייה, שהולך שח ונפול על מעיו. **כל הולך** - להביא את השלשולין ואת הדומה לדומה. **הולך על ארבע** - זה עקרב. **כל** - להביא את החיפושית, אישקרבו״ט בלעז, ואת הדומה לדומה. **מרבה רגלים** - זה נדל, שרץ שיש לו רגלים מראשו ועד זנבו לכאן ולכאן, וקורין לו צנטפייץ.

(מג) אַל־תְּשַׁקְּצוּ אֶת־נַפְשֹׁתֵיכֶם בְּכָל־הַשֶּׁרֶץ הַשֹּׁרֵץ וְלֹא תְּטַמְּאוּ בָהֶם וְנִטְמֵתֶם בָּם:
לָא תְּשַׁקְּצוּן יָת נַפְשָׁתְכוֹן בְּכָל רִחְשָׁא דְּרָחֵישׁ וְלָא תִסְתָּאֲבוּן בְּהוֹן וְתִסְתָּאֲבוּן פּוֹן בְּהוֹן.
אל תשקצו - באכילתן, שהרי כתוב: נפשותיכם, ואין שיקוץ נפש במגע, וכן: אל תטמאו באכילתן. **ונטמתם בם** - אם אתם מטמאים בהן בארץ, אף אני מטמא אתכם בעולם הבא ובישיבת מעלה.

(מד) כִּי אֲנִי יְיָ אֱלֹהֵיכֶם וְהִתְקַדִּשְׁתֶּם וִהְיִיתֶם קְדֹשִׁים כִּי קָדוֹשׁ אָנִי וְלֹא תְטַמְּאוּ אֶת־נַפְשֹׁתֵיכֶם בְּכָל־הַשֶּׁרֶץ הָרֹמֵשׂ עַל־הָאָרֶץ:
אֲרֵי אֲנָא יְיָ אֱלָהֲכוֹן וְתִתְקַדְּשׁוּן וּתְהוֹן קַדִּישִׁין אֲרֵי קַדִּישׁ אֲנָא וְלָא תְסָאֲבוּן יָת נַפְשָׁתְכוֹן בְּכָל רִחְשָׁא דְּרָחֵישׁ עַל אַרְעָא.
כי אני י״י אלהיכם - כשם שאני קדוש שאני אלהיכם, כך והתקדשתם - קדשו עצמיכם למטה, **והייתם קדושים** - לפניי, שאני אקדש אתכם למעלה ובעולם הבא. **ולא תטמאו וגו׳** - לעבור עליהן בלאוין הרבה, וכל לאו מלקות. וזו היא שאמרנו בתלמוד: אכל פיטיתא לוקה ארבע, נמלה לוקה חמש, צרעה לוקה שש (בבלי מכות ט״ד:).

(מה) {מפטיר} כִּי | אֲנִי יְיָ הַמַּעֲלֶה אֶתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לִהְיֹת לָכֶם לֵאלֹהִים וְהִיִיתֶם קְדֹשִׁים כִּי קָדוֹשׁ אָנִי:
אֲרֵי אֲנָא יְיָ דְּאַסֵּיק יָתְכוֹן מֵאַרְעָא דְּמִצְרַיִם לְמִהְוֵי לְכוֹן לֶאֱלָהּ וּתְהוֹן קַדִּישִׁין אֲרֵי קַדִּישׁ אֲנָא.

[**כי אני י״י המעלה** - בכולן כתוב הוצאתי, וכאן המעלה. תנא דבי ר׳ ישמעאל: אילמלא לא העליתי את ישראל ממצרים אלא בשביל שאין מיטמאין בשרצים כשאר אומות דיי, ומעליותא היא גבייהו, הוי לשון המעלה.]

כי אני המעלה אתכם - על מנת שתקבלו מצותי העליתי אתכם.

(מו) זֹאת תּוֹרַת הַבְּהֵמָה וְהָעוֹף וְכֹל נֶפֶשׁ הַחַיָּה הָרֹמֶשֶׂת בַּמָּיִם וּלְכָל־נֶפֶשׁ הַשֹּׁרֶצֶת עַל־הָאָרֶץ:

דָּא אוֹרָיְתָא דִּבְעִירָא וּדְעוֹפָא וּלְכֹל נַפְשָׁא חַיְתָא דְּרָחֲשָׁא בְּמַיָּא וּלְכָל נַפְשָׁא דְּרָחֲשָׁא עַל אַרְעָא.

(מז) לְהַבְדִּיל בֵּין הַטָּמֵא וּבֵין הַטָּהֹר וּבֵין הַחַיָּה הַנֶּאֱכֶלֶת וּבֵין הַחַיָּה אֲשֶׁר לֹא תֵאָכֵל:

לְאַפְרָשָׁא בֵּין מְסָאֲבָא וּבֵין דָּכְיָא וּבֵין חַיְתָא דְּמִתְאֲכְלָא וּבֵין חַיְתָא דְּלָא מִתְאֲכְלָא.

להבדיל - לא בלבד השונה, אלא שתהא יודע ומכיר ובקי בהן. **בין הטמא ובין הטהור** - צריך לומר בין חמור לפרה? והלא כבר מפורשים הם! אלא בין טמאה לך לטהורה לך, בין נשחט חציו של קנה לנשחט רובו. **ובין החיה הנאכלת וגו׳** - צריך לומר בין צבי לערוד? והרי כבר מפורשין הן! אלא בין שנולד לה סימני טריפה כשירה לנולד בה סימני טריפה פסולה.

(סיום) חסלת שמיני.

תהלים - פרק קי״ג-קי״ח

תניא - פרק מ״ב

פרק מב והנה במ״ש לעיל בענין יראה תתאה יובן היטב מ״ש בגמ׳ על פסוק ועתה ישראל מה ה׳ אלהיך שואל מעמך כי אם ליראה את ה׳ אלהיך אטו יראה מילתא זוטרתי היא אין לגבי משה מילתא זוטרתי היא וכו׳ דלכאורה אינו מובן התירוץ דהא שואל מעמך כתיב. אלא הענין הוא כי כל נפש ונפש מבית ישראל יש בה מבחי׳ משרע״ה כי הוא משבעה רועים הממשיכים חיות ואלהות לכללו׳ נשמות ישראל שלכן נקראים בשם רועים ומשרע״ה הוא כללו׳ כולם ונקרא רעיא מהימנא דהיינו שממשיך בחי׳ הדעת לכללות ישראל לידע את ה׳ כל אחד כפי השגת נשמתו ושרשה למעלה ויניקתה משרש נשמת משרע״ה המושרשת בדעת העליון שבי״ס דאצילות המיוחדות במאצילן ב״ה שהוא ודעתו אחד והוא המדע כו׳. ועוד זאת יתר על כן בכל דור ודור יורדין ניצוצין מנשמת משרע״ה ומתלבשין בגוף ונפש של חכמי הדור עיני העדה ללמד דעת את העם ולידע גדולת ה׳ ולעבדו בלב ונפש כי העבודה שבלב היא לפי הדעת כמ״ש דע את אלהי אביך ועבדהו בלב שלם ונפש חפיצה ולעתיד הוא אומר ולא ילמדו איש את רעהו לאמר דעו את ה׳ כי כולם ידעו אותי וגו׳ אך עיקר הדעת אינה הידיעה

לבדה שידעו גדולת ה' מפי סופרים ומפי ספרים אלא העיקר הוא להעמיק דעתו בגדולת ה' ולתקוע מחשבתו בה' בחוזק ואומץ הלב והמוח עד שתהא מחשבתו מקושרת בה' בקשר אמיץ וחזק כמו שהיא מקושרת בדבר גשמי שרואה בעיני בשר ומעמיק בו מחשבתו כנודע שדעת הוא לשון התקשרות כמו והאדם ידע וגו'

לוח היום־יום

כ"ד ניסן

נוהגים שאין מברכים שהחיינו בימי ספירת העומר.

לא טוב האבען מיר אלע. שעיר לעזאזל איז געווען אן עבודה אין בית המקדש. ווי באלד א נברא איז דא לא טוב, דארף מען עס אוועקשיקען אין ארץ גזרה.

תרגום:

ה'לא טוב' נמצא בכולנו. שעיר לעזאזל הוא מעבודות בית המקדש. מפני שישנו בנברא 'לא טוב' - יש לשלחו לארץ גזרה.

נ"ך יומי – משלי פרק י"ז

(א) טֽוֹב פַּ֣ת חֲרֵבָ֣ה וְשַׁלְוָ֣ה בָ֑הּ מִבַּ֥יִת מָ֝לֵ֗א זִבְחֵי־רִֽיב׃

טוב פת חרבה ושלוה בה - טוב היה להקב"ה להחריב את עירו והיה בשלוה מעבירותיהן של ישראל. **מבית מלא זבחי ריב** - שהיו מקריבים זבחי עבודה זרה בביתו.

(ב) עֶ֭בֶד־מַשְׂכִּ֣יל יִמְשֹׁ֣ל בְּבֵ֣ן מֵבִ֑יש וּבְת֥וֹךְ אַ֝חִ֗ים יַחֲלֹ֣ק נַחֲלָֽה׃

עבד משכיל ימשל בבן מביש - על ידי שהשכיל נבוכד נצר לפסוע שלש פסיעות לכבודו של הקב"ה עלה לגדולה ומשל בישראל שהובישו במעשיהם ולעיניהם חלק נחלתם. דבר אחר: גר צדיק טוב מאזרח רשע ולעתיד לבא יחלק נחלה בתוך ישראל, שנאמר: והיה השבט אשר גר הגר אתו וגו' (יחזקאל מ"ז, כ"ג).

(ג) מַצְרֵ֣ף לַ֭כֶּסֶף וְכ֣וּר לַזָּהָ֑ב וּבֹחֵ֖ן לִבּ֣וֹת יְיָ׃

מצרף לכסף - כלי שצורפין בו כסף ועושין אותו מאפר מקלה על גבי חרס קרוי מצרף. **כור לזהב** - כלי שמזקקין את הזהב בתוך קדירה שבורה קרוי כור. **מצרף לכסף וכור לזהב וגו'** - המצרף עשוי לצרף כסף לאמתו, וכן הכור לזקק זהב, אבל לבות, הקב"ה זוקקן ובוחנן ויודע מחשבותם.

(ד) מֵרַע מַקְשִׁיב עַל־שִׂפַת־אָוֶן שֶׁקֶר מֵזִין עַל־לְשׁוֹן הַוּוֹת:

מרע - רשע. **מקשיב על שפת און** - מקבל לשון הרע ועידי שקר. **שקר מזין וכו'** - כמו מאזין, מי שהוא שקר מאזין על לשון הוות.

(ה) לֵעֵג לָרָשׁ חֵרֵף עֹשֵׂהוּ שָׂמֵחַ לְאֵיד לֹא יִנָּקֶה: (ו) עֲטֶרֶת זְקֵנִים בְּנֵי בָנִים וְתִפְאֶרֶת בָּנִים אֲבוֹתָם:

עטרת זקנים - כשרואין בני בניהם הולכין בדרך טובה. **ותפארת הבנים באבותם** - כשהיו אבותיהם צדיקים היא תפארת הבנים.

(ז) לֹא־נָאוָה לִנָּבָל שְׂפַת־יֶתֶר אַף כִּי־לִנָדִיב שְׂפַת־שָׁקֶר:

שפת יתר - דבר גאוה. **ואף כי לנדיב שפת שקר** - וכל שכן שלנדיב לא נאוה שפת שקר.

(ח) אֶבֶן־חֵן הַשֹּׁחַד בְּעֵינֵי בְעָלָיו אֶל־כָּל־אֲשֶׁר יִפְנֶה יַשְׂכִּיל:

אבן חן השחד בעיני בעליו - כשאדם בא לפני הקב"ה ומשחידו בדברים ושב אליו, אבן חן ומרגלית היא בעיניו. **אל כל אשר יפנה ישכיל** - בכל בקשה שהוא מבקש ממנו מצליח.

(ט) מְכַסֶּה־פֶּשַׁע מְבַקֵּשׁ אַהֲבָה וְשֹׁנֶה בְדָבָר מַפְרִיד אַלּוּף:

מכסה פשע מבקש אהבה - אם יחטא איש לאיש וזה מכסה עליו ואינו מזכיר לו חטאתו ואינו מראה לו פנים זעומות גורם לו שייאהבנו. **ושונה בדבר** - שנוטר איבה ומזכיר לו: כך וכך עשית לי. **מפריד אלוף** - מפריד ממנו אלופו של עולם שהזהיר על הדבר: לא תקום ולא תטור (ויקרא י"ט, י"ח).

(י) תֵּחַת גְּעָרָה בְּמֵבִין מֵהַכּוֹת כְּסִיל מֵאָה:

תחת גערה במבין - תחת זה טעמו למעלה בתי"ו מה שאין כן בכל המקרא, לכך אני אומר שהוא שם דבר כמו חתת. וכן פתרונו: הַכְנַעַת גערה נכרת במבין יותר ממאה מכות שמכין את הכסיל.

(יא) אַךְ־מְרִי יְבַקֵּשׁ־רָע וּמַלְאָךְ אַכְזָרִי יְשֻׁלַּח־בּוֹ:

אך מרי - מי שכל דרכיו רק מרי וסרבנות, הוא יבקש רע תמיד.

(יב) פָּגוֹשׁ דֹּב שַׁכּוּל בְּאִישׁ וְאַל־כְּסִיל בְּאִוַּלְתּוֹ:

פגוש דוב שכול באיש - טוב לאדם שיפגע בו דוב משכל ואל יפגע בו אחד מן המינים הכסילים המסיתים אותו לעבודה זרה.

(יג) מֵשִׁיב רָעָה תַּחַת טוֹבָה לֹא־[תָמוּשׁ] (תמיש) רָעָה מִבֵּיתוֹ: (יד) פּוֹטֵר מַיִם רֵאשִׁית מָדוֹן וְלִפְנֵי הִתְגַּלַּע הָרֵיב נְטוֹשׁ:

פוטר מים ראשית מדון - המתחיל מריבה הרי הוא כפותח חור בגידודי אגפי אמת המים והמים יוצאים בו, והחור הולך ומרחיב כך המדון הולך וגדל תמיד. **ולפני התגלע** - קודם שתתגלה חרפתך נטוש את התגר.

(טו) מַצְדִּיק רָשָׁע וּמַרְשִׁיעַ צַדִּיק תּוֹעֲבַת יְיָ גַּם־שְׁנֵיהֶם: (טז) לָמָּה־זֶּה מְחִיר בְּיַד־כְּסִיל לִקְנוֹת חָכְמָה וְלֵב־אָיִן:

לקנות חכמה - ללמד תורה. **ולב אין** - ובלבו אין לקיימה ואינו לומד תורה אלא לקנות שם.

(יז) בְּכָל־עֵת אֹהֵב הָרֵעַ וְאָח לְצָרָה יִוָּלֵד:

בכל עת אוהב הרע - לעולם הוי אוהב רעים לקנות לך אוהבים. **ואח לצרה יולד** - ולעת הצרה יולד לך הרע כאח לעזור לך ולהשתתף בצרתך.

(יח) אָדָם חֲסַר־לֵב תּוֹקֵעַ כָּף עֹרֵב עֲרֵבָה לִפְנֵי רֵעֵהוּ:

תוקע כף - ערבות ממון. דבר אחר: תוקע כף - למינים ללכת בחוקיהם, והרי כבר הוא עורב ערובה לפני רעהו - כבר נעשה ערב להקב״ה לשמור מצותיו.

(יט) אֹהֵב פֶּשַׁע אֹהֵב מַצָּה מַגְבִּיהַּ פִּתְחוֹ מְבַקֵּשׁ־שָׁבֶר:

אהב פשע - לפשוע לחבירו. **אוהב מצה** - לריב ולהתקוטט. **מגביה פתחו** - מדבר בגאוה, כמו שמור פתחי פיך (מיכה ז׳, ה׳).

(כ) עִקֵּשׁ־לֵב לֹא יִמְצָא־טוֹב וְנֶהְפָּךְ בִּלְשׁוֹנוֹ יִפּוֹל בְּרָעָה: (כא) יֹלֵד בֶּסִיל לְתוּגָה לוֹ וְלֹא־יִשְׂמַח אֲבִי נָבָל: (כב) לֵב שָׂמֵחַ יֵיטִיב גֵּהָה וְרוּחַ נְכֵאָה תְּיַבֶּשׁ־גָּרֶם:

לב שמח - כשאדם שמח בחלקו. **ייטיב גהה** - פניו מאירים.

(כג) שֹׁחַד מֵחֵק רָשָׁע יִקַּח לְהַטּוֹת אָרְחוֹת מִשְׁפָּט:

שחד מחיק רשע יקח - הקב״ה מקבל שחד דברים מחיק הרשעים, כלומר בסתר בינו לבינו. **להטות ארחות משפט** - להפוך דינו מרעה לטובה.

(כד) אֶת־פְּנֵי מֵבִין חָכְמָה וְעֵינֵי כְסִיל בִּקְצֵה־אָרֶץ:

את פני מבין חכמה וגו' - החכמה לפני המבין היא. **ועיני הכסיל בקצה ארץ** - לומר אין החכמה מצויה לפני, רחוקה היא ממני. היאך אני יכול לשנות נזיקין שהיא שלשים פרקים מסכת כלים שלשים פרקים שבת כ"ד פרקים. אבל לחכם דבר קל הוא היום אני שונה שני פרקים ומחר שנים, כך למדו אותם שהיו לפני מעולם.

(כה) כַּעַס לְאָבִיו בֵּן כְּסִיל וּמֹמֶר לְיוֹלַדְתּוֹ:

כעס לאביו בן כסיל - כגון ירבעם כעס הוא להקב"ה. **וממר ליולדתו** - לכל כנסת ישראל שחטא והחטיאם.

(כו) גַּם עָנוֹשׁ לַצַּדִּיק לֹא־טוֹב לְהַכּוֹת נְדִיבִים עַל־יֹשֶׁר:

גם ענוש לצדיק לא טוב - לא אמר הקב"ה למחות את שם ישראל מעל פני האדמה, כי לא טוב בעיניו לענוש את כולם, ואמר: והשארתי בישראל שבעת אלפים (מלכים א י"ט, י"ח). **להכות נדיבים על יושר** - להכות את הטובים שבהם שהיו נדיבים על יושר, שנאמר: והשארתי בישראל שבעת אלפים כל הברכים אשר לא כרעו לבעל (מלכים א י"ט, י"ח). **נדיבים על יושר** - דוגמת האמור במקום אחר: ונדיב נדיבות יעץ והוא על נדיבות יקום (ישעיהו ל"ב, ח') - נמצא נדיב על נדיבות.

(כז) חוֹשֵׂךְ אֲמָרָיו יוֹדֵעַ דָּעַת (וקר) [יְקַר־]רוּחַ אִישׁ תְּבוּנָה:

חושך אמריו יודע דעת - מי שהוא יודע דעת אינו מרבה דברים. **יקר רוח** - יקר דברים, מנוע דברים, איש תבונה.

(כח) גַּם אֱוִיל מַחֲרִישׁ חָכָם יֵחָשֵׁב אֹטֵם שְׂפָתָיו נָבוֹן:

פרק משנה שבועי – שבת שמיני

זבחים פרק ה'

(א) כָּל הַזְּבָחִים שֶׁנִּתְעָרְבוּ בְּחַטָּאוֹת הַמֵּתוֹת, אוֹ בְּשׁוֹר הַנִּסְקָל, אֲפִלּוּ אֶחָד בְּרִבּוֹא, יָמוּתוּ כֻּלָּם. נִתְעָרְבוּ בְּשׁוֹר שֶׁנֶּעְבְּדָה בּוֹ עֲבֵרָה, אוֹ שֶׁהֵמִית אֶת הָאָדָם עַל פִּי עֵד אֶחָד, אוֹ עַל פִּי הַבְּעָלִים, בְּרוֹבֵעַ, וּבְנִרְבָּע, וּבְמֻקְצֶה, וּבְנֶעֱבָד, וּבְאֶתְנָן, וּבִמְחִיר, וּבְכִלְאַיִם, וּבִטְרֵפָה, וּבְיוֹצֵא דֹּפֶן, יִרְעוּ עַד שֶׁיִּסְתָּאֲבוּ, וְיִמָּכְרוּ וְיָבִיא בִּדְמֵי הַיָּפֶה שֶׁבָּהֶן מֵאוֹתוֹ הַמִּין. נִתְעָרֵב בְּחֻלִּין תְּמִימִים, יִמָּכְרוּ הַחֻלִּין לִצְרִיכֵי אוֹתוֹ הַמִּין.

כָּל הַזְּבָחִים שֶׁנִּתְעָרְבוּ בְּחַטָּאוֹת הַמֵּתוֹת. הָכִי קָאָמַר, כָּל הַזְּבָחִים שֶׁנִּתְעָרְבוּ בָּהֶם חַטָּאוֹת הַמֵּתוֹת, אוֹ שׁוֹר הַנִּסְקָל. **אֲפִלּוּ אַחַת בְּרִבּוֹא יָמוּתוּ כֻּלָּן.** דְּכֵיוָן דְּנִתְעָרְבוּ בְּאִשּׁוּרֵי הֲנָאָה אֵין תַּקָּנָה לִפְדּוֹתָם דְּנֵימָא יִרְעוּ עַד שֶׁיִּסְתָּאֲבוּ. וְלֹא בָּטְלֵי בֶּרֶבָּא, דְּבַעֲלֵי חַיִּים חֲשִׁיבֵי וְלֹא בָּטְלֵי. וְחַטָּאוֹת הַמֵּתוֹת הֵן חֲמִשָּׁה, וְאֵלּוּ הֵן, וְלַד חַטָּאת, וּתְמוּרַת חַטָּאת, וְחַטָּאת שֶׁמֵּתוּ בְּעָלֶיהָ, וְשֶׁכִּפְּרוּ בְּעָלֶיהָ בְּאַחֶרֶת, וְשֶׁעָבְרָה שְׁנָתָהּ. אֵלּוּ חָמֵשׁ חַטָּאוֹת מַנִּיחִין אוֹתָן בְּמָקוֹם סָגוּר עַד שֶׁיָּמוּתוּ מֵאֲלֵיהֶן, וְהֵן נִקְרָאִין חַטָּאוֹת הַמֵּתוֹת. **בְּשׁוֹר שֶׁנֶּעְבְּדָה בּוֹ עֲבֵרָה.** שֶׁהוּא נִפְסָל בָּהּ לְהַקְרָבָה. כְּגוֹן שֶׁהֵמִית אֶת הָאָדָם עַל פִּי עֵד אֶחָד שֶׁאֵינוֹ אָסוּר לְהֶדְיוֹט, לְפִי שֶׁאֵינוֹ נִסְקָל אֶלָּא עַל פִּי שְׁנֵי עֵדִים. **אוֹ עַל פִּי הַבְּעָלִים.** שֶׁבָּאוּ בְּעָלִים לְבֵית דִּין וְהוֹדוּ שֶׁהֵמִית, דְּאִפְּטַר לֵיהּ מִשְּׁקִילָה, דְּמוֹדֶה בְּקִנָּס פָּטוּר, אֲבָל לְגָבוֹהַּ נֶאֱסָר, דְּקַיְּמָא לָן, וּמִן הַצֹּאן, לְהוֹצִיא אֶת הַנּוֹגֵחַ. **וְרוֹבֵעַ וְנִרְבָּע.** עַל פִּי עֵד אֶחָד, אוֹ עַל פִּי הַבְּעָלִים, אוֹ קִדֵּם שֶׁנִּגְמַר דִּינוֹ, אוֹ שֶׁהָיָה אוֹתוֹ שֶׁהֵמִית וְהָרוֹבֵעַ וְהַנִּרְבָּע [שֶׁל] נָכְרִי. שֶׁנֶּאֱסָר לְגָבוֹהַּ וְלֹא לְהֶדְיוֹט. **מֻקְצֶה.** שֶׁהִפְרִישׁוּהוּ לְקָרְבָּן לַעֲבוֹדָה זָרָה, וְנֶעֱבַד נַמִּי, שְׁנֵיהֶם מָתְרִים לְהֶדְיוֹט. **וּבְאֶתְנָן וּבִמְחִיר.** כָּל הָנֵי חֻלִּין נִינְהוּ, וְזֶבַח אֶחָד מֵעֲרָב בָּהֶן, כֻּלָּן יִרְעוּ. שֶׁאִי אֶפְשָׁר לִשְׁחֹט אֶחָד מֵהֶם בְּלֹא מוּם, שֶׁמָּא זֶהוּ הַזָּבַח, וְהַשּׁוֹחֵט קָדָשִׁים בַּחוּץ חַיָּב כָּרֵת. וּלְמָכְרָן לְצָרְכֵי עוֹלוֹת אִי אֶפְשָׁר, שֶׁהֲרֵי פְּסוּלִים. **וְיָבִיא בִּדְמֵי הַיָּפֶה שֶׁבָּהֶן מֵאוֹתוֹ הַמִּין.** אִם חַטָּאת חַטָּאת וְאִם עוֹלָה עוֹלָה. וְיִקַּח מָעוֹת כְּשִׁעוּר דְּמֵי הַיָּפֶה שֶׁבְּכֻלָּן וְיֹאמַר, כָּל מָקוֹם שֶׁהוּא הַזָּבַח יְהֵא מְחֻלָּל עַל הַמָּעוֹת הַלָּלוּ. **נִתְעָרֵב.** זֶבַח אֶחָד בְּחֻלִּין כְּשֵׁרִים הָרְבֵּה. **יִמָּכְרוּ הַחֻלִּין.** כֻּלָּן לְצָרְכֵי אוֹתוֹ הַמִּין שֶׁהָיָה הַזָּבַח שֶׁנִּתְעָרֵב בָּהֶן. וְנִמְצְאוּ כֻּלָּן קָדָשִׁים מִמִּין אֶחָד אֶלָּא שֶׁאֵין יָדוּעַ מִי בְּעָלָיו שֶׁל כָּל אֶחָד וְאֶחָד, שֶׁהֲרֵי הַזָּבַח הָרִאשׁוֹן שֵׁם בְּעָלָיו עָלָיו וְאֵין יָדוּעַ אֵיזֶהוּ. וְתַקָּנָתוֹ, שֶׁיַּקְרִיב כָּל אֶחָד לְשֵׁם מִי שֶׁהוּא וְיֹאמַר כְּשֶׁיַּקְרִיב כָּל אֶחָד, הֲרֵי הוּא לְשֵׁם בְּעָלִים שֶׁלּוֹ.

(ב) קָדָשִׁים בְּקָדָשִׁים מִין בְּמִינוֹ, זֶה יִקָּרֵב לְשֵׁם מִי שֶׁהוּא וְזֶה יִקָּרֵב לְשֵׁם מִי שֶׁהוּא. קָדָשִׁים בְּקָדָשִׁים, מִין בְּשֶׁאֵינוֹ מִינוֹ, יִרְעוּ עַד שֶׁיִּסְתָּאֲבוּ, וְיִמָּכְרוּ, וְיָבִיא בִּדְמֵי הַיָּפֶה שֶׁבָּהֶן מִמִּין זֶה, וּבִדְמֵי הַיָּפֶה שֶׁבָּהֶן מִמִּין זֶה, וְיַפְסִיד הַמּוֹתָר מִבֵּיתוֹ. נִתְעָרְבוּ בִּבְכוֹר וּבְמַעֲשֵׂר, יִרְעוּ עַד שֶׁיִּסְתָּאֲבוּ, וְיֵאָכְלוּ כִּבְכוֹר וּכְמַעֲשֵׂר. הַכֹּל יְכוֹלִין לְהִתְעָרֵב, חוּץ מִן הַחַטָּאת וּמִן הָאָשָׁם.

מִין בְּמִינוֹ. חַטָּאת בְּחַטָּאת, עוֹלָה בְּעוֹלָה, שְׁלָמִים בִּשְׁלָמִים, אֲבָל שֶׁהֵן שֶׁל בְּעָלִים הַרְבֵּה. **יַקְרִיב כָּל אֶחָד לְשֵׁם מִי שֶׁהוּא.** וְלֹא יַזְכִּיר שֵׁם אָדָם. וְהָנֵי מִלֵּי בְּקָרְבָּנוֹת

שֶׁל נָשִׁים דִּלֹא בָעֵי סְמִיכָה, דִּכְתִיב בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְסָמַךְ, בְּנֵי יִשְׂרָאֵל סוֹמְכִים וְאֵין בָּנוֹת יִשְׂרָאֵל סוֹמְכוֹת. אֲבָל בְּקָרְבָּן אֲנָשִׁים דְּבָעֵי סְמִיכָה, לֹא. **מִין בְּשֶׁאֵינוֹ מִינוֹ יִרְעוּ.** שֶׁאִי אֶפְשָׁר בְּהַקְרָבָה, שֶׁחֲלוּקִין בְּמַתַּן דָּמִים אוֹ בְּהַקְטָרָתָן אוֹ בַּאֲכִילָתָן. **וְיַפְסִיד הַמּוֹתָר מִבֵּיתוֹ.** שֶׁאִם מָכַר אֶחָד מֵהֶן בְּשְׁנַיִם וְהָאַחֵר בְּאֶחָד, צָרִיךְ לְהָבִיא מִכָּל מִין בְּשְׁנַיִם, כֵּיוָן שֶׁאֵין יָדוּעַ מֵאֵיזֶה מִין הוּא אוֹתוֹ שֶׁנִּמְכָּר בְּשְׁנַיִם, וְנִמְצָא מַפְסִיד אֶחָד מִבֵּיתוֹ. **נִתְעָרְבוּ בִּבְכוֹר וּבְמַעֲשֵׂר.** בְּהֵמָה. שֶׁאֵין לָהֶם פִּדְיוֹן שֶׁתָּחוּל קְדֻשָּׁתוֹ עַל דְּמֵיהֶן וְיֵצְאוּ הֵן לְחֻלִּין, אֶלָּא נֶאֱכָלִין בְּמוּמָן, הַבְּכוֹר נֶאֱכָל לַכֹּהֲנִים וְהַמַּעֲשֵׂר לַבְּעָלִים. **כֻּלָּן יִרְעוּ עַד שֶׁיִּסְתָּאֲבוּ.** שֶׁיִּפֹּל בָּהֶן מוּם. וְיֹאמַר, כָּל מָקוֹם שֶׁהוּא הַזָּבַח יִתְחַלֵּל עַל הַמָּעוֹת הַלָּלוּ. וּמֻתָּרִים לְאָכְלָן, וּבִלְבָד שֶׁיֵּאָכְלוּ בְּתוֹרַת בְּכוֹר וּמַעֲשֵׂר, שֶׁלֹּא יִמְכְּרֵם בָּאִטְלִיז וְלֹא יִשְׁקְלֵם בַּלִּיטְרָא. וּמִדְּמֵי הַזָּבַח יַקְרִיב מִינוֹ שֶׁל זָבַח. **הַכֹּל יְכוֹלִים לְהִתְעָרֵב.** כְּלוֹמַר אִם נִתְעָרְבוּ יֵשׁ סָפֵק בְּתַעֲרֻבְתָּן. **חוּץ מִן הַחַטָּאת עִם הָאָשָׁם.** שֶׁהַחַטָּאת אֵינָהּ לְעוֹלָם אַיִל, וְאָשָׁם אֵינוֹ אֶלָּא אַיִל. וְאִי אֲשַׁם מְצֹרָע וַאֲשַׁם נָזִיר הוּא שֶׁהֵן בָּאִים כְּבָשִׂים, מִכָּל מָקוֹם הֵן זְכָרִים, וְהַחַטָּאת אֵינָהּ בָּאָה אֶלָּא נְקֵבָה. אֲבָל חַטָּאת וְעוֹלָה מִתְעָרְבִים, כְּגוֹן שְׂעִיר נָשִׂיא בִּשְׂעִיר עוֹלַת נְדָבָה. וְכָל שֶׁכֵּן חַטָּאת וּשְׁלָמִים, שֶׁהַכֹּל קָרֵב שְׁלָמִים בֵּין זְכָרִים בֵּין נְקֵבוֹת. וְכֵן אַיִל שֶׁל עוֹלַת נְדָבָה בְּאָשָׁם.

(ג) אָשָׁם שֶׁנִּתְעָרֵב בִּשְׁלָמִים, יִרְעוּ עַד שֶׁיִּסְתָּאֲבוּ. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר, שְׁנֵיהֶם יִשָּׁחֲטוּ בַצָּפוֹן, וְיֵאָכְלוּ כָּחָמוּר שֶׁבָּהֶן. אָמְרוּ לוֹ, אֵין מְבִיאִין קָדָשִׁים לְבֵית הַפְּסוּל. נִתְעָרְבוּ חֻתִיכוֹת בַּחֻתִיכוֹת, קָדְשֵׁי קָדָשִׁים בְּקָדָשִׁים קַלִּים, הַנֶּאֱכָלִין לְיוֹם אֶחָד בַּנֶּאֱכָלִים לִשְׁנֵי יָמִים, יֵאָכְלוּ כָּחָמוּר שֶׁבָּהֶן.

אָשָׁם שֶׁנִּתְעָרֵב בִּשְׁלָמִים. שֶׁמַּתַּן דָּמוֹ שֶׁל אָשָׁם וּשְׁלָמִים שָׁוֶה. **שְׁנֵיהֶם יִשָּׁחֲטוּ בַצָּפוֹן.** דִּשְׁלָמִים שְׁחִיטָתָן בְּכָל מָקוֹם וְיכוֹלִים נַמִּי לְשָׁחֲטָן בַּצָּפוֹן בְּמָקוֹם שֶׁשּׁוֹחֲטִים הָאָשָׁם. **כָּחָמוּר שֶׁבָּהֶן.** לִפְנִים מִן הַקְּלָעִים לְזִכְרֵי כְהֻנָּה לְיוֹם וְלַיְלָה. וְלֹא כַּשְּׁלָמִים הַקַּלִּים שֶׁנֶּאֱכָלִים בְּכָל הָעִיר לְכָל אָדָם לִשְׁנֵי יָמִים וְלַיְלָה אֶחָד. וּבַעַל הַשְּׁלָמִים יָצָא יְדֵי נִדְרוֹ, דְּהָא שְׁלָמִים לִשְׁמָן הֵן קְרֵבִין, שֶׁמַּקְרִיב כָּל אֶחָד לְשֵׁם מִי שֶׁהוּא. **אֵין מְבִיאִין קָדָשִׁים לְבֵית הַפְּסוּל.** שֶׁמְּמַעֵט אֶת אֲכִילַת שְׁלָמִים בֵּין בְּאוֹכְלֵיהֶן בֵּין בִּזְמַן אֲכִילָתָן וּמְבִיאָן לִידֵי נוֹתָר. אֶלָּא יִרְעוּ וְיִסְתָּאֲבוּ וְיִמָּכְרוּ כִּדְאָמְרִינַן גַּבֵּי קָדָשִׁים בְּקָדָשִׁים מִין בְּשֶׁאֵינוֹ מִינוֹ, וְיָבִיא בִּדְמֵי הַיָּפָה שֶׁבָּהֶן כוּ'. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי שִׁמְעוֹן. **חֻתִיכוֹת בַּחֻתִיכוֹת.** אִם נִתְעָרְבוּ חֻתִיכוֹת קָדְשֵׁי קָדָשִׁים בַּחֻתִיכוֹת שֶׁל קָדָשִׁים קַלִּים, אוֹ חֻתִיכוֹת שֶׁל קָדָשִׁים קַלִּים הַנֶּאֱכָלִים לְיוֹם אֶחָד כְּגוֹן שַׁלְמֵי תוֹדָה עִם חֻתִיכוֹת שֶׁל קָדָשִׁים קַלִּים הַנֶּאֱכָלִים לִשְׁנֵי יָמִים וְלַיְלָה אֶחָד דְּהַיְנוּ שְׁאָר שְׁלָמִים, בְּהָא מוֹדוּ רַבָּנָן לְרַבִּי שִׁמְעוֹן דְּיֵאָכְלוּ כָּחָמוּר שֶׁבָּהֶן, דְּמַאי אִית לֵיהּ לְמֶעְבַּד.

(ד) אִבְּרֵי חַטָּאת שֶׁנִּתְעָרְבוּ בְּאִבְּרֵי עוֹלָה, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, יִתֵּן לְמַעְלָן, וְרוֹאֶה אֲנִי אֶת בְּשַׂר הַחַטָּאת מִלְמַעְלָן כְּאִלּוּ הוּא עֵצִים. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, תְּעָבֵר צוּרָתָן וְיֵצֵא לְבֵית הַשְּׂרֵפָה.

אִבְּרֵי חַטָּאת. שֶׁבְּשָׂרָהּ נֶאֱכָל לַכֹּהֲנִים. **שֶׁנִּתְעָרְבוּ בְּאִבְּרֵי עוֹלָה.** שֶׁכֻּלָּהּ כָּלִיל. **יִתֵּן לְמַעְלָן.** יִתֵּן אִבְּרֵי הַחַטָּאוֹת כֻּלָּן עַל הָעֵצִים. וְטַעֲמָא דְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר, דְּאָמַר קְרָא:

כִּי כָל שְׂאֹר וְכָל דְּבַשׁ לֹא תַקְטִירוּ מִמֶּנּוּ אִשֶּׁה לַה׳ (ויקרא ב׳, י״א), וְהָכִי מַשְׁמָעוּתָא דִּקְרָא, כִּי כָל שְׂאֹר וְכָל דְּבַשׁ לֹא תַקְטִירוּ, וְלֹא תַקְטִירוּ כָּל שֶׁמִּמֶּנּוּ אִשֶּׁה לַה׳, דְּהַיְנוּ הַשִּׂירַיִם שֶׁל קָרְבָּן. קָרְבָּן רֵאשִׁית תַּקְרִיבוּ מִן הַשְּׂאֹר וְהַדְּבַשׁ לַה׳, שְׁתֵּי לֶחֶם מִן הַשְּׂאֹר וּדְבַשׁ מִן הַבִּכּוּרִים מִפְּרִי הָעֵץ שֶׁהֵם תְּאֵנִים וּתְמָרִים. וְאֶל הַמִּזְבֵּחַ דָּרְשִׁינַן לֵיהּ בֵּין אַשְׂאֹר וּדְבַשׁ בֵּין אַשִּׂירַיִם, לְרֵיחַ נִיחוֹחַ אִי אַתָּה מַעֲלֶה אֲבָל אַתָּה מַעֲלֶה לְשֵׁם עֵצִים. וְהַיְנוּ דְּקָאָמַר וְרוֹאֶה אֲנִי אֶת בְּשַׂר חַטָּאת כְּאִלּוּ הֵן עֵצִים. **וַחֲכָמִים אוֹמְרִים תְּעֲבֵר צוּרָתָן.** כְּלוֹמַר יַנִּיחַ אוֹתָן עַד שֶׁיִּפְסְלוּ וְיֵצְאוּ לְבֵית הַשְּׂרֵפָה כִּשְׁאָר פְּסוּלֵי הַמֻּקְדָּשִׁים, וְאֵינוֹ מַעֲלָן לַמִּזְבֵּחַ, דְּהָא עָבַר מִשּׁוּם כָּל שֶׁמִּמֶּנּוּ לָאִשִּׁים הֲרֵי הוּא בְּבַל תַּקְטִירוּ, וְחַטָּאת דְּאֵמּוּרָיו קְרֵבִים לָאִשִּׁים הֲרֵי הַבָּשָׂר בְּבַל תַּקְטִירוּ. וַהֲלָכָה כַּחֲכָמִים.

(ה) אֵבָרִין בְּאֵבְרֵי בַּעֲלֵי מוּמִין, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, אִם קָרֵב רֹאשׁ אַחַד מֵהֶן, יִקְרְבוּ כָּל הָרָאשִׁין. כַּרְעוֹ שֶׁל אַחַד מֵהֶן, יִקְרְבוּ כָּל הַכְּרָעִים. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, אֲפִלּוּ קָרְבוּ כֻּלָּם חוּץ מֵאַחַד מֵהֶן, יֵצֵא לְבֵית הַשְּׂרֵפָה.

אֵבָרִים בְּאֵבְרֵי בַּעֲלֵי מוּמִים. אֵבָרִים כְּשֵׁרִים שֶׁנִּתְעָרַב בָּהֶן אֵבֶר אֶחָד שֶׁל בַּעֲלֵי מוּמִין, וּבָא כֹּהֵן שֶׁאֵינוֹ יוֹדֵעַ בְּתַעֲרֻבְתָּן וְהִקְרִיב אֶחָד מִן הָרָאשִׁין, יַקְרִיבוּ כָּל הָרָאשִׁין לְכַתְּחִלָּה, דְּתָלִינַן אִסּוּרָא בְּהַהוּא דְּקָרֵב, וְהָנָךְ כֻּלְּהוּ כְּשֵׁרִים נִינְהוּ. וּבְגְּמָרָא מְפָרֵשׁ דְּלֹא שָׁרֵי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אֶלָּא לְהַקְרִיבָן שְׁנַיִם שְׁנַיִם, דְּוַדַּאי חַד מֵהָנָךְ זוּג דְּהֶתֵּרָא הוּא וְנִתְּנָה הַקְּרָבָה זוֹ לִקָּרֵב מִשּׁוּם הַהוּא דְּהֶתֵּר. וְאִי מִשּׁוּם הַהוּא דְּסָפֵק אִסּוּר אֵיכָּא לְמִתְלֵיהּ בְּאוֹתוֹ שֶׁקָּרַב תְּחִלָּה קֹדֶם שֶׁנִּמְלַךְ. אֲבָל אֶחָד אֶחָד שֶׁמָּא לֹא נִתְּנָה הַקְּרָבָה זוֹ לִקָּרֵב אֲפִלּוּ לְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר דִּלְמָא הַאי דְּאִסּוּרָא הוּא. **חוּץ מֵאַחַד.** חוּץ מִזּוּג אֶחָד. הָכִי מְפָרֵשׁ לֵיהּ בַּגְּמָרָא. דִּבְחַד גְּרִידָא מוֹדֶה רַבִּי אֱלִיעֶזֶר דְּלֹא נִתְּנָה הַקְּרָבָה זוֹ לִקָּרֵב, כְּדַאֲמָרַן.

(ו) דָּם שֶׁנִּתְעָרֵב בְּמַיִם, אִם יֵשׁ בּוֹ מַרְאֵה דָם, כָּשֵׁר. נִתְעָרֵב בְּיַיִן, רוֹאִין אוֹתוֹ כְּאִלּוּ הוּא מָיִם. נִתְעָרֵב בְּדָם בְּהֵמָה אוֹ בְּדַם חַיָּה, רוֹאִין אוֹתוֹ כְּאִלּוּ הוּא מָיִם. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, אֵין דָּם מְבַטֵּל דָּם.

אִם יֵשׁ בּוֹ מַרְאֵה דָם כָּשֵׁר. וְהָנֵי מִלֵּי כְּשֶׁנָּפְלוּ הַמַּיִם לְתוֹךְ דָּם שֶׁל קָדָשִׁים. אֲבָל אִם נָפַל דָּם שֶׁל קָדָשִׁים לְתוֹךְ מַיִם, אָמְרִינַן קַמָּא קַמָּא בָּטִיל, וַאֲפִלּוּ יֵשׁ בּוֹ מַרְאֵה דָם פָּסוּל. **נִתְעָרֵב בְּיַיִן.** שֶׁהוּא אָדוֹם. **רוֹאִין אוֹתוֹ כְּאִלּוּ הוּא מָיִם.** וְאִם הָיָה דָם זֶה נִכָּר בְּאוֹתָן הַמַּיִם, כָּשֵׁר. **בְּדַם בְּהֵמָה.** שֶׁל חֻלִּין. **רוֹאִין אוֹתוֹ.** דָּם שֶׁל חֻלִּין כְּאִלּוּ הוּא מַיִם, וְאִם הָיָה מַרְאֶה אַדְמוּמִית שֶׁל דָּם הַכָּשֵׁר נִכָּר בָּהֶם, כָּשֵׁר, וְאַף עַל פִּי שֶׁהַדָּם הַפָּסוּל מְרֻבֶּה עָלָיו הַרְבֵּה. **אֵין דָּם מְבַטֵּל דָּם.** דְּמִין בְּמִינוֹ לְרַבִּי יְהוּדָה לֹא בָטִיל, וַאֲפִלּוּ טִפָּה לְתוֹךְ כְּלִי גָּדוֹל, אַף עַל פִּי שֶׁאִלּוּ הָיָה הַדָּם מַיִם אֵין הַדָּם הַכָּשֵׁר נִכָּר בָּהֶם, אֲפִלּוּ הָכִי כָּשֵׁר לִזְרִיקָה. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי יְהוּדָה.

(ז) נִתְעָרֵב בְּדַם פְּסוּלִין, יִשָּׁפֵךְ לָאַמָּה. בְּדַם תַּמְצִית, יִשָּׁפֵךְ לָאַמָּה. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר מַכְשִׁיר. אִם לֹא נִמְלַךְ וְנָתַן, כָּשֵׁר.

נִתְעָרֵב בְּדַם הַפְּסוּלִים. כְּגוֹן בְּדָם שֶׁנִּשְׁחַט לְחוּץ לִזְמַנּוֹ. **יִשָּׁפֵךְ לָאַמָּה.** לְאַמַּת הַמַּיִם הָעוֹבֶרֶת בָּעֲזָרָה וְיוֹרֶדֶת לְנַחַל קִדְרוֹן. וְלֹא אָמְרִינַן רוֹאִים אוֹתוֹ כְּאִלּוּ הוּא מַיִם וְאִם דָּם הַכָּשֵׁר נִכָּר בָּהֶם יִזָּרֵק, דְּגָזְרִינַן דִּלְמָא אָתֵי לְאַכְשׁוֹרֵי דַּם פְּסוּלִים בְּעֵינֵיהוּ.

וְכֵן דַּם הַתַּמְצִית. דְּמִדְּאוֹרַיְתָא דַּם הַתַּמְצִית לֹא חָזֵי לְכַפָּרָה, דִּכְתִיב: כִּי נֶפֶשׁ הַבָּשָׂר בַּדָּם הִוא וַאֲנִי נְתַתִּיו לָכֶם עַל הַמִּזְבֵּחַ לְכַפֵּר (ויקרא י"ז, י"א). דָּם שֶׁהַנֶּפֶשׁ יוֹצְאָה בּוֹ מְכַפֵּר, וְשֶׁאֵין הַנֶּפֶשׁ יוֹצְאָה בּוֹ אֵינוֹ מְכַפֵּר. וְגָזְרִינַן עַל דַּם הַנֶּפֶשׁ שֶׁנִּתְעָרֵב בְּדַם הַתַּמְצִית, דְּלְמָא אָתֵי לְאַכְשׁוֹרֵי בַּזְּרִיקָה דַּם הַתַּמְצִית בְּעֵינֵיהּ. **רַבִּי אֱלִיעֶזֶר מַכְשִׁיר.** לְכַתְּחִלָּה בְּדַם הַתַּמְצִית שֶׁנִּתְעָרֵב עִם דַּם הַנֶּפֶשׁ. דְּסָבַר אֵין דַּם הַתַּמְצִית שֶׁל בְּהֵמָה מָצוּי לִהְיוֹת רַבֶּה עַל דַּם הַנֶּפֶשׁ, הִלְכָךְ אַמַּאי נִגְזוֹר, הֲוָה לֵיהּ כְּנִתְעָרֵב דַּם הַחֻלִּין בְּדַם הַקָּדָשִׁים דְּלֹא גָּזְרִינַן בֵּיהּ מִידֵי. וּכְשֶׁנִּתְעָרֵב בְּדַם פְּסוּלִין דְּמִלְתָא דִּשְׁכִיחָא, לֹא פָּלֵיג רַבִּי אֱלִיעֶזֶר. וְתַנָּא קַמָּא סָבַר פְּעָמִים שֶׁדַּם הַתַּמְצִית רַבֶּה עַל דַּם הַנֶּפֶשׁ, הִלְכָךְ גָּזַר הֵיכָא דְּלֹא רַבָּה אַטּוּ הֵיכָא דְּרַבָּה. וּמִיהוּ הֵיכָא דְּלֹא נִמְלַךְ הַכֹּהֵן בְּבֵית דִּין אִם יִתֵּן מִתַּעֲרֹבֶת זוֹ אִם לָאו וְנָתַן מֵאֵלָיו, מוֹדֶה תַּנָּא קַמָּא דְּכָשֵׁר, דִּגְזֵרָה בְּעָלְמָא הִיא וּבְדִיעֲבַד כָּשֵׁר. וְכִי אָתֵי לְאִמְלוֹכֵי, אָמְרִינַן לֵיהּ לְשׁוֹפְכוֹ לָאַמָּה מִשּׁוּם גְּזֵרָה. וַהֲלָכָה כַּחֲכָמִים.

(ח) דַּם תְּמִימִים בְּדַם בַּעֲלֵי מוּמִים, יִשָּׁפֵךְ לָאַמָּה. כּוֹס בְּכוֹסוֹת, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, קָרֵב כּוֹס אֶחָד, יִקְרְבוּ כָּל הַכּוֹסוֹת. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, אֲפִלּוּ קָרְבוּ כֻּלָּם חוּץ מֵאַחַד מֵהֶן, יִשָּׁפֵךְ לָאַמָּה.

דַּם תְּמִימִים שֶׁנִּתְעָרֵב בְּדַם בַּעֲלֵי מוּמִין יִשָּׁפֵךְ לָאַמָּה. וּבְהָא לֹא פָּלֵיג רַבִּי אֱלִיעֶזֶר, דְּעָבַר בִּזְרִיקָתָן מִשּׁוּם לֹא תַקְרִיבוּ. **נִתְעָרֵב כּוֹס בְּכוֹסוֹת.** כּוֹס דָּם שֶׁל בַּעַל מוּם בְּכוֹסוֹת שֶׁל דָּם כָּשֵׁר, וְאֵין יָדוּעַ אֵיזֶהוּ כּוֹס שֶׁל דַּם בַּעַל מוּם. **רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר אִם קָרַב אֶחָד מֵהֶם כו'.** כְּדֶרֶךְ שֶׁנֶּחְלְקוּ בְּאֵבָרִים וְאֵבְרֵי בַּעֲלֵי מוּמִין, כָּךְ נֶחְלְקוּ בְּכוֹסוֹת, וְכִדְפָרִישְׁנָא לְעֵיל. וּצְרִיכָא לְאַפְלוּגֵי בְּתַרְוַיְיהוּ, דְּאִי אַשְׁמְעִינַן בְּאֵבָרִים, בְּהָא קָאָמַר רַבִּי אֱלִיעֶזֶר יִקְרְבוּ מִשּׁוּם דְּאִתְעֲבִידָא כַּפָּרָתָן בְּהֶכְשֵׁר, דְּהַיְנוּ זְרִיקַת דָּמָן שֶׁהִיא עִקַּר כַּפָּרָה, אֲבָל גַּבֵּי כּוֹס בְּכוֹסוֹת דְּעִקַּר כַּפָּרָה בְּקִלְקוּל, אֵימָא לֹא, צְרִיכָא.

(ט) הַנִּתָּנִין לְמַטָּה שֶׁנִּתְעָרְבוּ בַּנִּתָּנִין לְמַעְלָה, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, יִתֵּן לְמַעְלָה, וְרוֹאֶה אֲנִי אֶת הַתַּחְתּוֹנִים לְמַעְלָה כְּאִלּוּ הֵן מַיִם, וְיַחֲזֹר וְיִתֵּן לְמָטָּה. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, יִשָּׁפְכוּ לָאַמָּה. וְאִם לֹא נִמְלַךְ וְנָתַן, כָּשֵׁר.

הַנִּתָּנִין לְמַטָּה. מִחוּט הַסִּקְרָא. כְּגוֹן דַּם עוֹלָה וְאָשָׁם וּשְׁלָמִים וּבְכוֹר וּפֶסַח וּמַעֲשֵׂר, שֶׁנִּתְעָרְבוּ בְּדַם חַטָּאת שֶׁהוּא נִתָּן לְמַעְלָה. **רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר יִתֵּן לְמַעְלָה.** מַתְּנוֹת חַטָּאת. וְאַף עַל פִּי שֶׁדַּם הַתַּחְתּוֹנִים מְעֹרָב בּוֹ. הוֹאִיל וְאֵינוֹ מִתְכַּוֵּן לָתֵת הַתַּחְתּוֹנִים לְמַעְלָה רוֹאֶה אֲנִי אוֹתָם כְּאִלּוּ הֵם מַיִם. וּמִפְּנֵי שֶׁמְּצוָּה לְהַקְדִּים עֶלְיוֹנִים לְתַחְתּוֹנִים, שֶׁכָּל הַחַטָּאוֹת קוֹדְמוֹת לָעוֹלוֹת, הִלְכָךְ נוֹתֵן לְמַעְלָה תְּחִלָּה וְאַחַר כָּךְ לְמַטָּה, וּנְתִינַת מַטָּה תַּעֲלֶה לוֹ לִשְׁפִיכַת שִׁירַיִם שֶׁל חַטָּאת וּלְהִתְחַלַּת מַתְּנוֹת עוֹלָה. **יִשָּׁפְכוּ לָאַמָּה.** דְּלֵית לְהוּ רוֹאִים. **וְאִם לֹא נִמְלַךְ וְנָתַן כָּשֵׁר.** דְּהָא נִתַּן מִמֶּנּוּ לְמַעְלָה. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר.

(י) הַנִּתָּנִין מַתָּנָה אַחַת שֶׁנִּתְעָרְבוּ בַּנִּתָּנִין בְּמַתָּנָה אַחַת, יִנָּתְנוּ מַתָּנָה אֶחָת. מַתָּן אַרְבַּע בְּמַתָּן אַרְבַּע, יִנָּתְנוּ בְּמַתָּן אַרְבַּע. מַתָּן אַרְבַּע בְּמַתָּנָה אַחַת, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, יִנָּתְנוּ בְּמַתָּן אַרְבַּע. רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר, יִנָּתְנוּ בְּמַתָּנָה אֶחָת. אָמַר לוֹ רַבִּי אֱלִיעֶזֶר, וַהֲרֵי הוּא עוֹבֵר עַל בַּל תִּגְרַע. אָמַר לוֹ רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, וַהֲרֵי הוּא עוֹבֵר עַל בַּל תּוֹסִיף. אָמַר לוֹ

רַבִּי אֱלִיעֶזֶר, לֹא נֶאֱמַר בַּל תּוֹסִיף אֶלָּא כְּשֶׁהוּא בְעַצְמוֹ. אָמַר לוֹ רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, לֹא נֶאֱמַר בַּל תּוֹסִיף אֶלָּא כְּשֶׁהוּא בְעַצְמוֹ. וְעוֹד אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, כְּשֶׁנָּתַתָּ, עָבַרְתָּ עַל בַּל תּוֹסִיף וְעָשִׂיתָ מַעֲשֶׂה בְיָדֶךָ. וּכְשֶׁלֹּא נָתַתָּ, עָבַרְתָּ עַל בַּל תִּגְרַע וְלֹא עָשִׂיתָ מַעֲשֶׂה בְיָדֶךָ.

הַנִּתָּנִין בְּמַתָּנָה אַחַת. בַּגְּמָרָא מְפָרֵשׁ כְּגוֹן כּוֹס דָּם בְּכוֹר שֶׁנִּתְעָרֵב בְּכוֹס דָּם מַעֲשֵׂר. **יְנָתְנוּ מַתָּנָה אֶחָת.** מִכָּל כּוֹס וְכוֹס יִתֵּן מַתָּנָה אַחַת מִכּוֹס זֶה וּמַתָּנָה אַחַת מִכּוֹס זֶה. **מַתַּן אַרְבַּע בְּמַתַּן אַרְבַּע.** כְּגוֹן דַּם עוֹלָה בְּדַם שְׁלָמִים אוֹ בְּדַם אָשָׁם, שֶׁשְּׁנֵיהֶם טְעוּנִים שְׁתֵּי מַתָּנוֹת שֶׁהֵן אַרְבַּע וּשְׁנֵיהֶם תַּחְתּוֹנִים. **מַתַּן אַרְבַּע בְּמַתַּן אֶחָד.** כְּגוֹן עוֹלָה בִּבְכוֹר שֶׁשְּׁנֵיהֶם תַּחְתּוֹנִים. **רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר יְנָתְנוּ בְּמַתַּן אַרְבַּע.** וְרוֹאֶה אֲנִי אֶת מַתָּנוֹת הַיְתֵרוֹת הַנִּתָּנוֹת מִדַּם הַבִּכּוֹר כְּאִלּוּ הֵם מַיִם. וְאֵין זֶה בַּל תּוֹסִיף. **בְּמַתָּנָה אֶחָת.** שֶׁלֹּא יַעֲבֹר עַל בַּל תּוֹסִיף. וִידֵי עוֹלָה יָצָא, דְּכָל הַנִּתָּנִים עַל מִזְבֵּחַ הַחִיצוֹן שֶׁנִּתָּנָן בְּמַתָּנָה אַחַת כְּפֵר. **וְלֹא עָשִׂיתָ מַעֲשֶׂה בְיָדֶךָ.** וְאֵינוֹ דּוֹמֶה עוֹשֶׂה מַעֲשֶׂה, לְיוֹשֵׁב וְאֵינוֹ עוֹשֶׂה וְאִסּוּר בָּא מֵאֵלָיו. וַהֲלָכָה כְּרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ.

(יא) הַנִּתָּנִין בִּפְנִים שֶׁנִּתְעָרְבוּ עִם הַנִּתָּנִין בַּחוּץ, יִשָּׁפְכוּ לָאַמָּה. נָתַן בַּחוּץ וְחָזַר וְנָתַן בִּפְנִים, כָּשֵׁר. בִּפְנִים וְחָזַר וְנָתַן בַּחוּץ, רַבִּי עֲקִיבָא פּוֹסֵל, וַחֲכָמִים מַכְשִׁירִים. שֶׁהָיָה רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר, כָּל הַדָּמִים שֶׁנִּכְנְסוּ לְכַפֵּר בַּהֵיכָל, פְּסוּלִין. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, חַטָּאת בִּלְבָד. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, אַף הָאָשָׁם, שֶׁנֶּאֱמַר: כַּחַטָּאת כָּאָשָׁם (ויקרא ז׳:ז׳). הַנִּתָּנִין בִּפְנִים כּוּ' יִשָּׁפְכוּ לָאַמָּה. דְּלֹא אָמְרִינַן רוֹאִים, וְאָסוּר לְשַׁנּוֹת אֶת אֵלּוּ מִפְּנֵי הֶכְשֵׁרָן שֶׁל אֵלּוּ. וְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר דְּסָבַר אָמְרִינַן רוֹאִין, לֹא פָּלִיג הָכָא. דְּהֵיכִי לַעֲבִיד, נֵיתִיב לַחוּץ וַהֲדַר לִפְנִים, כְּשֵׁם שֶׁמִּצְוָה לְהַקְדִּים עֶלְיוֹנִים לְתַחְתּוֹנִים כָּךְ מִצְוָה לְהַקְדִּים פְּנִימִי לְחִיצוֹן, דִּפְנִימִי חָשׁוּב. נֵיתִיב בִּפְנִים וַהֲדַר נֵיתִיב בַּחוּץ, כֵּיוָן דְּאִיכָּא חַטָּאת וְאָשָׁם שֶׁאִם נִתְעָרֵב דָּמָם בַּדָּמִים הַפְּנִימִים לֹא מָצֵי לְמֵימַר יִתֵּן בִּפְנִים וְאַחַר כָּךְ יִתֵּן בַּחוּץ מִשּׁוּם דְּמִפַּסְלֵי חִיצוֹנִים, לֹא פְּסִיקָא לֵיהּ. וְאִם תֹּאמַר לִפְסְלִינְהוּ לַחִיצוֹנִים כְּדֵי לְהַכְשִׁיר פְּנִימִים. לְמִפְסְלִינְהוּ בְּיָדַיִם לֹא קָאָמַר רַבִּי אֱלִיעֶזֶר, וּמוּטָב לְהַמְתִּין עַד שְׁקִיעַת הַחַמָּה וְיִפָּסְלוּ מֵאֲלֵיהֶן וְיִשָּׁפְכוּ לָאַמָּה.

נָתַן בַּחוּץ. כֹּהֵן שֶׁלֹּא נִמְלַךְ וְנָתַן מִתַּעֲרֹבֶת זוֹ בַּחוּץ, כָּשֵׁר. **רַבִּי עֲקִיבָא פּוֹסֵל.** הַחִיצוֹן. שֶׁכָּל דָּמִים הַחִיצוֹנִים שֶׁנִּכְנְסוּ לִפְנִים נִפְסְלוּ. **וַחֲכָמִים מַכְשִׁירִים.** בְּכָל הַקְּרֻבָּנוֹת, חוּץ מֵחַטָּאת הַחִיצוֹנָה דְּמִפַּסְלָא מִשּׁוּם וְכָל חַטָּאת אֲשֶׁר יוּבָא כּוּ'. וַהֲלָכָה כַּחֲכָמִים.

(יב) חַטָּאת שֶׁקִּבֵּל דָּמָהּ בִּשְׁנֵי כוֹסוֹת, יָצָא אֶחָד מֵהֶן לַחוּץ, הַפְּנִימִי כָּשֵׁר. נִכְנַס אֶחָד מֵהֶן לִפְנִים, רַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי מַכְשִׁיר בַּחִיצוֹן, וַחֲכָמִים פּוֹסְלִין. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי, מָה אִם בְּמָקוֹם שֶׁהַמַּחֲשָׁבָה פּוֹסֶלֶת, בַּחוּץ, לֹא עָשָׂה אֶת הַמְּשׁוֹאָר כַּיּוֹצֵא, מְקוֹם שֶׁאֵין הַמַּחֲשָׁבָה פּוֹסֶלֶת, בִּפְנִים, אֵינוֹ דִין שֶׁלֹּא נַעֲשֶׂה אֶת הַמְּשׁוֹאָר כַּנִּכְנָס. נִכְנַס לְכַפֵּר, אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא כִפֵּר, פָּסוּל, דִּבְרֵי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר, עַד שֶׁיְּכַפֵּר. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, אִם הִכְנִיס שׁוֹגֵג, כָּשֵׁר. כָּל הַדָּמִים הַפְּסוּלִין שֶׁנִּתְּנוּ עַל גַּבֵּי הַמִּזְבֵּחַ, לֹא הִרְצָה הַצִּיץ אֶלָּא עַל הַטָּמֵא, שֶׁהַצִּיץ מְרַצֶּה עַל הַטָּמֵא, וְאֵינוֹ מְרַצֶּה עַל הַיּוֹצֵא.

יָצָא אֶחָד מֵהֶן לַחוּץ. חוּץ לָעֲזָרָה. **הַפְּנִימִי כָּשֵׁר.** וְנוֹתֵן מִמֶּנּוּ מַתְּנוֹתָיו וְהַקְּרָבָן כָּשֵׁר. **וַחֲכָמִים פּוֹסְלִין.** דִּכְתִיב: אֲשֶׁר יוּבָא מִדָּמָהּ (ויקרא ו׳, כ״ג), וַאֲפִלּוּ מִקְצָת

דָּמָהּ, פָּסוּל, מִדְּלֹא כְתִיב אֶת דָּמָהּ. **וּמָה אִם בְּמָקוֹם שֶׁהַמַּחֲשָׁבָה פּוֹסֶלֶת בַּחוּץ.** כְּלוֹמַר, וּמַה חוּץ, שֶׁהוּא מָקוֹם שֶׁהַמַּחֲשָׁבָה פּוֹסֶלֶת בּוֹ, שֶׁאִם חָשַׁב בַּשְּׁחִיטָה עַל מְנָת לִזְרֹק דָּמָהּ לַחוּץ, פְּסוּלָה. **לֹא עָשָׂה.** אֵצֶל מוֹצִיא מִקְצָת דָּמָהּ לַחוּץ אֶת הַמְשָׁיָר בְּפְנִים כַּיּוֹצֵא, כִּדְאַמְרִיתוּ הַפְּנִימִי כָּשֵׁר. **מְקוֹם שֶׁאֵין הַמַּחֲשָׁבָה פּוֹסֶלֶת בִּפְנִים.** כְּלוֹמַר הֵיכָל שֶׁהוּא מָקוֹם שֶׁאֵין מַחֲשָׁבָה פּוֹסֶלֶת בּוֹ, שֶׁאִם שָׁחַט עַל מְנָת לִתֵּן אֶת הַנִּתָּנִים בַּחוּץ בִּפְנִים, כָּשֵׁר, אֵינוֹ דִּין כוּ׳. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי. וְדַוְקָא בְּדָם הוּא דְּאָמְרִינַן דְּאִם יָצָא חוּץ לָעֲזָרָה אוֹ נִכְנַס בִּפְנִים לְהַזּוֹת מִמֶּנּוּ בַּהֵיכָל נִפְסַל. אֲבָל בְּשַׂר קָדָשִׁים נִהְיוּ דְּאִם יָצָא לַחוּץ נִפְסַל וְאָסוּר בַּאֲכִילָה, דִּכְתִיב: וּבָשָׂר בַּשָּׂדֶה טְרֵפָה (שמות כ״ב, ל׳), בָּשָׂר שֶׁיָּצָא חוּץ לִמְחִצָּתוֹ, דְּהַיְנוּ קָדְשֵׁי קָדָשִׁים חוּץ לָעֲזָרָה וְקָדָשִׁים קַלִּים מִחוּץ לָעִיר, נַעֲשָׂה כְּאִלּוּ הוּא בָּשָׂר בַּשָּׂדֶה וַהֲרֵי הוּא טְרֵפָה וְלֹא תֹאכְלוּ. מִכָּל מָקוֹם אִם נִכְנַס לִפְנִים אֶל תּוֹךְ הַהֵיכָל לֹא נִפְסַל בִּשְׁבִיל כֵּן וּמֻתָּר בַּאֲכִילָה, דְּאָמַר קְרָא אֲשֶׁר יוּבָא מִדָּמָהּ לֹא תֹאכַל, מִדָּמָהּ וְלֹא מִבְּשָׂרָהּ. **עַד שֶׁיְּכַפֵּר.** בַּהֵיכָל. **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר כוּ׳.** וַהֲלָכָה כְּרַבִּי יְהוּדָה. **וְאֵין הַצִּיץ מְרַצֶּה עַל הַיּוֹצֵא.** וְאַף עַל גַּב דִּפְסוּלִים שָׁעֲלוּ לֹא יֵרְדוּ, אַרְצוֹיֵי מִיהָא לֹא אַרְצוֹ, דִּכְתִיב בַּצִּיץ: וְנָשָׂא אַהֲרֹן אֶת עֲוֹן הַקֳּדָשִׁים (שמות כ״ח, ל״ח), וּבְפָרָשַׁת אֱמוֹר כְּתִיב כָּל אִישׁ אֲשֶׁר יִקְרַב מִכָּל זַרְעֲכֶם אֶל הַקֳּדָשִׁים וְגוֹ׳ וְטֻמְאָתוֹ עָלָיו, מַה קָּדָשִׁים הָאֲמוּרִים לְהַלָּן בְּטֻמְאָה הַכָּתוּב מְדַבֵּר, אַף עֲוֹן קָדָשִׁים הָאֲמוּרִים בַּצִּיץ בְּטֻמְאָה הַכָּתוּב מְדַבֵּר.

השיעור השבועי - שביעי של פסח

מה שאתה רוצה!

'נקודה חסידית' לשביעי של פסח (מעין גנים - סדרה ב')

תיקון ליל שביעי של פסח

כשם שנהגו ישראל קדושים להיות נעורים בליל שבועות ובליל הושענא רבה, כך נוהגים גם בליל שביעי של פסח, בו ניהג ה' את הים ברוח קדים עזה כל הלילה עד שבקעו. בשונה משבועות והו"ר, לא נהגו בליל שש"פ 'תיקון' מסוים, ועיקר המנהג הוא לשיר את שירת הים, לנגן ניגונים ולרקוד. מהו ענינו הפנימי של ליל שש"פ?

מהות קריעת ים סוף היא גילוי "עלמא דאתכסיא" - הים מסמל עולם עליון ונעלם, שיצוריו מכוסים מעיני כל חי (העלם הנוגע גם ליצורים עצמם, שלא יכולים להנתק ממקור חיותם, המים, ונמצאים בבטול מתמיד בתוכם). הפיכת ים ליבשה היא גילוי עולם עליון זה בעולמנו החשוף (עולם היבשה שיצוריו גלויים, ואף משוחררים ממקור חיותם, האדמה). בלילה שכל ענינו גילוי מלמעלה - חשיפת "עלמא דאתכסיא" - האדם לא עושה 'תיקון' מלמטה, עליו רק להיות ערני ופתוח לקליטת הגִלוי הנעלה.

ועדיין אפשר לשאול: לכאורה, גם בעת גילוי עליון - שאינו תלוי בעבודה מלמטה - נדרש האדם לעבד את עצמו ולהשתנות בעבודתו כדי להתאים לגילוי ולהזדהות עמו. מדוע לא נדרש בליל שש"פ עיסוק בעילוי ההויה התחתונה והמציאותית של "עלמא דאתגליא", והתעלות-הסתייגות ממנה, כדי שיאיר ויקלט בנפש האור שמ"עלמא דאתכסיא"? מתברר שקריעת ים סוף אינה רק גילוי מ"עלמא דאתכסיא", אלא הפיכת ה"עלמא דאתכסיא" ל"עלמא דאתגליא" וחיבור העולמות - הגילוי שאין שוני ביניהם, והאחד נגזר מזולתו - "כל מה שיש ביבשה יש בים"[א].

גִלוי הרצון הפנימי

[א] חולין קכז, א.

מהי משמעות קריעת ים סוף בנפש?

"עלמא דאתגליא" ו"עלמא דאתכסיא" הם מודע ועל-מודע, כמובן. בליל שש"פ 'נקרע' המסך המסתיר את תחום העל-מודע בנפש, הוא נחשף ומתגלה גם במודע שבנפש, ומתברר שהם קשורים הדוקות. העל-מודע מקביל לספירת הכתר, הכוללת שלשה ראשים-כחות[ב], שהנמוך שבהם - הקרב ביותר למודע, והמשפיע ביותר על הנפש - הוא כח הרצון. בקריעת ים סוף נחשף רצונו הנעלם והפנימי ביותר של האדם, והוא מגלה שאותו רצון מניע את כל כחותיו הגלויים (הרצון הוא פרצוף "אריך אנפין" שבכתר, הרמוז בחותם קריאת התורה בשש"פ: "כי אני הוי' רֹפאך"[ג] ראשי תבות אריך[ד]).

בעומק, גילוי הרצון הנעלם לא נוגע רק לכחות המודע, שלא חידוש גדול שהם מונעים מכח רצון לא-מודע, והחידוש גם לא מתמצה גם בהכרה שיש לאדם רצון נעלם וטוב לאין ערוך מרצונותיו הגלויים והיום-יומיים (מכחו יוכל, אחר שזכה לקריעת ים סוף בנפשו, לכפות ולשנות את רצונותיו הגלויים). שיא קריעת ים סוף בנפש הוא הגילוי שהרצון המכוסה קשור לכל סביבת ה"עלמא דאתגליא" בה חי האדם, כל נסיבות חייו וכל המאורעות שעברו עליו - מתגלה לאדם שכל נתוני חייו, שנדמו ככפויים עליו, נובעים מרצונו הסמוי.

"לצבאם נבראו"

חז"ל דרשו[ה] מ"ויכֻלו השמים והארץ וכל צבאם"[ו] שכל הברואים "לצבאם נבראו" ו"לדעתם נבראו". 'צביון' פירושו גם רצון, ובחסידות נתבאר שכל יצור נברא מרצונו, לאחר ש'הסכים' לבריאתו על כל פרטיה. גם אם נברא מסוים חש שלא בנח עם בריאתו, שנתוני הפתיחה שלו אינם טובים דיים, בשרשו יש לו רצון פנימי לבריאה זו, ולכן נברא כך.

בפרט אמור הדבר כלפי ישראל עם קרובו, ש"עם המלך במלאכתו ישבו שם"[ז] כשברא ה' את עולמו. על עצם הרצון לבריאה, כמו גם על כל פרטי ושלבי הבריאה (כולל הסבל הנורא, שיעבור על נשמות ישראל שירדו לעולם) נאמר "במי נמלך? בנשמותיהם של צדיקים"[ח] - כל המציאות הוכרעה לפי רצון צדיקי ישראל ("ועמך כֻּלם צדיקים"[ט], ובפרט בשרשי הנשמות עמם נמלך ה', שם וודאי

[ב] זהר ח"ג רפח, א. ראה סוד ה' ליראיו שער א פ"א ובנספח "ג' רישין שבכתר" (וביאורם בשיעורים בסוד ה' ח"ג עמ' מז ואילך ועמ' רצא ואילך).

[ג] שמות טו, כו.

[ד] מאמר הרבי מהר"ש, שמועות וסיפורים ח"ב אות לג.

[ה] ר"ה יא, א; חולין ס, א.

[ו] בראשית ב, א.

[ז] דהי"א ד, כג.

[ח] ע"פ בראשית רבה ח, ג-ז.

[ט] ישעיה ס, כא.

כל יהודי צדיק) וחיי כל יהודי פרטי נבחרו ברצונו. בחסידות[1] מודגש שהדבר לא רק בנוגע ליעוד הנשמה בעולם, אלא גם לגבי המצב הגשמי - אפו של אדם ארוך משום שהוא רצה בכך, ואילו רצה באמת היה לו אף קצר. גדולי הצדיקים אף אמרו, ב'אותיות המבהילות את הרעיון', כי אילו רצה אדם באמת להיות חתול - היה חתול!

בליל שש"פ מתגלה לאדם רצונו הכמוס והנעלם, ומתברר לו שכל חייו - ה"עלמא דאתגליא" שלו - מוכתבים מרצונו בשרש נשמתו, אף אם ברצונו הגלוי הוא זועק חמס על מצבו. מכח הכרה זו הופך האדם ל"שמח בחלקו", אשר ניתן לו כרצונו.

להנהיג כמו ה'

הענין יתחדד דרך סיפור: פעם דנו תלמידי המגיד ממעזריטש נ"ע בהנהגת העולם. היו שאמרו שלו היו הם מנהיגי העולם היו מיטיבים יותר לישראל, כל אחד בדרכו. נענה אדמו"ר הזקן, צעיר החבורה, ואמר: לו היתה הנהגת העולם בידי, הייתי מנהיגו בדיוק כמוהו יתברך! רבי לוי-יצחק מברדיטשוב - שאחז בדיון בשיטת שאר התלמידים - אמר בסוף ימיו שכעת רואה גם הוא שאם היה מנהיג את העולם, היה עושה זאת כמו ה'.

אדמו"ר הזקן לא רק מכיר בצדק האלקי ומזדהה עמו, הוא יודע שאין כאן משחקי 'אילו' - העולם באמת מונהג לפי רצוני הסמוי, הרצון היהודי בו נמלך ה' על כל פרט, וממילא ברור שאני רוצה בדיוק את הנהגת ה' הנוכחית. אצל מנהיג הדור, נשמה דאצילות, גלוי תמיד הרצון של "עלמא דאתכסיא" - עולם האצילות - המתגלה לכל יהודי שפתוח ומוכן לכך בליל שש"פ.

זריזות במתינות

יודגש שההכרה בהנהגת ה"עלמא דאתגליא" כרצוני הסמוי שב"עלמא דאתכסיא" אסור לה שתמנע רצון ופעולה לשינוי המצב במציאות. השלמה עם רע מתוך זיהויו כנובע מאצילות היא "קליפה דאצילות" - נכונות 'קדושה' לסבול העובר עלי ועל עם ישראל בלי שאיפה לשנותו. דווקא צדיק המכיר שהעולם מונהג כרצונו פועל להבאת המשיח. מדוע?

היכולת לחולל שינוי דווקא מתוך הכרה שהמציאות מוכתבת כרצוני הסמוי תובן מתוך היחס לחיי הפרט: בהלכות ת"ת נפסק שאדם נדרש ללמוד תורה לפי

---

[1] ראה קדושת לוי – עשר קדושות, קדושה שלישית (פורים).

תנאי חייו, אך אין תביעה עליו מדוע מצבו הקיומי לא מאפשר לו ללמוד יותר. בעומק, וודאי שמצב האדם נגזר מרצונו, כנ"ל, ולכאורה יכול אדם לשמוח בחלקו במצבו הרוחני. אכן, בחסידות מודגש שמדת "איזהו עשיר, השמח בחלקו"[א] שייכת רק לתחום הגשמי, ואילו ברוחניות ראוי לאדם לנהוג באופן של "יש לו מנה רוצה מאתים"[ב]. דווקא למי ששמח בחלקו ומכיר שבסיס המציאות מונהג כרצונו - ואינו מתיחס לתנאי חייו כאונס, אלא כפרי רצון ובחירה - ברור שבכח רצונו גם לשנות תנאי מציאות אלו.

הדברים נוגעים גם לכלל: יש תנועות שחרתו על דגלן חזרה לתורה ולמצוות, אך המשיח והמקדש נעדרים ממצען, מתוך הכרתן באונס המציאות הגלותית. לעומתן, דווקא מנהיג הדור - המכיר שהמציאות תלויה ברצונו - פועל במציאות במתינות, כמי שהמציאות לא מאיימת עליו או אונסת אותו והוא שמח בכל פרטי הנהגת ה' את עולמו, ועם זאת פועל כל העת לשינוי רצונו בשרשו ולזירוז הגאולה. "זריזות במתינות" -'זירוז' המציאות תוך 'מתינות' והסכמה לנתוניה הבסיסיים, פעילות שמתחשבת בתנאי המציאות ומכתיבה אותם גם יחד - היא תיקון המודעות בשלמות, כפי שלִמד הבעש"ט[ג].

בקריעת ים סוף, עם גילוי רצוננו הנעלם הקובע את המציאות, אנו הופכים ל"בעל הרצון"[ד], היכול גם לשנותו מיסודו - "אמן כן יהי רצון [חדש ושונה]" (ר"ת אריך, וכנ"ל)!

[א] אבות פ"ד מ"א.

[ב] ע"פ קהלת רבה א, לב.

[ג] ראה הוספות לכתר שם טוב (קה"ת, הוצאה שלישית) אות קסט.

[ד] זו הקדמה למתן תורה, בה אמרנו "נעשה ונשמע" תוך בטול ל"בעל הרצון" – "נעשה" הוא בטול לבעל-הרצון ו"נשמע" בטול לרצונו שמתגלה.

לוח הילולא דצדיקיא לשבוע פרשת שמיני

יום ראשון, ח״י ניסן

מְחַבֵּל מִתְאַבֵּד מִתְפּוֹצֵץ בְּמִסְעֶדֶת ״מַצָּה״ בְּחֵיפָה וְהוֹרֵג 15 אֲנָשִׁים (תשס״ה)
הָרַב יוֹסֵף דּוֹב הַלֵּוִי סוֹלוֹבֶיְצִ׳יק, מְמַנְהִיגָהּ הָרוּחָנִיִּים שֶׁל הַיַּהֲדוּת הָאוֹרְתּוֹדוֹקְסִית בְּאַרְצוֹת הַבְּרִית (תשנ״ג)

יום שני י״ט ניסן

רַבִּי אַהֲרֹן הַגָּדוֹל מִקַּרְלִין, מְיַסֵּד חֲסִידוּת קַרְלִין (תקל״ב)

נִרְצַח הָרַב מְנַחֵם זַמְבָּה, מֵרַבָּנֵי וַרְשָׁה וּמְמַנְהִיגֵי יַהֲדוּת פּוֹלִין קֹדֶם הַשּׁוֹאָה (תש״ג)

הָרַב אֵלְיָהוּ בַּקְשִׁי דּוֹרוֹן, הָרִאשׁוֹן לְצִיּוֹן (תש״פ)

יום שלישי כ׳ ניסן

רַב הָאי גָּאוֹן, מֵאַחֲרוֹנֵי גְּאוֹנֵי בָּבֶל (ד׳תשצ״ח)

רַבִּי יִצְחָק דּוֹבָּער שְׁנֵיאוֹרסוֹן, הָאַדְמוֹ״ר מֵהַבָּ״ד-לִיאדִי בְּנוֹ יְחִדּוֹ שֶׁל רַבִּי חַיִּים שְׁנֵיאוֹר זַלְמָן שְׁנֵיאוֹרסוֹן, בְּנוֹ שֶׁל ״הַצֶּמַח צֶדֶק״ (עת״ר)

יום רביעי, כ״א ניסן

עֵקֶב עֲלִילוֹת דָּם, נֶהֱרְגוּ עַל קִדּוּשׁ הַשֵּׁם 10 יְהוּדִים בְּמַיְנְץ וְ-26 יְהוּדִים בְּבִכְרֵךְ שֶׁפְּגֶרְמַנְיָה (ה׳מ״ג)
רַבִּי דָּוִד לֵיְיקְס, מִתַּלְמִידֵי הַבַּעַל שֵׁם טוֹב (תקנ״ט)
הָרַב מֵאִיר מָאזוּז, רֹאשׁ יְשִׁיבַת ״כִּסֵּא רַחֲמִים״ (תשפ״ה)

יום חמישי, כ״ב ניסן

רַבִּי יִצְחָק מִוּוֹרְקָא מְכֻנֶּה הָאַדְמוֹ״ר הַזָּקֵן מִוּוֹרְקָא (תר״ח)

יום שישי, כ״ג ניסן

פִּרְעוֹת תרפ״א, שֶׁבָּהֶם נַעֲשׂוּ מַעֲשֵׂי אַלִּימוּת שֶׁל עַרְבִים נֶגֶד יְהוּדִים בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל וּבְמַהֲלָכָם נִרְצְחוּ 43 יְהוּדִים (תרפ״א)
רַבִּי מְנַחֵם מֶענְדֶל טָאוּבּ, כ״ק אַדְמוֹ״ר מִקָּאלִיב זיע״א (תשע״ט)

שבת קדש, כ״ד ניסן

רַבִּי חַיִּים יִצְחָק טְבֶרְסְקִי, הָאַדְמוֹ״ר מִלְּוִוּעבּ-קִיֶיב

סיפור לפסח

גילוי שכינה

פתח כ״ק אדמו״ר מהריי״צ: אספר לכם סיפור מכבוד קדושת הבעש״ט, מהשלוש פעמים שהראה הבעש״ט לתלמידיו, וראו בעיניהם מה שנעשה בריחוק מקום מעין שמצינו באלישע הנביא.

פעם אחת ישב הבעש״ט עם תלמידיו אצל השולחן בליל פסח לסדר של חג המצות והתחיל בשחוק פיו. שאלו התלמידים לסיבת השחוק והראה להם איש כפרי אחד פשוט שהיה נוסע לבעש״ט (לבעש״ט ולמגיד ממזריטש היו חסידים מכל המקומות ורק אח״כ נחלקה החסידות למחוזות שונים).

האיש הכפרי היה שומע תורה מהבעש״ט למרות שלא הבין כל כך, אבל היה חוזר על הדברים באופן שהיה יודעם בעל פה.

לא היו לאיש בנים והוא חי עם אשתו בלבד. הוא ישב לעשות את סדר הפסח לאחר כל היגיעות וההכנות שיגע וטרח במשך הימים שלפני הפסח. והנה באמצע הסעודה, לאחר ששאלה אשתו את הד׳ קושיות ולאחר ששתה כמה כוסות יין והוטב לבו, זכר את רבו ואת התורה ששמע מפיו: כאשר איש ואשה ביחד שכינה שרויה ביניהם. האיש הוא אש י׳ ואשה אש ה׳, ואם זכו אז י״ה שורה ביניהם. כשנזכר שעל ידי זה נמשך גילוי אלוקות למטה, הלך ורקד עם אשתו.

כך הראה הבעש״ט לתלמידיו שגם הם יראו איך הוא מרקד עם אשתו, ואמר הבעש״ט שמזה נעשה שמחה גדולה למעלה ולכן שחק גם כן.

(התועדות י״ט כסלו תרפ״ה, לנינגראד)

***

בתורה שאמר הבעל שם טוב ישנו כמובן עומק לפנים מעומק, אולם היהודי הפשוט שבסיפור הבין את פשטות הדברים, בלי חכמות ופלפולים. על פי דרך הבעל שם טוב, שלימד כי ״יהודי פשוט קשור לפשיטות העצמות״, דווקא כך אפשר לתפוס את עצם העניין ולא רק ׳שמות׳, השלכות וגילויים שלו. יהודי חכם, הקשור לחוכמת ה׳ בלבד, יבין אמנם את הסודות הקבליים של איש ואשה, אש וי״ה, אך לאו דווקא יתחיל לרקוד עם אשתו... עם כוונות וסודות אפשר ללכת לישון, אבל אם מדובר בפשט זו כבר מציאות חיה, שמחה ומרקידה.

נקודה מעניינת נוספת בסיפור היא, שהתורה המובאת כאן בשם הבעל שם טוב היא למעשה ציטוט מדברי רבי עקיבא (מסכת אבות דרבי נתן, כח). אין כאן תוספת כלל, אך האופן בו אמר זאת הבעל שם טוב, והתוקף והעצמה שלו, נותנים את התחושה שאין זה מאמר ישן בן אלפיים שנה אלא תורה חדשה ממש. כך מסופר על עילוי אחד, שבשובו מהבעל שם טוב שאלוהו: מה למדת ממנו כל אותן שנים, שלא היה

ידוע לך קודם? השיב להם שלמד דבר אחד: "שהכל נהיה בדברו". כמו בסיפור שלנו, מדובר במאמר חז"ל מפורש. החידוש הוא ברצינות בה הוא נלמד, בהבנה כי פשוטו כמשמעו.
עצמת הפשט המתבטאת בסיפורים אלו, יכולה להסביר את ההבדל בין 'עצמות' לבין 'שם'. כאשר לומדים תורה או מכוונים כוונות הדבר יכול להישאר בגדר 'שם', ללא הרגשת הדבר שעומד מאחוריו. בשונה מהקבלה הרגילה, החסידות לא מסתפקת בכך וחותרת לתפוס בעצם, ודווקא הפשט קשור בכך קשר הדוק. כאשר יהודי פשוט אומר 'ברוך ה'!', הוא מתכוון למהות ה' שלמעלה מכל תפיסה, בעוד שהמקובל הגדול ביותר משיג שמות מסוימים שלו.

סיפור ידוע נוסף מספר אודות פעם אחת שהבעל שם טוב יצא לתלמידיו החבריא קדישא, ורק חזר, בלי להוסיף דבר, על המשנה בפרקי אבות: "כל שרוח הבריות נוחה הימנו, רוח המקום נוחה הימנו. וכל שאין דעת הבריות נוחה הימנו, אין רוח המקום נוחה הימנו". שימו לב למה שאתם קוראים, אומר הבעל שם טוב, כל מי שיש לו אוהבים זהו סימן שה' אוהבו. מי שאין לו אוהבים סימן שלא! גם אדמו"ר הזקן ב'שער היחוד והאמונה' שלו, מביא בשם הבעל שם טוב מדרש על אותיות הדיבור של ה' המהוות את הרקיע, וגם כאן לא מדובר בטעות. לולא הבעל שם טוב ותורתו, היה אפשר לטעות ולהבין זאת כ'סתם מדרש'. כעת אפשר לחוש ולהבהיר כי השמיים באמת תלויים ועומדים על מאמר 'יהי רקיע'.

בדבקותו בעצם, יכול רבי אמיתי להפיח רוח חיים בכל ה'שמות' שבתורה. דבר שסתם כך היה יכול להיחשב למליצה יפה, מתגלה פתאום כממשי עד מאוד. מסיבה זו, השם הקדוש ביותר אצל הבעל שם טוב הוא 'ככה'. 'ככה' בפשטות, גבוה אפילו מכתר כל הכתרים.

הדוגמאות שהובאו עד כה לפשט שחודש בידי הבעל שם טוב, מלמדות שלושה דברים חשובים, בשלושת ממדי המציאות: הראשון - בממד העולמות - הוא "שהכל נהיה בדברו" ו"דברך ניצב בשמים". העולם מתחדש בכל רגע ורגע מדבר ה' ממש; השני - בממד הנשמות - הוא אהבת הבריות כאבן הבוחן של אהבת ה' לאדם. השלישי - בממד האלוקות - הוא השראת השכינה בין בני זוג.

מדוע רקד היהודי הפשוט? הוא הבין שאם הרבי אמר כי בינו לבין אשתו שורה שכינה, הרי זה גילוי אלוקות ממש. לא מדובר במשהו שהם עושים או בנשיאת חן מיוחדת בעיני ה', אלא עצם הקשר ביניהם הוא התגלות אלוקית למטה. דבר זה גבוה יותר מבריאת העולם שב"שהכל נהיה בדברו", ואפילו מרצונו של האדם למצוא חן בעיני ה' המתבטא באמרה השניה. כל כוונתו של הכפרי היא לשמח את ה' בכך שהוא ואשתו רוקדים. יתכן שזה נשמע מגוחך, אך דווקא גדולי הצדיקים עסקו בשמחת חתן וכלה ורקדו לפניהם כמו האיש והאשה שבסיפור. הצדיקים היו רוקדים ועושים

דברי שטות לשמח חתן וכלה, עד שהתבזו בעיני שאר החכמים. ממש כדוד המלך שהתבזה בעיני מיכל כשרקד לפני ארון ה'.

ליל פסח הראשון, בדור יציאת מצרים, היה גילוי אלוקי 'נטו' ללא הכנה והבנה של עם ישראל. כמו אז, בלילה הגדול בו "נגלה מלך מלכי המלכים" ליהודים פשוטים ללא זכויות, פועל היהודי הפשוט דירה לה' בתחתונים.

תפלת הדרך

יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ ה' אֱלֹקֵינוּ וֵאלֹקֵי אֲבוֹתֵינוּ. שֶׁתּוֹלִיכֵנוּ לְשָׁלוֹם. וְתַצְעִידֵנוּ לְשָׁלוֹם. וְתַדְרִיכֵנוּ לְשָׁלוֹם. וְתִסְמְכֵנוּ לְשָׁלוֹם. וְתַגִּיעֵנוּ לִמְחוֹז חֶפְצֵנוּ לְחַיִּים וּלְשִׂמְחָה וּלְשָׁלוֹם. (ואם דעתו לחזור מיד אומר: **וְתַחֲזִירֵנוּ לְשָׁלוֹם**). **וְתַצִּילֵנוּ מִכַּף כָּל-אוֹיֵב וְאוֹרֵב וְלִסְטִים וְחַיּוֹת רָעוֹת בַּדֶּרֶךְ. וּמִכָּל פֻּרְעָנֻיּוֹת הַמִּתְרַגְּשׁוֹת וּבָאוֹת לָעוֹלָם. וְתִשְׁלַח בְּרָכָה בְּכָל מַעֲשֵׂה יָדֵינוּ. וְתִתְּנֵנִי** (בלשון יחיד) **לְחֵן וּלְחֶסֶד וּלְרַחֲמִים בְּעֵינֶיךָ וּבְעֵינֵי כָל רוֹאֵינוּ. וְתִגְמְלֵנוּ חֲסָדִים טוֹבִים. וְתִשְׁמַע קוֹל תְּפִלָּתֵינוּ. כִּי אַתָּה שׁוֹמֵעַ תְּפִלַּת כָּל פֶּה: בָּרוּךְ אַתָּה ה' שׁוֹמֵעַ תְּפִלָּה:**

פרקו של רבינו שליט"א - פרק פ"ב

מִזְמוֹר לְאָסָף אֱלֹהִים נִצָּב בַּעֲדַת אֵל בְּקֶרֶב אֱלֹהִים יִשְׁפֹּט. עַד מָתַי תִּשְׁפְּטוּ עָוֶל וּפְנֵי רְשָׁעִים תִּשְׂאוּ סֶלָה. שִׁפְטוּ דַל וְיָתוֹם עָנִי וָרָשׁ הַצְדִּיקוּ. פַּלְּטוּ דַל וְאֶבְיוֹן מִיַּד רְשָׁעִים הַצִּילוּ. לֹא יָדְעוּ וְלֹא יָבִינוּ בַּחֲשֵׁכָה יִתְהַלָּכוּ יִמּוֹטוּ כָּל מוֹסְדֵי אָרֶץ. אֲנִי אָמַרְתִּי אֱלֹהִים אַתֶּם וּבְנֵי עֶלְיוֹן כֻּלְּכֶם.אָכֵן כְּאָדָם תְּמוּתוּן וּכְאַחַד הַשָּׂרִים תִּפֹּלוּ. קוּמָה אֱלֹהִים שָׁפְטָה הָאָרֶץ כִּי אַתָּה תִנְחַל בְּכָל הַגּוֹיִם.

אחדות התורה

מָה מְאַחֵד אוֹתָנוּ? הַדֶּבֶק שֶׁמְּחַבֵּר אוֹתָנוּ צָרִיךְ לִהְיוֹת הַתּוֹרָה. זֶהוּ הַחִבּוּר הָאֲמִתִּי. מֻמְלָץ מְאֹד - לִפְנֵי כְּשֶׁנָּה הִתְחַלְנוּ לִלְמֹד כָּל יוֹם פֶּרֶק תָּנָ"ךְ. אִם כֻּלָּם לוֹמְדִים אֶת פֶּרֶק הַתָּנָ"ךְ הַזֶּה, כַּמָּה שֶׁזֶּה כְּאִלּוּ חִיצוֹנִי - זֶה בְּהֶחְלֵט מְחַבֵּר. חוּץ מֵהַחָתָ"ת שֶׁל הָרַבִּי הַקּוֹדֵם, הָרַבִּי הוֹסִיף גַּם רַמְבָּ"ם, וְזֶהוּ הַחִבּוּר בֵּין הַחֲסִידִים, הַלִּמּוּד הַיּוֹמִי הַזֶּה. בִּשְׁבִילֵנוּ אֲנַחְנוּ הוֹסַפְנוּ כַּמָּה דְּבָרִים לֹא קָשִׁים. לֹא מְסֻבָּךְ: פֶּרֶק תָּנָ"ךְ (אֲנַחְנוּ הַיּוֹם בְּסֵפֶר אִיּוֹב, סֵפֶר הַפְּסִיכּוֹלוֹגְיָה הֲכִי חָשׁוּב בַּתָּנָ"ךְ), וּפֶרֶק מִשְׁנָה (שָׁבוּעַ הַבָּא מְסַיְּמִים חֲגִיגָה, סוֹף סֵדֶר מוֹעֵד, וּמַתְחִילִים סֵדֶר נָשִׁים). לְדַעְתִּי, מְאֹד מְאֹד רָצוּי שֶׁכָּל מִי שֶׁיּוֹשֵׁב כָּאן יִלְמַד אֶת גַּם אֶת הַחָתָ"ת, וְגַם אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה. זֶה בֶּאֱמֶת מְחַבֵּר, הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה מְחַבְּרִים אוֹתָנוּ בְּיַחַד.

[מתוך שיעור ב"ד אייר תשפ"ג]

